

Gmina Tomaszów Mazowiecki

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030

Marek Karłowski, Instytut Badawczy IPC Spółka z o.o.
2022-01-03

Spis treści

Wykaz użytych skrótów	3
1. Podstawa formalno-prawna	4
2. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami	6
3. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy	13
4. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania	14
5. Analiza oddziaływania na środowisko	15
5.1 Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu	15
5.1.1 Położenie i krajobraz	15
5.1.2 Klimat	16
5.1.3 Zasoby surowców mineralnych	16
5.1.4 Szata roślinna	17
5.1.5 Gleby	17
5.1.6 Wody powierzchniowe i podziemne	18
5.1.7 Powietrze atmosferyczne	21
5.1.8 Klimat akustyczny	23
5.1.9 Promieniowanie elektromagnetyczne	24
5.1.10 Gospodarka odpadami	24
5.1.12 Obszarowa ochrona przyrody	25
5.1.12 Dziedzictwo kulturowe	35
5.2 Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu	37
5.3 Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem	38
5.3.1 Obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływanie, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu	38
5.3.2 Formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym	39
5.4 Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody	40
5.4.1 Przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska	40
5.4.2 Powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska	41

5.5 Charakterystyka planowanych przedsięwzięć.....	42
5.6. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu	55
5.7 Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnio-terminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko	61
5.7.1 Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko w odniesieniu do poszczególnych zadań.....	62
5.7.2 Podsumowanie oddziaływania na środowisko.....	71
5.8 Analiza oddziaływania na środowisko realizacji Strategii	75
5.8.1 Czy projektowany dokument wyznacza ramy dla późniejszych realizacji mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz czy realizacja postanowień tego dokumentu może spowodować znaczące oddziaływania na środowisko	75
5.8.2 Wpływ realizacji zadań mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko na jego wybrane komponenty oraz proponowane działania kompensacyjne	78
6. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.....	85
7. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko.....	86
8. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.....	87
9. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.....	88
10. Literatura i materiały źródłowe.....	92
11. Spis rysunków i tabel.....	94

Wykaz użytych skrótów

Skrót	Definicja
CO	Tlenek węgla
CO ₂	Dwutlenek węgla
DK	Droga krajowa
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny zbiornik wód podziemnych
JCW	Jednolita Część Wód
NO ₂	Dwutlenek azotu
OOŚ	Ocena oddziaływania na środowisko
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PM 2,5	Aerozole (pyły) atmosferyczne o średnicy nie większej niż 2,5 µm
PM 10	Aerozole (pyły) atmosferyczne o średnicy nie większej niż 10 µm
PEP2030	Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej
SO ₂	Dwutlenek siarki
UE	Unia Europejska

1. Podstawa formalno-prawna

Zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2021 poz. 2373), zwanej dalej OOS, przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz planu zagospodarowania przestrzennego, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także koncepcji rozwoju kraju, strategii rozwoju, programu, polityki publicznej i dokumentu programowego, z zakresu polityki rozwoju, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Celem prognozy jest ustalenie, czy zapisy projektowanej Strategii nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Prognoza ma również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją w przyszłości postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Prognoza została opracowana zgodnie z art. 51 ust.2 i art.52 ust.1.i 2 ustawy OOS i zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.
- f) oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy,
- g) datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów.

Prognoza określa i analizuje:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe

i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne
- z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Prognoza przedstawia również:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, zostały opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu.

W prognozie oddziaływania na środowisko uwzględniono informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania.

2. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami

Strategia Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 jest dokumentem, który wytycza ścieżkę rozwoju lokalnego w perspektywie wieloletniej. Zbudowany został na podstawie diagnozy społeczno-gospodarczej oraz ocenie uwarunkowań przestrzenno-środowiskowych. Perspektywa realizacji Strategii to 2030 roku. Jednocześnie w planowaniu rozwoju starano się spojrzeć na zmiany i trendy rozwojowe, które wykraczają poza ten okres. Dotyczy to w szczególności wymiaru demograficznego, gospodarczego oraz środowiskowego. W perspektywie 2030 roku gmina chce podtrzymać dużą dynamikę rozwoju, w tym m. in. gospodarczego. Doskonała lokalizacja i przebieg ważnych szlaków komunikacyjnych predysponuje gminę do rozwoju funkcji gospodarczych. Rozwój aktywności gospodarczej na terenie gminy wzmacniać będzie dochody własne, czyli pozwolą Gminie Tomaszów Mazowiecki realizować inne zamierzenia rozwojowe i utrzymać dobrą jakość życia mieszkańców.

Ustalenia zawarte w Strategii stanowią podstawę do prowadzenia przez władze Gminy długookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Wokół nich koncentrować się będą działania zmierzające do zapewnienia jak najlepszych warunków życia mieszkańcom Gminy oraz tworzenia sprzyjających warunków dla dalszego rozwoju.

Struktura postulatyczna dokumentu **Strategia Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030** opiera się na wizji, misji, celach oraz priorytetach.

Rozwinięciem priorytetów są kierunki działań, w których faktycznie przedstawiono zakres realizacji zamierzeń rozwojowych gminy w perspektywie 2030 roku. Oznacza to, że analiza ram, jakie przenoszą za sobą ustalenia Strategii opierać się będzie na analizie treści zapisów odnoszących się do kierunków działań.

Analiza zapisów treści kierunków działań oraz pożądaných celów rozwojowych pozwala stwierdzić, iż nie dojdzie do zasadniczej ingerencji w układ przestrzenny i system przyrodniczy gminy. Realizacja zapisów Strategii przyczyni się do ochrony środowiska, a jedną z nadrzędnych zasad przyjętych w realizacji Strategii, jest zasada zrównoważonego rozwoju. Jednocześnie należy podkreślić, iż w przestrzeni gminy zachodzić będą zmiany w aktywności gospodarczej. Nie będą one jednak w istotny sposób wpływać na pogorszenie jakości środowiska i jakości życia mieszkańców. Gmina rozwijać się będzie bowiem zgodnie z zasadami planowania przestrzennego, optymalnie wykorzystując uwarunkowania przestrzenne, przy zapewnieniu zasad ochrony środowiska i przyrody.

RYСУNEK 1. STRUKTURA STRATEGII ROZWOJU GMINY TOMASZÓW MAZOWIECKI 2030

Analizując zakres działań przewidzianych do realizacji w Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 pod kątem kształtowania polityki przestrzennej należy zwrócić uwagę na priorytety, które w największym stopniu wpływać będą na zmiany funkcjonalno-przestrzenne. Będą to następujące priorytety:

Priorytet 2.1. Rozwój strefy wypoczynku i relaksu wokół Zbiornika Sulejowskiego

Zakłada się, że wokół Zbiornika Sulejowskiego mocniej rozwinie się strefa wypoczynku. W tej części gminy planuje się rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Przewiduje się, że w wyniku interwencji publicznej rozwijać się będą usługi. Oznacza to, że przestrzeń ta będzie odwiedzana częściej i przez większą liczbę osób. Oznacza to konieczność poprawy dostępu komunikacyjnego, zapewnienie dla tej przestrzeni połączeń komunikacją publiczną, poprawę łączności siecią dróg i ścieżek rowerowych, m. in. z innymi obszarami atrakcyjnymi turystycznie (ścieżka wzdłuż rzeki Pilicy).

Priorytet 3.1. Przygotowanie terenów inwestycyjnych

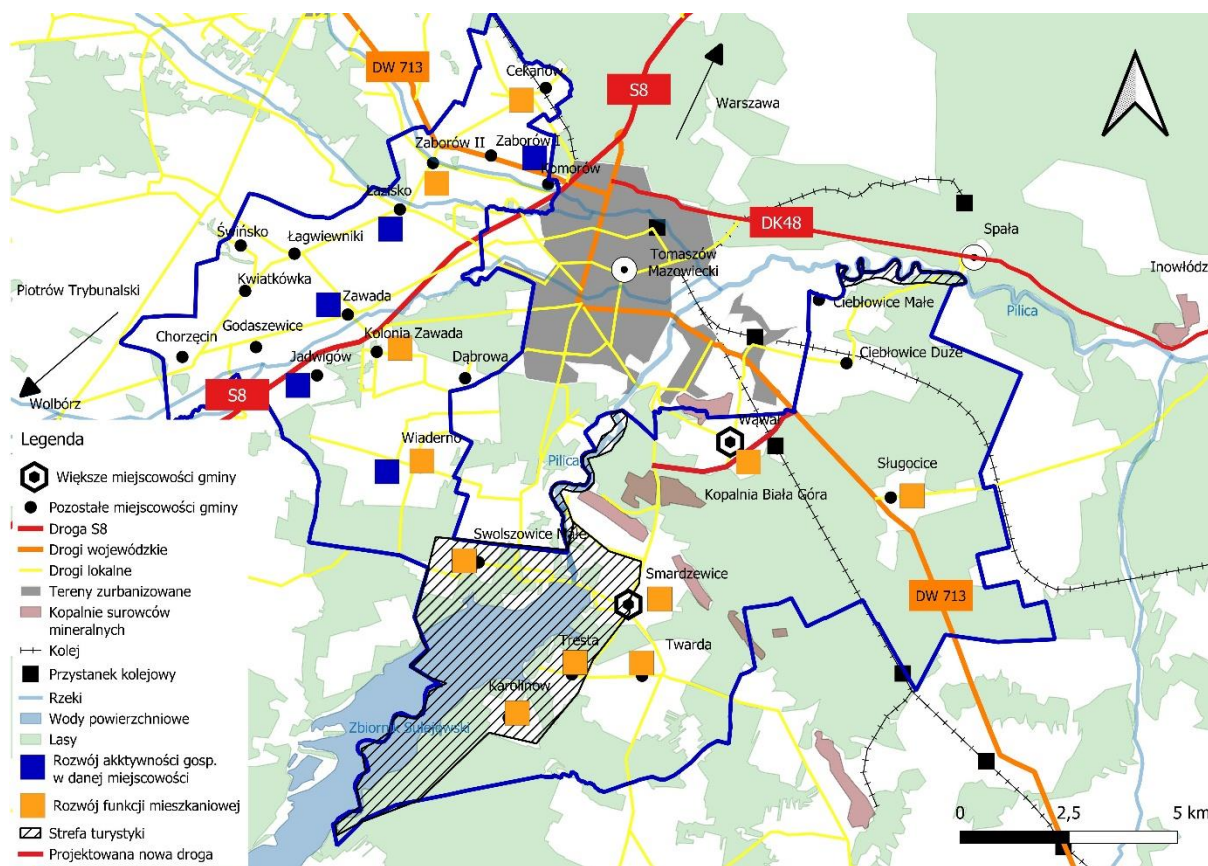
Gmina dążyć będzie do wzmocnienia funkcji gospodarczej na swoim obszarze, wykorzystując atuty lokalizacji przy drodze ekspresowej S8, czyli obszary położone w północno-zachodniej części gminy (obręby Jadwigów, Wiaderno, Komorów, Łazisko, Zawada). Powstanie nowych terenów inwestycyjnych oznaczać będzie, że obszary te staną się miejscem codziennych dojazdów pracowników, kontrahentów i dostawców. Wymaga to rozwoju i wzmocnienia systemu komunikacji, rozwoju infrastruktury sieciowej.

Priorytet 3.2. Rozwój infrastruktury sieciowej i komunikacyjnej

W zakresie rozwoju infrastruktury komunikacyjnej najważniejszą zmianą w układzie funkcjonalno-przestrzennym gminy będzie droga o długości około 4,5 km, która pozwoli na wyprowadzenie ruchu wysokotonażowego z terenów mieszkaniowych największych miejscowości gminy: Smardzewice, Wąwał oraz poprawę dostępności do terenów inwestycyjnych i miejsc aktywności gospodarczej (m. in. Biała Góra).

Priorytet 4.1. Przygotowanie terenów pod funkcje mieszkaniową

Zakłada się, że w przestrzeni gminy Tomaszów Mazowiecki nadal dynamicznie rozwijać się będzie funkcja mieszkaniowa. Oczekuje się, że najwyższa dynamikę rozwoju mieszkalnictwa widoczna będzie w miejscowościach takich jak: Cekanów, Karolinów, Kolonia Zawada, Sługocice, Smardzewice, Swolszewice Małe, Tresta, Twarda, Wąwał, Wiaderno, Zaborów.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Założenia Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 wskazują na kontynuacyjny sposób prowadzenie polityki rozwoju, która ukierunkowana będzie na dalszy rozwój aktywności gospodarczej, rozwój mieszkalnictwa, rozwój usług publicznych oraz wykorzystanie potencjału przyrodniczego do rozwinięcia funkcji turystycznej.

Podstawą rozwoju gminy są jej korzystne uwarunkowania lokalizacyjne, w tym względem układów drogowych oraz dostępność komunikacyjna do większych ośrodków miejskich, w szczególności mocne powiązania z przestrzenią miejską Tomaszowa Mazowieckiego.

Mając na uwadze fakt, że treść Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tomaszów Mazowiecki powstało w odległej przeszłości kluczowe jest przygotowanie nowego projektu tego dokumentu. Część zapisów Studium dot. kierunków rozwoju gminy nie traci na swojej ważności.

- Rozbudowa i unowocześnienie infrastruktury technicznej (przebudowa i rozbudowa dróg, budowa sieci kanalizacyjnej), systemów oczyszczania ścieków, sieci gazowej i wodociągowej;
- Porządkowanie i rozwijanie zespołów zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej;
- Tworzenie warunków dla rozwoju terenów aktywizacji gospodarczej,
- Podniesienie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej gminy,
- Ochronę wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych.

Jednocześnie w odniesieniu do polityki przestrzennej i ustaleń przyjętych w Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 należy wskazać następujące rekomendacje dla kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Tomaszów Mazowiecki:

1. Wymiar zainwestowania:

- poprawa jakości i warunków życia mieszkańców,
- dalszy rozwój systemu osadniczego,
- poprawa infrastruktury technicznej,
- uporządkowanie gospodarki przestrzennej i zapewnienie ładu przestrzennego,
- zwiększenie atrakcyjności obszarów wiejskich dla inwestorów lokalnych i inwestorów zewnętrznych;

2. Wymiar drogowo – oświetleniowy:

- poprawa warunków komunikacyjnych,
- poprawa dostępności komunikacyjnej,
- poprawa bezpieczeństwa użytkowników sieci komunikacyjnej,
- poprawa szybkości przejazdu lokalną siecią drogową łączącą gminę z pozostałymi obszarami powiatu oraz województwa,
- zapewnienie właściwego dojazdu do poszczególnych gospodarstw;

3. Wymiar wodociągowo-kanalizacyjny:

- podniesienie poziomu wyposażenia gminy w zakresie podstawowej infrastruktury technicznej wykorzystywanej w gospodarce wodno-ściekowej,

4. Wymiar ochrony środowiska:

- usunięcie wyrobów zawierających azbest i zdeponowanie ich na wyznaczonych składowiskach w sposób eliminujący ich negatywne oddziaływanie,
- zwiększenie bezpieczeństwa ekologicznego,
- poprawa stanu środowiska naturalnego w gminie,
- ochrona terenów źródłiskowych;

5. Wymiar infrastruktury społecznej:

- utrzymanie odpowiedniego poziomu opieki zdrowotnej, świadczeń zdrowotnych,
- poprawa stanu opieki zdrowotnej w zakresie dostępności i jakości świadczonych usług,
- zapewnienie odpowiedniego standardu wyposażenia w sprzęt medyczny.

Strategia Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 wpisuje się w założenia Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

TABELA 1. SPÓJNOŚĆ ZAŁOŻEŃ STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2030 ORAZ STRATEGII ROZWOJU GMINY TOMASZÓW MAZOWIECKI 2030

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030	Powiązania wykazane w Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 na poziomie priorytetów
<p>1. SFERA GOSPODARCZA – CEL STRATEGICZNY: NOWOCZESNA I KONKURENCYJNA GOSPODARKA</p> <p>Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie potencjału badawczego i innowacyjnego</p> <p>Cel operacyjny 1.2. Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego</p> <p>Cel operacyjny 1.3. Wsparcie rozwoju MŚP</p> <p>Cel operacyjny 1.4. Rozwój sektora rolnego i zwiększenie jego konkurencyjności</p>	<p>1.2. Wzmocnienie i utrzymanie wysokiego poziomu i dostępu do edukacji i wychowania</p> <p>2.2. Rozwój infrastruktury rowerowej</p> <p>3.1. Przygotowanie terenów inwestycyjnych</p> <p>3.2. Rozwój infrastruktury technicznej i drogowej</p> <p>3.3. Rozwój konkurencyjnego rolnictwa</p>
<p>2. SFERA SPOŁECZNA – CEL STRATEGICZNY: OBYWATELSKIE SPOŁECZEŃSTWO RÓWNYCH SZANS</p> <p>Cel operacyjny 2.1. Rozwój kapitału społecznego</p> <p>Cel operacyjny 2.2. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców</p> <p>Cel operacyjny 2.3. Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego</p>	<p>1.1. Rozwój kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego</p> <p>1.2. Wzmocnienie i utrzymanie wysokiego poziomu i dostępu do edukacji i wychowania</p> <p>1.3. Rozwój sportu i rekreacji</p> <p>1.4. Wzmocnienie kapitału społecznego</p> <p>1.5. Rozwój usług społecznych i opieki zdrowotnej</p> <p>1.7. Bezpieczeństwo publiczne</p>
<p>3. SFERA PRZESTRZENNA – CEL STRATEGICZNY: ATRAKCYJNA I DOSTĘPNA PRZESTRZEŃ</p> <p>Cel operacyjny 3.1. Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości zasobów środowiska</p> <p>Cel operacyjny 3.2. Ochrona i kształtowanie krajobrazu</p> <p>Cel operacyjny 3.3. Zwiększenie dostępności transportowej</p> <p>Cel operacyjny 3.4. Nowoczesna energetyka w województwie</p> <p>Cel operacyjny 3.5. Racjonalizacja gospodarki odpadami</p>	<p>1.6. Ochrona środowiska i polityka klimatyczna</p> <p>2.1. Rozwój strefy wypoczynku i relaksu wokół Zbiornika Sulejowskiego</p> <p>2.2. Rozwój infrastruktury rowerowej</p> <p>3.2. Rozwój infrastruktury technicznej i drogowej</p> <p>3.3. Rozwój konkurencyjnego rolnictwa</p> <p>4.1. Przygotowanie terenów pod funkcje mieszkaniową</p> <p>4.2. Rozwój infrastruktury technicznej, drogowej i społecznej terenów mieszkaniowych</p>

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030	Powiązania wykazane w Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 na poziomie priorytetów
Cel operacyjny 3.6. Zwiększenie dostępności do usług teleinformatycznych	
CEL HORYZONTALNY: EFEKTYWNE I ODPOWIEDZIALNIE ZARZĄDZANE WOJEWÓDZTWO	W przypadku Gminy Tomaszów Mazowiecki zakłada się realizację działań w szczególnej spójności z działaniami realizowanymi przez Miasto Tomaszów Mazowiecki oraz przy współpracy z gminami z powiatu tomaszowskiego (m. in. sfera socjalna, rozwój turystyki, ochrona środowiska, w tym wód powierzchniowych).

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

3. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy

Zgodnie z artykułem **52 ust. 1 ustawy OOŚ** informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem.

Strategia Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 obejmuje zestaw celów strategicznych, podporządkowane im priorytety i kierunki działań. Analizując oddziaływania na środowisko dokonano szczegółowego przeglądu kierunków działań, czyli najbardziej szczegółowych zapisów. Należy przy tym podkreślić, że przedmiotowa Strategia co do zasady jest dokumentem ogólnym, analizującym uwarunkowania i szanse rozwoju, wytyczającym główne ramy i kluczowe kierunki działań o pewnym stopniu ogólności.

Ocenę oddziaływania przeprowadzono zgodnie z **artykułem 51 ust. 2 ustawy OOŚ**. **W prognozie zawarto wszystkie elementy, jakie powinna zawierać wg Ustawodawcy.**

Kluczowy elementem Prognozy jest odpowiedź na pytanie: czy projektowany dokument wyznacza ramy dla późniejszych realizacji mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz czy realizacja postanowień tego dokumentu może spowodować znaczące oddziaływania na środowisko?

Poszczególne kierunki działań Strategii przeanalizowano w szczególny sposób pod kątem wpływu i oddziaływania na poszczególne „ustawowe” elementy środowiska: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Dokonano analizy prawdopodobieństwa występowania oddziaływań na środowisko, czasu trwania, zasięgu, częstotliwości, odwracalności, a także prawdopodobieństwa występowania oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych i prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska.

Oceniono stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć, a także powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach. Dokonano analizy przydatności w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska. Oceniono powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska.

Każde z zadań oceniane było pod kątem występowania oddziaływań bezpośrednich, np. wynikających z charakteru prac inwestycyjnych, jak również oddziaływań pośrednich – długoterminowych, wynikających z charakteru danego przedsięwzięcia.

4. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Monitorowanie realizacji Strategii polegać będzie na zbieraniu informacji i analizowaniu poziomu zbieżności podejmowanych działań z określonymi w Strategii kierunkami (przypisanie inwestycji/projektu do poszczególnych kierunków działań). Uzupełnieniem monitoringu opierającego się na produktach będzie analiza wskaźnikowa, odnosząca się do wyzwań rozwoju. Monitoring będzie dokonywany co dwa lata: tj. w 2024, 2026, 2028, 2030 roku.

System monitoringu stanowić będzie podstawę do ewaluacji i oceny stopnia aktualności Strategii. Aktualizacja Strategii możliwa będzie w przypadku stwierdzenia istotnych zmian uwarunkowań rozwojowych Gminy Tomaszów Mazowiecki.

System monitoringu opiera się na następujących danych:

- **Wskaźniki produktu** – odnoszące się do kierunków działań. Jest to swoista lista sprawdzająca, odnosząca się do działań, projektów, inwestycji, przedsięwzięć, które podejmowane będą przez lub z inicjatywy Gminy Tomaszów Mazowiecki, które można przypisać do poszczególnych kierunków działań Strategii. Lista wskaźników produktu umożliwia faktyczne śledzenie postępów realizacji Strategii. Punktem wyjścia będą dane dla 2021 roku. Kluczowe dla pomiaru w oparciu o wskaźniki produktu będzie zorganizowanie systemu pozyskiwania danych pochodzących z rozproszonego systemu. Jednocześnie przy doborze wskaźników kierowano się zasadą możliwości pozyskania danych przez zasoby gminne. Większość wskaźników to faktycznie dane i informacje nt. realizowanych inwestycji i projektów przez Gminę lub podmioty publiczne. Dane pochodzić będą one z różnych referatów, dlatego ważne jest zbudowanie wewnętrznego systemu komunikacji.
- **Wskaźniki rezultatu** – odnoszące się do wyzwań rozwojowych i oceniające oczekiwane efekty realizacji polityki rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki.

Proponuje się, aby monitoring skutków realizacji postanowień Strategii na środowisko polegał na analizie i ocenie stanu poszczególnych komponentów środowiska w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska oraz w przypadku zadań, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko w ramach indywidualnych zamówień. Wyniki pomiarów muszą odnosić się do obszaru objętego Strategią. Proponuje się, aby monitoring skutków realizacji postanowień Strategii na środowisko prowadzony był w cyklu dwurocznym i dotyczył w szczególności następujących kwestii: stan wód powierzchniowych, podziemnych, stan powietrza.

5. Analiza oddziaływania na środowisko

5.1 Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

5.1.1 Położenie i krajobraz

Gmina Tomaszów Mazowiecki położona jest we wschodniej części województwa łódzkiego, w powiecie tomaszowskim.

Gmina graniczy: od północy i wschodu z miastem Tomaszów Mazowiecki, od północy z gminą Lubochnia, od wschodu z gminą Inowódz, od zachodu z gminą Wolbórz i Ujazd, od południowego wschodu z gminą Sulejów, zaś od południa z gminą Mniszków i Sławno.

W sąsiedztwie gminy zlokalizowane są trzy duże ośrodki miejskie i zarazem przemysłowe: Tomaszów Mazowiecki - graniczący z terenem gminy od północy, Opoczno - w odległości 20 km oraz Piotrków Trybunalski – w odległości 28 km. Duże ośrodki miejskie, tj. miasto Łódź i Warszawa oddalone są, odpowiednio około 45 km i około 115 km.

Powierzchnia ogólna gminy Tomaszów Mazowiecki wynosi 151 km² i podzielona jest na 24 sołectwa: Cekanów, Chorzęcin, Ciebłowice Małe, Ciebłowice Duże, Dąbrowa, Godaszewice, Jadwigów, Karolinów, Kolonia Zawada, Komorów, Kwiatkówka, Łazisko, Niebrów, Sługocice, Smardzewice, Świńsko, Swolszewice Małe, Tresta, Twarda, Wąwał, Wiaderno, Zaborów I, Zaborów II i Zawada.

Gmina ma charakter rolniczo-przemysłowy, a tereny w rejonie Zalewu Sulejowskiego turystyczno-letniskowy. We wschodniej części gminy obok terenów rolniczych znajdują się obszary eksploatacji złóż naturalnych. Duży obszar gminy znajduje się w granicy Obszaru Chronionego Krajobrazu Piliczańsko-Radomszczańskiego.

Północno-wschodnia część gminy znajduje się w granicach Spalskiego Parku Krajobrazowego, część południowa w granicach Sulejowskiego Parku Krajobrazowego.¹

Obszar gminy Tomaszów Mazowiecki położony jest w zasięgu Wzgórz Opoczyńskich (wschodnia część gminy) i Równiny Piotrkowskiej (część zachodnia). Część wschodnia terenu gminy ma urozmaicony krajobraz. Od Tomaszowa w kierunku Sławna ciągnie się próg strukturalny, wznoszący się do wysokości 275 m zbudowany z piasków kredowych, którego stoki przykryte są utworami czwartorzędowymi.

Na obszarze gminy najbardziej wysuniętym na wschód występują pagórki moren czołowych. Pozostała część Wzgórz Opoczyńskich ma charakter równinny, zbudowany z utworów wodnolodowcowych i morenowych. Teren leżący w zasięgu Równiny Piotrkowskiej ma charakter płaskiej wysoczyzny o

---

¹ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Tomaszów Mazowiecki na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026

wysokości 155-19 0m n.p.m. nachylonej w kierunku doliny rzeki Pilicy, urozmaicony wydmami i dolinami jej dopływów.²

5.1.2 Klimat

Teren gminy znajduje się na obszarze regionu łódzkiego, który charakteryzuje się pośrednim wpływem oceanizmu i kontynentalizmu, charakteryzującej się:

- średnią roczną sumą opadów atmosferycznych - 800 mm,
- długością okresu wegetacyjnego - 200-210 dni,
- średnią roczną temperaturą ok. 7,7°C,
- średnią temperaturą dla lipca 18,8°C,
- średnią temperaturą dla stycznia 2,5°C,
- dominują wiatry zachodnie o średniej prędkości 2,5 m/s.

5.1.3 Zasoby surowców mineralnych

Pod względem geologicznym teren gminy leży w obrębie kredowej niecki łódzkiej, a dokładnie niecki tomaszowskiej. Utwory kredy górnej i dolnej budujące nieckę występują we wschodniej i centralnej części gminy. Pod utworami czwartorzędowymi występują osady jury i kredy. Iłowce i mułowce z syderytami oraz piaski i piaskowce drobnoziarniste z wkładkami wapieni dolomitycznych lub ciemnoszarych mułowców to wykształcone utwory jury środkowej. Jura górna reprezentowana jest przez osady oksfordu, klimerytu i portlandu, których wychodnie znajdują się w miejscowości Wąwał i są to głównie wapień, chalcedonity, mułowce, margle i wapień margliste oksfordu, wapień i wapień margliste, margle, iły i iłowce margliste klimerytu i portlandu.

Na terenie gminy znajdują się następujące udokumentowane złoża:

- kruszywo naturalne piaszczysto-żwirowe grube - obejmujące żwiry i pospółki oraz kruszywa drobne – piaski; wykorzystywane są przede wszystkim w budownictwie m.in. jako materiał wypełniający do betonów oraz w drogownictwie jako materiał konstrukcyjny nasypów drogowych i składnik nawierzchni,
- piaski formierskie w postaci piasków kwarcowych czystych oraz piasków o lepszemu naturalnym są podstawowym surowcem do sporządzenia mas formierskich i rdzeniowych służących do wykonywania odlewów stalowych, żeliwnych oraz odlewów ze stopów metali,
- piaski szklarskie – surowce szklarskie - stanowi kilkadziesiąt procent surowca w masie szklanej; pozyskuje się je ze złóż piasków i słabo związanych piaskowców kwarcowych, posiadających odpowiednie uziarnienie i znikomą zawartość tlenków barwiących,
- surowce ilaste ceramiki budowlanej - podstawowymi surowcami do produkcji wyrobów ceramiki budowlanej są różnorodne skały ilaste: gliny, iły, mułki, lessy, iłolupki itp., które zarobione wodą tworzą plastyczną masę - poddającą się formowaniu oraz piaski zwane

---

² <https://www.gminatomaszowmaz.pl/>

schudzającymi, które dodaje się w razie potrzeby, w celu polepszenia właściwości masy ceramicznej.

Największe złoża piasków kwarcowych w Europie, stanowiące około 80% krajowych zasobów piasków szklarskich i formierskich, eksploatują Tomaszowskie Kopalnie Surowców Mineralnych „Biała Góra”, będące jednocześnie wiodącym producentem kaolinu. Zasoby piaskowców kwarcowych w rejonie Białej Góry zalegają w asymetrycznej synklinie Niecki Tomaszowskiej. Złoża osadowe powstały w okresie kredy, ok. 120-150 mln lat temu. Złoża budują piaskowce o zawartości krzemionki około 98% SiO₂, na ogół słabo zwięzłe, o lepszemu ilastym. Posiadają w przeważającej mierze uziarnienie o granulacji 0,1-0,5mm, barwę białą z odcieniem od żółtego do rdzawego. Nad złożami zalega warstwa skał płonnych tzw. nakład. W nakładzie występują piaski, a miejscami gliny pochodzenia polodowcowego.³

5.1.4 Szata roślinna

Na terenie gminy Tomaszów Mazowiecki grunty leśne zajmują powierzchnię 6725,75ha, w tym lasy 6532,14ha (GUS, 2013r.). Wskaźnik lesistości dla gminy wynosi 43,6%. Skład gatunkowy drzewostanów leśnych budują w przeważającej mierze drzewostany sosnowe z udziałem gatunków: dąb szypułkowy, grab pospolity, topola osika, olsza czarna, jesion wyniosły, brzoza brodawkowata, świerk pospolity, jodła pospolita i modrzew polski. W podszycie lasów dominują jałowce, tarniny, leszczyny, czeremchy, trzmieliny i czarny bez. Runo leśne tworzą: borówka czernica, borówka bagienna, żurawina błotna, bagno zwyczajne, poziomka, jeżyna, malina, wrzos, żarnowiec, zawilec gajowy, przylaszczka, mchy i paprocie.

5.1.5 Gleby

Gleby na obszarze gminy Tomaszów Mazowiecki wykształciły się na utworach plejstoceniowych i holoceniowych tzn. na glinach, piaskach i mułach. Największą przydatność rolniczą mają nielicznie występujące czarne ziemie oraz gleby brunatne wytworzone na glinach i piaskach, charakteryzujące się dobrymi właściwościami chemicznymi i fizycznymi należące do gleb III klasy bonitacyjnej. Dużą przydatnością charakteryzują się gleby bielcowe wytworzone z różnych piasków, glin i utworów pyłowych należące do IV klasy bonitacyjnej, charakteryzujące się dość niskim procentowym rzędem 0,5-1% udziałem próchnicy w poziomie orno-próchnicznym. Gleby bielcowe i pseudobielcowe wytworzone z luźnych piasków i żwirów występujące na znacznym obszarze gminy zaliczane są do V i VI klasy bonitacyjnej wymagające poprawy struktury warunków wodnych. Gleby najlepszych klas bonitacyjnych znajdują się w rejonie wsi: Komorów, Chorzęcin i Wiaderno. Gleby klas III-IV (pochodzenia organicznego) występują w kompleksach w północno-zachodniej części gminy oraz wyspowo w części wschodniej.

---

³ Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Tomaszów Mazowiecki na lata 2015-2018 z uwzględnieniem lat 2019-2022 (aktualizacja)

5.1.6 Wody powierzchniowe i podziemne

Wody powierzchniowe

Zgodnie z aktualizacją Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły na lata 2016-2021 gminy Tomaszów Mazowiecki położone jest na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie. Znajduje się w zasięgu zlewni następujących jednolitych części wód: PLRW200002545399, PLRW200017254538, PLRW2000172545394, PLRW200017254649, PLRW200017254669, PLRW200017254689,, PLRW200017254732, PLRW200017254749, PLRW20001925459, PLRW20001925469, PLRW200019254799.

Dane dot. oceny jakości wód powierzchniowych na terenie gminy Tomaszów Mazowiecki wskazują na jej zły stan.

TABELA 2. OCENA STANU JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Lp.	Jednolita część wód rzecznych	Kod	Status	Stan/ potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan wód
1.	Zbiornik Sulejów	PLRW200002545399	SCZW	Słaby	Poniżej dobrego	Zły
2.	Struga	PLRW200017254538	NAT	Umiarkowany	-	Zły
3.	Dopływ z Twardej	PLRW2000172545394	NAT	-	-	-
4.	Moszczanka	PLRW200017254649	NAT	Umiarkowany	Poniżej dobrego	Zły
5.	Dopływ ze Świńska	PLRW200017254669	NAT	Słaby	-	Zły
6.	Czarna	PLRW200017254689	NAT	Umiarkowany	Poniżej dobrego	Zły
7.	Dopływ spod Cieślówic Dużych	PLRW200017254732	NAT	Słaby	Poniżej dobrego	Zły
8.	Słomianka	PLRW200017254749	NAT	Umiarkowany	Poniżej dobrego	Zły
9.	Pilica od Zbiornika Sulejów do Wolbórki	PLRW20001925459	NAT	Zły	Poniżej dobrego	Zły
10.	Wolbórka od dopływu spod Będzelina do ujścia	PLRW20001925469	NAT	Umiarkowany	Poniżej dobrego	Zły
11.	Pilica od Wolbórki do Drzewiczki	PLRW200019254799	NAT	Słaby	Poniżej dobrego	Zły

ŹRÓDŁO: OCENA STANU JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD RZEK I ZBIORNIKÓW ZAPOROWYCH W LATACH 2014-2019 NA PODSTAWIE MONITORINGU - TABELA

Plan gospodarowania wodami na obszarze Dorzecza Wisły ustala następujące cele środowiskowe:

- Dla jednolitych części wód – będących w dobrym stanie/potencjalnie ekologicznym – utrzymanie tego stanu/potencjału.
- Dla naturalnych części wód – osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.
- Dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – osiągnięcie co najmniej dobrego potencjału ekologicznego, utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

Działania, które mogą zgodnie z aktualizacją Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły na lata 2016-2021 być szczególnie istotne dla gminy Tomaszów Mazowiecki to:

a) działania realizowane bezpośrednio przez Gminę:

- budowa sieci kanalizacyjnej,
- weryfikacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy,
- kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata.

b) działania realizowane przez właścicieli nieruchomości:

- budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących,
- budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków,
- regularny wywóz nieczystości płynnych.

c) działania realizowane przez właścicieli/użytkowników obiektów:

- przywracanie drożności cieków istotnych dla zachowania ciągłości morfologicznej,
- realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarowania odpadami.
- coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właścicieli/użytkownika terenu.

Na obszarze gminy Tomaszów Mazowiecki występują:

- 1) obszary szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 10 lat,
- 2) obszary szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 100 lat,
- 3) obszary zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 500 lat,
- 4) obszary narażone na uszkodzenie bądź całkowite zniszczenie obwałowania.

Tereny zagrożone powodzią występują od rzek: Pilica, Wolbórka, Czarna Bielina oraz Piasecznica na terenie części obrębów geodezyjnych: Komorów, Zaborów, Łazisko, Zawada, Kolonia Zawada, Dąbrowa, Jadwigów, Godaszewice, Chorzęcín, Wiaderno, Swolszewice Małe, Smardzewice, Ciebłowice Małe, Ciebłowice Duże.

Na terenach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wynikające z art. 77 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne (Dz. U. z 2021 ro. Poz. 624, z późn. zm), obejmujące: gromadzenie ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które

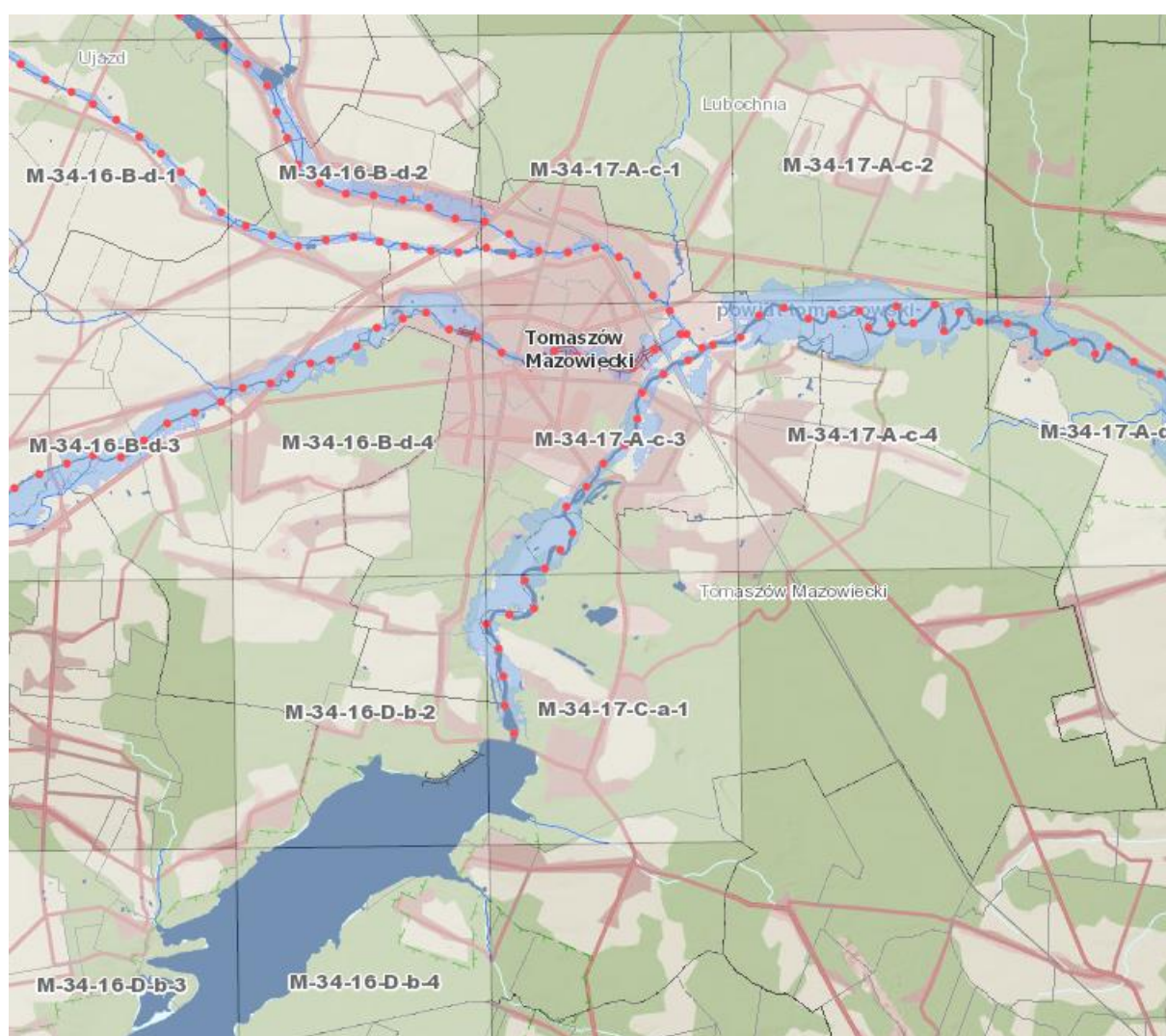
mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenie przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowanie oraz lokalizowanie nowych cmentarzy.

W przypadku lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią m. in. nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków, niezbędne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy Prawo wodne.

Tereny znajdujące się na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią podlegają określonemu zagospodarowaniu, gdzie zgodnie z art. 166 pkt. 10 ustawy Prawo wodne, planowane zagospodarowanie nie może naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym czy stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi czy środowiska oraz utrudniać zarządzania ryzykiem powodziowym.

Głównym celem Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz.U. z 2016 r. poz. 1841) jest zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego, a jego zakresie celem szczegółowym jest wyeliminowanie lub unikanie wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.

TABELA 3. MAPA SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ NA TERENIE GMINY TOMASZÓW MAZOWIECKI

ŹRÓDŁO: [TTPS://WODY.ISOK.GOV.PL/IMAP_KZGW/?GPMAP=GPMZP](https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpmzp)

Szczególnym wymiarem polityki rozwoju lokalnego będzie przeciwdziałanie suszy. Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS) na lata 2021-2027 – przyjęty został na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz.U.2021 poz. 1615). Obszar gminy Tomaszów Mazowiecki należy zaliczyć do częściowo ekstremalnie zagrożonego suszą na terenach rolnych i leśnych, umiarkowanie i częściowo silnie zagrożoną suszą hydrologiczną oraz umiarkowanie zagrożoną suszą hydrologiczną w odniesieniu do wód podziemnych. Łącznie obszaru gminy Tomaszów Mazowiecki należy zaliczyć do silnie zagrożonego suszą.

We wdrażaniu założeń Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki oraz stosownych planów przestrzennych należy uwzględniać zapisy Planu przeciwdziałania skutkom suszy, w szczególności w zakresie powiększania dyspozycyjnych zasobów wodnych.

Wody podziemne

Przedmiotem badań monitoringowych jakości wód podziemnych są jednolite części wód podziemnych (JCWPd). Pojęcie to zostało wprowadzone przez Ramową Dyrektywę Wodną. Oznacza ono określoną objętość wód podziemnych w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych. Na terenie gminy Tomaszów Mazowiecki zlokalizowane są 2 JCWPd – nr 84 oraz nr 73. Wody podziemne na terenie gminy Tomaszów Mazowiecki charakteryzowały się dobrym stanem chemicznym oraz ilościowym.

TABELA 4. OCENA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH NA TERENIE GMINY TOMASZÓW MAZOWIECKI

Nr JCWPd	Stan chemiczny (2019)	Stan ilościowy (2019)	Wskaźniki powodujące słaby stan wód
PLGW200084	Dobry	Dobry	-
PLGW200073	Dobry	Dobry	-

ŹRÓDŁO: [HTTPS://MJWP.GIOS.GOV.PL/MAPA/MAPA,172.HTML](https://mjawp.gios.gov.pl/mapa/mapa,172.html)

Celem środowiskowym dla wód podziemnych jest:

- zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń;
- zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu;
- ich ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

5.1.7 Powietrze atmosferyczne

O poziomie emisji z terenu województwa łódzkiego decydują trzy główne kategorie źródeł:

- źródła punktowe, czyli emisja zorganizowana z takich sektorów gospodarki jak: energetyka, ciepłownictwo, przemysł, ze względu na wysoki udział w ogólnej emisji gazów: SO_x i NO_x,
- rozproszone źródła komunalno – bytowe, czyli niska emisja z indywidualnie ogrzewanych gospodarstw domowych – ze względu na wysoki udział w zanieczyszczaniu powietrza pyłem drobnym: PM₁₀ i PM_{2,5}, a także zawartym w pyłe benzo(a)pirenem,

- transport drogowy, czyli emisja liniowa – ze względu na znaczący udział w zanieczyszczeniu powietrza tlenkami azotu; najwyższa koncentracja tej emisji ma miejsce w rejonach przebiegających przez województwo autostrad A1 i A2, drogi ekspresowej S8 i gęstej sieci drogowej w aglomeracji łódzkiej.

Oceny jakości powietrza dokonuje się w odniesieniu do stref oceny. Są to obszary aglomeracji o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys., miasta o liczbie ludności powyżej 100 tysięcy, bądź obszary powiatów niewchodzące w skład aglomeracji. Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim za rok 2018 wykonana została w podziale obszaru województwa na 2 strefy: aglomeracja łódzka oraz strefa łódzka.

Na podstawie wykonanej w 2019 r. pięcioletniej oceny jakości powietrza w województwie łódzkim za lata 2014-2018, poszczególnym strefom oceny zostały przyporządkowane metody kolejnych pięciu rocznych ocen jakości powietrza.

Wg opracowania Stan środowiska w województwie łódzkim Raport 2020 ze względu na przekroczenie 24-godzinnej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 konieczne są działania naprawcze na obszarach przekroczeń 91 miast i gmin w obu strefach oceny w województwie, w tym również na terenie gminy Tomaszów Mazowiecki.

Podobnie jak w latach poprzednich, stwierdzono przekroczenie poziomu celu długoterminowego stężenia ozonu, w wyniku czego nadano obu strefom oceny klasę D2. Przekroczenia występowały na obszarze całego województwa.

TABELA 5. WYNIKI JAKOŚCI POWIETRZA DLA STREFY ŁÓDZKIEJ

Substancja/ składnik zanieczyszczeń	Klasa strefy ⁴ wg kryteriów dla ochrony zdrowia	Klasa strefy wg kryteriów dla ochrony roślin
SO ₂	A	A
NO ₂	A	-
NO _x	-	A
CO	A	-
C ₆ H ₆	A	-
PM10	C	-
Pb	A	-
As	A	-
Ni	A	-
Cd	A	-
B(a)P	C	-
PM2,5	C	-
O ₃	C/D2	A/D2

ŹRÓDŁO: OCENA JAKOŚCI POWIETRZA ZA 2020 ROK NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Aktualny Program ochrony powietrza i plan działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej wskazuje następujące kierunki działań naprawczych:

⁴ Wyjaśnienie:

Klasa A - poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu dopuszczalnego/docelowego

Klasa C - poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom dopuszczalny/docelowy

Klasa D1 - poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu celu długoterminowego (dotyczy tylko ozonu)

Klasa D2 - poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziomu celu długoterminowego (dotyczy tylko ozonu)

- 1) Redukcja emisji zanieczyszczeń ze źródeł małej mocy do 1 MW - działanie wskazane w harmonogramie;
- 2) Zaplanowanie instrumentów wsparcia nakierowanego na łagodzenie ekonomicznych skutków przeprowadzonej wymiany kotłów (np. zwiększenia kosztów paliwa lepszej jakości);
- 3) Wprowadzenie w województwie łódzkim systemu wsparcia doradczego na poziomie gminnym;
- 4) Zwiększenie skuteczności przyjętych kanałów informacyjnych i komunikacyjnych;
- 5) Ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń z transportu drogowego;
- 6) Kształtowanie polityki przestrzennej w sposób sprzyjający poprawie stanu jakości powietrza;
- 7) Prowadzenie edukacji ekologicznej - działanie wskazane w harmonogramie;
- 8) Prowadzenie działań kontrolnych - działanie wskazane w harmonogramie;
- 9) Realizacja uchwały nr XLIV/548/17 Sejmiku Województwa łódzkiego z dnia 24 października 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa łódzkiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.⁵

5.1.8 Klimat akustyczny

Z analizy dokumentów strategicznych wynika, że głównym źródłem uciążliwości na terenie województwa łódzkiego jest hałas drogowy. Dlatego redukcja tego hałasu jest jednym z głównych priorytetów dla władz szczebla wojewódzkiego oraz na poziomach miast, powiatów i gmin. W gminie Tomaszów Mazowiecki największe potencjalne zagrożenie hałasem występuje wzdłuż drogi krajowej, wojewódzkiej oraz dróg powiatowych, obsługujących ruch tranzytowy i lokalny.

Na podstawie dotychczasowych badań i analiz można stwierdzić, że wpływ hałasu kolejowego na klimat akustyczny województwa łódzkiego ma charakter lokalny, ograniczający się do bezpośredniego sąsiedztwa badanych linii kolejowych. Presja ze strony hałasu kolejowego nie wykazuje znaczącej tendencji wzrostowej.

Województwo łódzkie należy do obszarów o znacznym stopniu uprzemysłowienia. Główne źródła hałasu mające wpływ na klimat akustyczny gminy Tomaszów Mazowiecki są związane są również z przemysłem. Warto dodać, iż na terenie gminy występują zakłady górnicze (m. in. Biała Góra).

Odpowiedzią ze strony władz województwa łódzkiego na te problemy i zagrożenia hałasem jest:

- rozwój i promowanie transportu zbiorowego,
- budowa połączeń lokalnych sieci komunikacyjnych z regionalnymi,
- prace remontowe na drogach krajowych i wojewódzkich prowadzące do uzyskania parametrów technicznych właściwych dla danej kategorii dróg
- promocja i usprawnienie transportu kolejowego,
- budowa zintegrowanej sieci dróg szybkiego ruchu odciążających połączenia lokalne i regionalne,
- budowa zintegrowanej sieci dróg szybkiego ruchu odciążających połączenia lokalne i regionalne,

---

⁵ Źródło: UCHWAŁA NR XX/303/20 SEJMIKU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO z dnia 15 września 2020 r. w sprawie programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej

- inwestycje o charakterze odtworzeniowym na istniejącej sieci kolejowej,
- budowa nowych linii kolejowych,
- poprawa stanu technicznego linii kolejowych wychodzących z Łódzkiego Węzła Kolejowego,
- kontynuowanie inwestycji kolejowych,
- integracja ruchu aglomeracyjnego i regionalnego z ruchem miejskim,
- kontynuowanie działań zmierzających do zwiększenia atrakcyjności i dostępności drogowej województwa,
- budowa brakujących obwodnic miast.⁶

5.1.9 Promieniowanie elektromagnetyczne

Głównymi rodzajami źródeł sztucznych pól elektromagnetycznych występujących w środowisku są:

- linie elektroenergetyczne,
- obiekty radiokomunikacyjne, w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowych,
- obiekty radiolokacyjne.

Przeprowadzone w latach 2017-2018 przez WIOŚ w Łodzi pomiary monitoringowe PEM, nie wykazały przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego w środowisku (7 V/m) określonych w cytowanym rozporządzeniu Ministra Środowiska.⁷

Podstawowe znaczenie dla ochrony przed polami elektromagnetycznymi ma właściwa lokalizacja instalacji emitujących te pola, z tego powodu konieczne jest uwzględnianie instalacji emitujących pola elektromagnetyczne w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

5.1.10 Gospodarka odpadami

Wg danych GUS w 2019 roku na terenie gminy Tomaszów Mazowiecki zebrano łącznie 2 975,96 ton zmieszanych odpadów. W porównaniu do 2012 roku wielkość odpadów zmieszanych zebranych w gminie wzrosła ogółem o 8,71%. Zdecydowana większość odpadów zmieszanych to odpady pochodzące z gospodarstw domowych. W 2012 roku stanowiły one 83,4% ogólnej wielkości zebranych odpadów zmieszanych, zaś w 2019 roku ich udział zmniejszył się do 75,4%.

TABELA 6. ZMIESZANE ODPADY ZEBRANE W CIĄGU ROKU W GMINIE TOMASZÓW MAZOWIECKI W LATACH 2012-2019

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Zmiana
ogółem (t)	2 737,56	1 717,59	1 633,86	2 027,47	2 333,54	2 677,06	2 871,18	2 975,96	8,71%
z gospodarstw domowych (t)	2 283,23	1 507,84	1 248,70	1 620,51	1 853,92	2 248,95	2 266,17	2 243,95	-1,72%

ŹRÓDŁO: GUS/BDL

⁶ Na podstawie: Raport o stanie środowiska w województwie wielkopolskim w 2020 roku

⁷ Na podstawie: Raport o stanie środowiska w województwie wielkopolskim w 2020 roku

Dane statystyczne wskazują, że mieszkańcy gminy Tomaszów Mazowiecki wytwarzali mniejszą ilość odpadów zmieszanych niż mieszkańcy powiatu, ale więcej niż mieszkańcy kraju i województwa. W 2019 roku na 1 mieszkańca gminy Tomaszów Mazowiecki przypadało 265,8 kg odpadów zmieszanych. Była to wartość o 8,1 kg większa niż w 2012 roku (wzrost o 3,14%). Dla porównania w 2019 roku średnia krajowa wynosiła 228,6 kg na 1 osobę, wojewódzka 224,5kg, a powiatowa 290,2 kg na 1 osobę.

TABELA 7. ODPADY ZMIESZANE NA 1 MIESZKAŃCA W KG W LATACH 2012-2019

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
POLSKA	222,5	212,9	215,2	216,5	226,7	227,2	231,1	228,6
ŁÓDZKIE	217,6	199,1	189,2	191,1	199,5	206,1	221,4	224,5
Powiat tomaszowski	196,6	164,4	152,0	188,1	212,8	249,4	275,9	290,2
Tomaszów Mazowiecki	257,7	160,5	151,9	187,5	214,5	243,7	258,3	265,8

ŹRÓDŁO: GUS/BDL

Gmina realizuje założenia „Programu usuwania azbestu wyrobów zawierających azbest dla Gminy Tomaszów Mazowiecki na lata 2015-2032”. Do 2019 r. usunięto 44 313 m² azbestu. Na dzień 31.12.2019 r. na terenie gminy znajdowało się 2 275 posesji z pokryciem zawierającym azbest o łącznej powierzchni 380 505 m².⁸

5.1.12 Obszarowa ochrona przyrody

Na terenie gminy występują elementy środowiska przyrodniczego, które z uwagi na wysokie wartości objęte zostały różnymi formami ochrony wprowadzonymi na podstawie przepisów ogólnych z zakresu ochrony środowiska oraz miejscowych aktów prawnych. Obszary podlegające ochronie na terenie gminy Tomaszów Mazowiecki: Obszary Natura 2000 „Łąki Ciebtłowickie” (PLH100035), „Lasy Spalskie” (PLH1000003) oraz „Lasy Smardzewickie” (PLH 100024), Filia Kampinoskiego Parku Narodowego w postaci Ośrodka Hodowli Żubrów w Smardzewicach, Sulejowski Park Krajobrazowy i Spalski Park Krajobrazowy, Rezerваты przyrody „Jeleń”, „Twarda” oraz „Sługocice”, pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne.

TABELA 8. LISTA OBSZARÓW CHRONIONYCH GMINY TOMASZÓW MAZOWIECKI

Nazwa	Forma ochrony	Opis
Filia Kampinoskiego Parku Narodowego w postaci Ośrodka Hodowli Żubrów im. Prezydenta Ignacego Mościckiego w Smardzewicach	Park Narodowy	Ośrodek zajmuje pow. 72,4 ha. Leży w strefie ochronnej Spalskiego Parku Krajobrazowego. Liczebność stada hodowlanego utrzymywana jest na poziomie 20 sztuk. Na terenie Ośrodka i w jego otoczeniu znajdują się następujące obiekty: - zagroda pokazowa żubrów, - ścieżka dydaktyczna (długość 2,8 km, początek przy parkingu, koniec przy zagrodzie pokazowej), - parking,

⁸ Raport o stanie gminy w 2019 roku.

Nazwa	Forma ochrony	Opis
		- izba edukacyjna w siedzibie Nadleśnictwa Smardzewice. ⁹
Jeleń	Rezerwat (leśny, florystyczny)	Celem ochrony jest zachowanie fragmentu naturalnych, wielogatunkowych drzewostanów z udziałem jodły na jej północnej granicy zasięgu w Puszczy Pilickiej. Powierzchnia rezerwatu wynosi 48,97 ha.
Twarda	Rezerwat (leśny, florystyczny)	Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych fragmentu wielogatunkowych obszarów ze znacznym udziałem jodły na północnej granicy zasięgu jodły w Puszczy Pilickiej. Powierzchnia rezerwatu wynosi 22,79 ha.
Sługocice	Rezerwat (florystyczny)	Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych stanowisk żywca dziewięciolistnego - rośliny górskiej. Powierzchnia rezerwatu wynosi 8,89 ha.
Spalski Park Krajobrazowy	Park Krajobrazowy	Spalski Park Krajobrazowy położony jest w południowo – wschodniej części województwa łódzkiego, na styku dwóch powiatów: opoczyńskiego i tomaszowskiego oraz gmin: Tomaszów Mazowiecki, Inowódz, Lubochnia, Opoczno, Poświętne, Rzeczyca oraz miasta Tomaszowa Mazowieckiego. Cele ochrony: 1. Cele ekologiczne: 1) ochrona charakterystycznych i unikatowych cech naturalnych środowiska przyrodniczego i krajobrazu; 2) utrzymanie równowagi ekologicznej w funkcjonowaniu przyrody Parku oraz jego otoczenia; 3) utrzymanie zdolności ekosystemów do odtwarzania zasobów przyrody; 4) ochrona ekosystemów przed szkodliwym oddziaływaniem zewnętrznym i wewnętrznym. 2. Cele kulturowe i krajobrazowe: 1) ochrona obiektów i terenów stanowiących o dziedzictwie kulturowym obszaru Parku; 2) ochrona i wyeksponowanie krajobrazu kulturowo - historycznego; 3) kształtowanie harmonijnego krajobrazu współczesnego. 3. Cele gospodarcze: 1) rozwój gospodarczy wszystkich działalności dopuszczonych na obszarze Parku; 2) realizacja potrzeb społeczności zamieszkującej Park;

⁹ Za: <https://www.kampinoski-pn.gov.pl/>

Nazwa	Forma ochrony	Opis
Sulejowski Park Krajobrazowy	Park krajobrazowy	<p>Park obejmuje i ochrania jeden z najcenniejszych fragmentów dorzecza Pilicy w jej środkowym odcinku od okolic Bąkowej Góry po okolice Tomaszowa Mazowieckiego. Symbolem parku (logo) jest wieża Opacka klasztoru Cystersów w Sulejowie. Osią parku jest rzeka Pilica i założony na niej w latach 70-tych Zbiornik Sulejowski. Zalew Sulejowski (znany również jako Zbiornik lub Jezioro Sulejowskie), jest to sztuczny zbiornik retencyjny, utworzony w latach 1969–73 poprzez spiętrzenie wody rzeki Pilicy w Smardzewicach, w miejscu, gdzie Dolina Pilicy naturalnie się zwęża. Jest to jeden z największych akwenów wodnych w środkowej Polsce o powierzchni 22 km², dł. ok. 17 km i szerokości dochodzącej do 2 km. Zbiornik ciągnie się od Sulejowa do Smardzewic.</p> <p>Cele ochrony:</p> <p>1) dla ochrony przyrody nieożywionej:</p> <p>a) zachowanie i przywracanie wysokich walorów przyrodniczych dolinom rzeczonym,</p> <p>b) ochrona krawędzi dolin rzecznych: Pilicy w Barkowicach Mokrych, Sulejowie, pod Szarbskiem, Luciąży oraz skarp doliny rzeki Czarnej Malenieckiej koło Taraski i stoków doliny Radońki,</p> <p>c) zachowanie i ochrona obszarów stanowiących świadectwo współczesnych procesów geomorfologicznych takich jak parowy, wąwozy itp.;</p> <p>2) dla ochrony ekosystemów leśnych</p> <p>a) utrzymanie i odtwarzanie unikatowych zbiorowisk lasów nadrzecznych: łągów, olsów oraz zbiorowisk zaroślowych tj. wiklin nadrzecznych i łożowisk, jako rzadkich składników szaty leśnej,</p> <p>b) ochrona lasów puszczańskich będących pozostałościami Puszczy Pilickiej,</p> <p>c) ochrona lasów typowych dla dorzecza Pilicy, tj. pogranicza niżu i wyżyn polskich, zwłaszcza lasów z udziałem jodły pospolitej, lipy drobnolistnej, dębu bezszypułkowego, jawora i wiązu szypułkowego,</p> <p>d) ochrona rzadkich w Polsce zbiorowisk dąbrowy świetlistej, łągów z jesionem oraz borów bagiennych;</p> <p>3) dla ochrony ekosystemów nieleśnych:</p> <p>a) zachowanie rzadkich i ginących fitocenozy łąk trzęślicowych,</p> <p>b) zachowanie fragmentów półnaturalnych łąk z cennymi zbiorowiskami roślinności łąkowo-bagiennnej,</p> <p>c) zachowanie zbiorowisk łąk świeżych, d) zachowanie i ochrona rzadkich i zagrożonych fitocenozy muraw</p>

Nazwa	Forma ochrony	Opis
		<p>napiaskowych i kserotermicznych;</p> <p>4) dla ochrony ekosystemów wodnych i torfowiskowych:</p> <p>a) utrzymanie naturalnych układów hydrologicznych w dorzeczu Pilicy, tj. ochrona starorzeczy, obszarów mokradłowych,</p> <p>b) zachowanie i ochrona torfowisk, w tym zespołów typowych dla torfowisk wysokich i przejściowych,</p> <p>c) ochrona ekosystemów dolin rzecznych przed zmianą warunków wodnych i zanieczyszczeniem,</p> <p>d) utrzymanie połączeń starorzeczy z rzeką Pilicą,</p> <p>e) ochrona źródeł, bagien, torfowisk przed zmianą warunków wodnych;</p> <p>5) dla ochrony roślin i zwierząt oraz ich siedlisk:</p> <p>a) utrzymanie różnorodności gatunkowej i szczególna ochrona roślin zagrożonych wyginięciem i objętych ochroną prawną,</p> <p>b) utrzymanie różnorodności gatunkowej zwierząt lądowych i wodnych oraz szczególna ochrona gatunków zagrożonych wyginięciem i objętych ochroną prawną,</p> <p>c) utrzymanie stanu zwierząt łownych w ilości odpowiadającej pojemności ekologicznej łowiska,</p> <p>d) zapewnienie warunków dla prawidłowego funkcjonowania organizmów gatunków cennych przyrodniczo, chronionych, rzadkich i zagrożonych oraz zabezpieczenie warunków do życia i rozwoju ginących taksonów,</p> <p>e) ochrona siedlisk i odpowiadających im zbiorowisk, w szczególności: zbiorowiska dolin rzecznych (łęgi, olsy, wikliny nadrzeczne, zarośla łożowe), torfowiska, łąki trzęślicowe, łąki wilgotne, łąki świeże, murawy napiaskowe, murawy kserotermiczne, murawy bliźniczkowe, grądy, bory bagienne, bory chrobotkowe, dąbrowy świetliste, jedlina świętokrzyska,</p> <p>f) zachowanie i ochrona tradycyjnych odmian roślin uprawnych, w szczególności drzew owocowych;</p> <p>6) dla ochrony walorów krajobrazowych i kulturowych:</p> <p>a) ochrona terenów o wybitnych walorach krajobrazowych, w szczególności krajobrazów rzecznych środkowego odcinka Pilicy, Czarnej Malenieckiej, ujściowego odcinka Luciąży,</p> <p>b) ochrona rolniczych krajobrazów otwartych, tj. pól uprawnych z tradycyjnym układem miedz, łąk, pastwisk, zarośli i zadrzewień śródpolnych,</p>

Nazwa	Forma ochrony	Opis
		<p>c) ochrona historycznego krajobrazu kulturowego o unikatowych wartościach wokół średniowiecznego Opactwa Cystersów w Sulejowie,</p> <p>d) ochrona zabytków kultury materialnej, w tym charakterystycznych kapliczek, krzyży przydrożnych, stanowiących osobliwość Nadpilicza, miejsc pamięci narodowej, śladów historii regionu,</p> <p>e) zachowanie charakterystycznych cech tradycyjnej architektury wiejskiej, lokalnych tradycji i zachowanych elementów kultury niematerialnej,</p> <p>f) ochrona historycznych układów przestrzennych,</p> <p>g) ochrona istniejących stanowisk archeologicznych, miejsc koncentracji oraz potencjalnego występowania stanowisk archeologicznych,</p> <p>h) kształtowanie harmonijnego krajobrazu współczesnego,</p> <p>i) ochrona przed eksploatacją surowców naturalnych;</p> <p>7) dla ochrony walorów rekreacyjnych:</p> <p>a) ochrona najatrakcyjniejszych terenów turystycznych przed niewłaściwym zagospodarowaniem (obszary leśne, obrzeża Zbiornika Sulejowskiego, dolina Pilicy),</p> <p>b) rozwój pożądanых form rekreacji – turystyki kwalifikowanej.</p>
Lasy Spalskie PLH100003	Natura 2000 Specjalne Obszary Ochrony	<p>Kompleks Lasy Spalskie jest częścią Puszczy Pilickiej i obejmuje południową część Spalskiego Parku Krajobrazowego. Osią ostoi jest odcinek doliny Pilicy od Spały do Teofilowa oraz dolina rzeki Gać, lewobrzeżnego dopływu Pilicy. Na wysoczyźnie najczęściej spotyka się siedliska ubogich grądów, dąbrów świetlistych i borów sosnowych, w większości porośnięte drzewostanami sosnowymi. W dolinach rozwijają się łąki jesionowo-olszowe i zarośla wierzb wąskolistnych. Ponad połowę obszaru „Lasy Spalskie” zajmują bardzo cenne siedliska z załącznika I dyrektywy, m.in. grąd środkowoeuropejski, dąbrowa świetlista oraz dobrze zachowane lasy łęgowe. Można tu spotkać 250 letnie dęby i 200 letnie sosny. Wiele starych drzew zachowało się dzięki ochronie rezerwatowej w rezerwacie Konewka i Spała.</p> <p>Różnorodność warunków ekologicznych sprawia, że obszar ostoi i Spalskiego Parku Krajobrazowego cechuje bogactwo zasiedlających ten teren gatunków zwierząt. Występują tu takie przyrodnicze „rarytasy” jak priorytetowy gatunek z II załącznika dyrektywy siedliskowej, Pachnica Dębowa – chrząszcz będący reliktem lasów pierwotnych pokrywających niegdyś Europę, wymagający starych dziuplastych drzew.</p>

Nazwa	Forma ochrony	Opis
		<p>Schron kolejowy w Konewce jest jednym z największych zimowisk nietoperzy w Polsce. Ostoja odznacza się znacznym bogactwem świata roślin, występuje tu szereg gatunków chronionych związanych z siedliskami leśnymi.</p> <p>Zagrożeniem jest prywatyzacja schronu kolejowego w Konewce, zagospodarowanie jego okolic.¹⁰</p>
Łąki Ciebłownicze PLH100035	Natura 2000 Specjalne Obszary Ochrony	<p>Obszar zlokalizowany jest w dolinie Pilicy. Cechuje się on charakterystyczną strukturą zbiorowisk roślinnych związanych z doliną rzeki, która w tym miejscu swobodnie meandruje i regularnie wylewa. Obszar jest miejscem występowania 8 cennych siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, w tym starorzeczy i eutroficznych zbiorników wodnych, wydm śródlądowych, ziołorośli i świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie. Ważną cechą ostoi są liczne strefy graniczenia i przenikania się wymienionych i pozostałych siedlisk.</p> <p>Tereny zasilane przez wylewy Pilicy są miejscem występowania takich „wodnych” gatunków jak traszka grzebieniasta, kumak nizinny, wydra oraz bóbr europejski. Z listy ptaków w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej na terenie obszaru bytuje 15 gatunków, m.in.: bąk, bączek, derkacz, kropiatka, błotniak łąkowy, błotniak stawowy czy zimorodek.</p> <p>Obszar leży na terenie Spalskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny.</p> <p>Główne zagrożenia to: obniżanie poziomu wód gruntowych, modyfikowanie prądów rzecznych, użyźnianie wód, intensyfikacja upraw i stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, a także zarówno hodowla zwierząt, jak i zaniechanie pasterstwa, wypalanie traw, gospodarka leśna, zmiana sposobu zagospodarowania - głównie rozbudowa miast, odpady, ścieki, uciążliwości komunikacyjne, zbyt intensywna penetracja turystyczna terenu, kłusownictwo, w tym kolekcjonowanie szczególnych gatunków, jak również zagrożenia ze strony zwierząt domowych.¹¹</p>
Lasy Smardzewickie PLH100024	Natura 2000 Specjalne Obszary Ochrony	<p>Obszar obejmuje fragment Puszczy Pilickiej w otoczeniu Ośrodka Hodowli Żubrów w Smardzewicach. Występują tu grądy wysokie i wilgotne, olsy i bory mieszane, płat łąkowo-jesionowego oraz śródleśne polany z podmokłymi łąkami. Obszar ma istotne znaczenie, zwłaszcza dla</p>

¹⁰ Za: <http://www.ine.eko.org.pl/> (Instytut na rzecz Ekorozwoju)

¹¹ Za: <http://www.ine.eko.org.pl/> (Instytut na rzecz Ekorozwoju)

Nazwa	Forma ochrony	Opis
		zachowania ekosystemów leśnych, związanych z występowaniem jodły pospolitej na granicy jej geograficznego zasięgu. Charakter szaty roślinnej jest zbliżony do wyżynnego, występują tu m.in.: starzec kędzierzawy, żywiec dziewięciolistny, trzcinnik owłosiony, trybula lśniąca. Lasy Smardzewickie znajdują się w obszarze wychodni warstw wodonośnych zasilających Niebieskie Źródła, które to stanowią ważny obiekt Natura 2000. Potencjalnym zagrożeniem jest nadmierne odwodnienie niektórych fragmentów obszarów leśnych. ¹²
Lipa srebrzysta - <i>Tilia tomentosa</i> w miejscowości Wąwał	Pomnik przyrody	Pierśnica: 144cm; obwód: 452cm; wysokość: 20m
8 kasztanowców białych w Kolonii Zawada	Pomnik przyrody	Aleja
Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Pomnik przyrody	
Bagienko	Użytek ekologiczny	Położenie: teren leśny Zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych, utrzymanie różnorodności biologicznej, pozostałości naturalnych ekosystemów. Powierzchnia 0,44 ha.
Torfowisko	Użytek ekologiczny	Położenie: teren leśny Zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych, utrzymanie różnorodności biologicznej, pozostałości naturalnych ekosystemów. Powierzchnia 2,69 ha.
Stawik I	Użytek ekologiczny	Sługocice, działka nr 415 Zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych, utrzymanie różnorodności biologicznej, pozostałości naturalnych ekosystemów. Powierzchnia 0,38 ha.
Stawik II	Użytek ekologiczny	Położenie: teren leśny Zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych, utrzymanie różnorodności biologicznej, pozostałości naturalnych ekosystemów. Powierzchnia 0,31 ha.
Kaczornik I	Użytek ekologiczny	Położenie: teren leśny. Powierzchnia 0,93 ha.
Kaczornik II	Użytek ekologiczny	Położenie: teren leśny Zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych, utrzymanie różnorodności biologicznej, pozostałości naturalnych ekosystemów. Powierzchnia 6,25 ha.

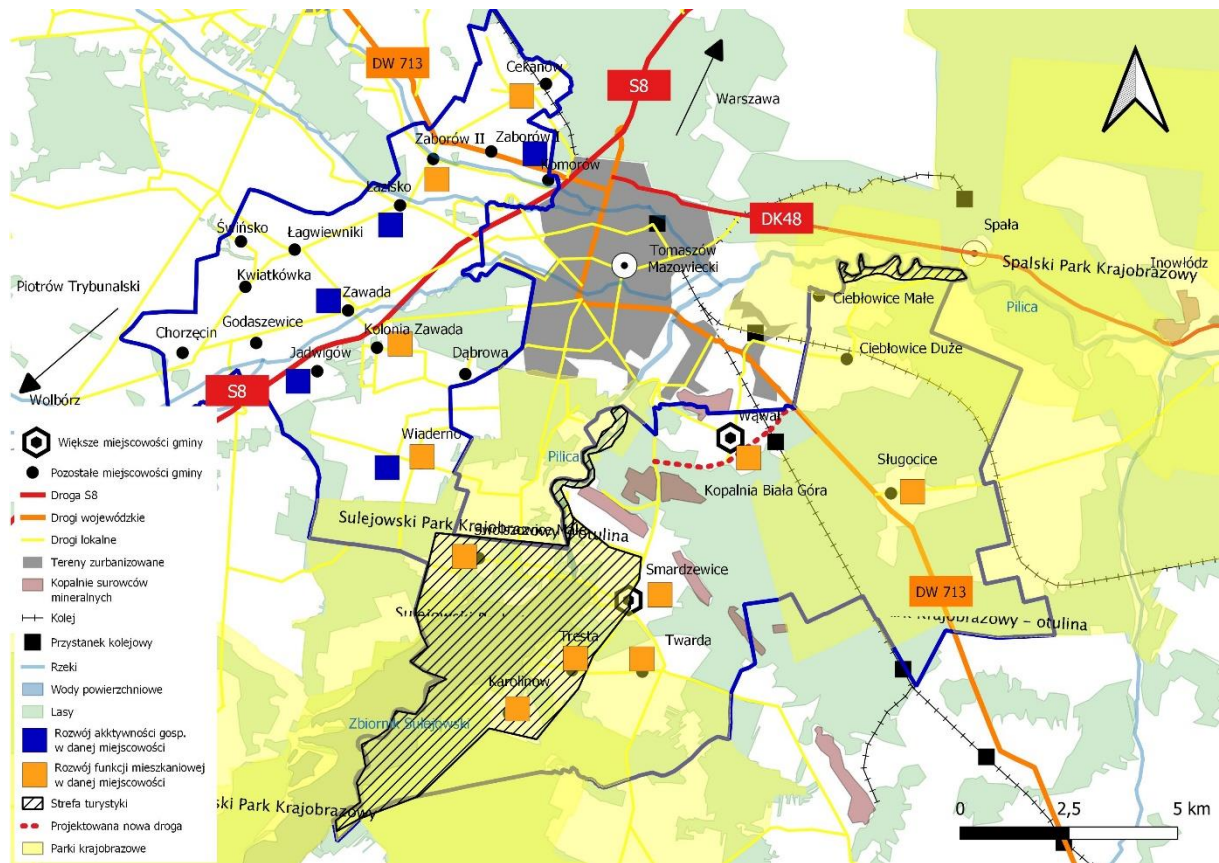
¹² Za: <http://www.ine.eko.org.pl/> (Instytut na rzecz Ekorozwoju)

Nazwa	Forma ochrony	Opis
Bagno I	Użytek ekologiczny	Położenie: teren leśny Zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych, utrzymanie różnorodności biologicznej, pozostałości naturalnych ekosystemów. Powierzchnia 1,4 ha.
Bagno II	Użytek ekologiczny	Położenie: teren leśny Zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych, utrzymanie różnorodności biologicznej, pozostałości naturalnych ekosystemów. Powierzchnia 0,55 ha.
Kaczornik III	Użytek ekologiczny	Sługocice, działka nr 385 Zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych, utrzymanie różnorodności biologicznej, pozostałości naturalnych ekosystemów. Powierzchnia 1,05 ha.
Więcielucha	Użytek ekologiczny	Położenie: teren leśny Zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych, utrzymanie różnorodności biologicznej, pozostałości naturalnych ekosystemów. Powierzchnia 1,49 ha.
Źródło Twarda II	Użytek ekologiczny	Położenie: teren leśny Zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych, utrzymanie różnorodności biologicznej, pozostałości naturalnych ekosystemów. Powierzchnia 0,3 ha.
Źródło Twarda I	Użytek ekologiczny	Położenie: teren leśny Zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych, utrzymanie różnorodności biologicznej, pozostałości naturalnych ekosystemów. Powierzchnia 0,45 ha.
Źródło Twarda III	Użytek ekologiczny	Położenie: teren leśny Zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych, utrzymanie różnorodności biologicznej, pozostałości naturalnych ekosystemów. Powierzchnia 0,3 ha.
Źródło	Użytek ekologiczny	Położenie: teren leśny Zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych, utrzymanie różnorodności biologicznej, pozostałości naturalnych ekosystemów. Powierzchnia 0,15 ha.
Bez nazwy	Użytek ekologiczny	W leśnictwie Białostrzki, gmina Tomaszów Mazowiecki: 116b. Powierzchnia 1,52 ha.
Bez nazwy	Użytek ekologiczny	We wsi Sługocice, gmina Tomaszów Mazowiecki w oddz. 154c. Powierzchnia 0,34 ha.

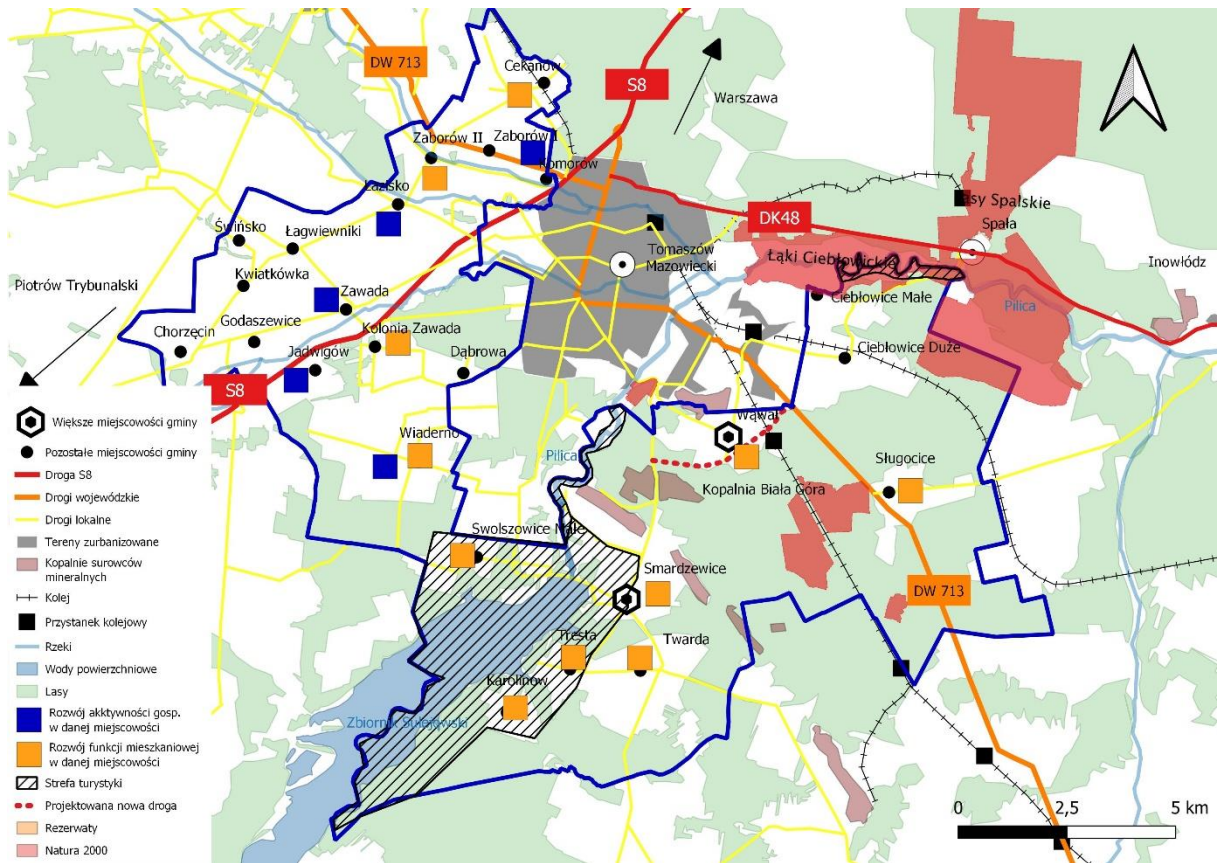
ŹRÓDŁO: <http://crfop.gdos.gov.pl/>

MAPA 2. PARKI KRAJOBRAZOWE NA TLE UWARUNKOWAŃ ROZWOJU GMINY TOMASZÓW MAZOWIECKI

ŹRÓDŁO: OPRAWOWANIE WŁASNE

MAPA 3. SPECJALNE OBSZARY OCHRONY NATURA 2000 I REZERWATY PRZYRODY NA TLE UWARUNKOWAŃ ROZWOJU GMINY TOMASZÓW MAZOWIECKI

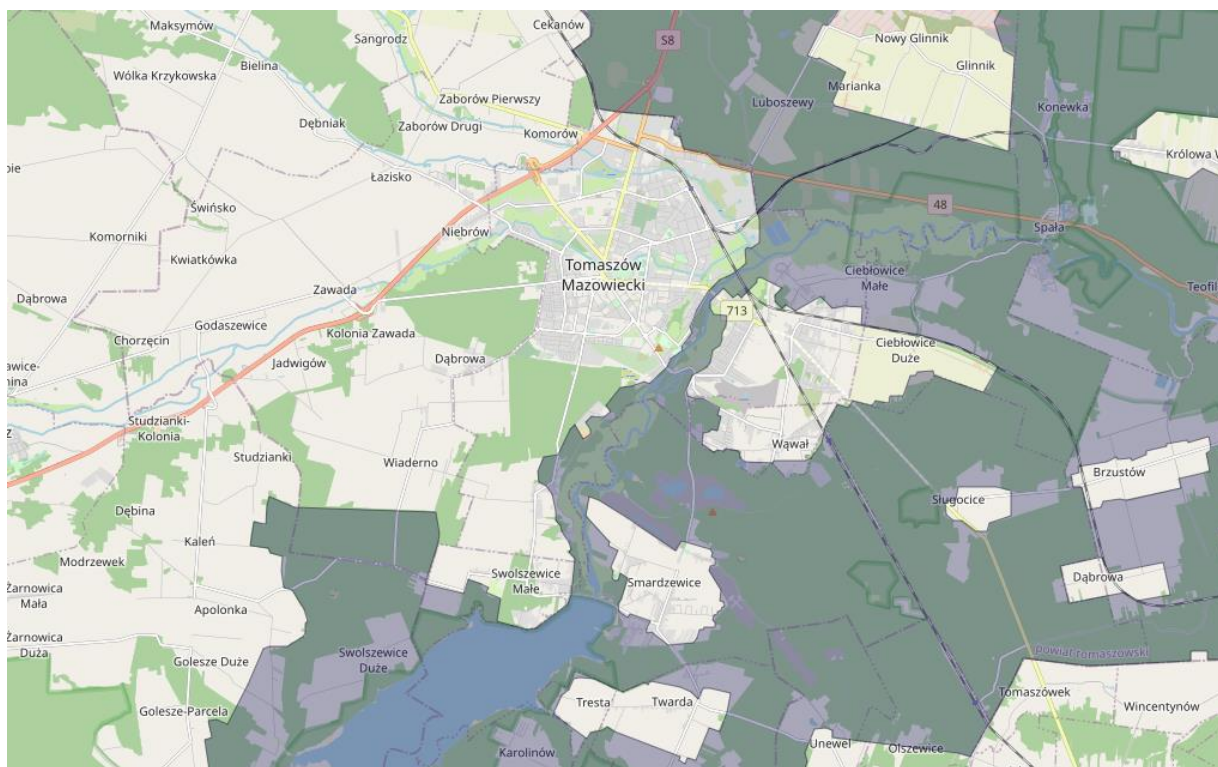

ŹRÓDŁO: OPRAWOWANIE WŁASNE

Korytarze ekologiczne na terenie gminy Tomaszów Mazowiecki związane są z obszarami leśnymi oraz rzeką Pilicą i Zbiornikiem Sulejowskim. Położone są we wschodniej części gminy.

MAPA 4. KORYTARZE EKOLOGICZNE NA TERENIE GMINY TOMASZÓW MAZOWIECKI

ŹRÓDŁO: [HTTPS://MAPA.KORYTARZE.PL/](https://mapa.korytarze.pl/)

5.1.12 Dziedzictwo kulturowe

Sanktuarium św. Anny w Smardzewicach

Kościół jest jednym z najznakomitszych zabytków barokowych, wzniesiony w latach 1683 – 1699. W jego wnętrzu znajduje się jedenaście ołtarzy z XVII i XVIII w. oraz obrazy, rzeźby, organy, ambona, stalle i chrzcielnica z tego okresu. Jest tam również słynący cudami obraz św. Anny. Za perełkę baroku można również uznać przylegający do kościoła, klasztor franciszkański, zbudowany w latach 1722 – 1726. Cały zespół otacza wysoki mur, w którym umieszczone są XVIII-wieczne baszty. W murze od wschodniej strony znajduje się dzwonnica z pierwszej połowy XVII wieku.

Kościół św. Małgorzaty w Chorzęcinie

Parafia erygowana w XIII wieku przez arcybiskupa Gnieźnieńskiego Jana herbu „Tarnawa”. Pierwotnie kościół drewniany, obecnie murowany, wzniesiony wg projektu Kornela Szrettera w 1888 r. Wyposażenie kościoła pochodzi z przełomu XVI – XIX w. W jego wnętrzu widnieją elementy wystroju starego Drewnianego Kościoła, m. in. Godnym uwagi zabytkiem jest późnogotycka kropielnica z 1528 r. ozdobiona herbem „Prus”.

Ośrodek Hodowli Żubrów im. Prezydenta RP Ignacego Mościckiego w Smardzewicach

Jedyna tego typu placówka w Polsce Centralnej. Obiekt powstał w okresie międzywojennym. Od 1973 roku jest w zarządzie Kampinoskiego Parku Narodowego. Na powierzchni 72,4 ha prowadzi się hodowlę żubrów białowieskiej linii genetycznej. Aktualne zwiedzanie ośrodka jest niemożliwe. Został on z dniem 06.12.2014 r. zamknięty dla odwiedzających do odwołania.

Pozostałe zabytki:¹³

- **Kościół p. w. Św. Wacława w Twardej** – z II połowy XVIII w. Niegdyś drewniana świątynia konstrukcji zrębowej. Przeniesiony w 1825 r. z inicjatywy Antoniego Ostrowskiego do osady Tomaszów ze wsi Tobiasze. Był pierwszym kościołem rzymsko – katolickim Tomaszowa. W latach 80-tych XX w. przeniesiono kościółek do wsi Twarda. Obecnie kościołowi został przywrócony pierwotny wygląd z zachowaniem drewnianych ścian, natomiast wewnątrz zdobią oryginalne ołtarze z głównym patronem św. Wacławem,
- **Dworek szlachecki** z II połowy XIX w. w Świńsku,
- **Dworek szlachecki** z początków XX w. w Zaborowie,
- **Schrony w Jeleniu** – kompleks schronów poniemieckich składający się z ośmiu naziemnych obiektów. Głównym obiektem jest ok. 350 m schron kolejowy zbudowany na bazie łuku. Wysokość bunkra wynosi ok. 9 m, a szerokość przy podstawie 15 m. Istnieją teorie, że pod schronem znajdują się wielopoziomowe podziemia. Drugim, co do wielkości obiektem Jelenia jest tzw. siłownia.

W gminie Tomaszów Mazowiecki **funkcjonuje 5 zespołów ludowych**: zespoły folklorystyczne „Smardzewianie” ze Smardzewic i „Sami Swoi” z Twardej, Zespół Pieśni i Tańca „Ciebtłowianie”, Dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca Ciebtłowianie, Dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca „Mali Smardzewianie” oraz zespół Biesiadny „Kalina” z Wąwału.

Krzewieniem kultury szczególnie w zakresie kulinariów oraz sztuki ludowej rękodzieła zajmują się **Koła Gospodyń Wiejskich**, funkcjonujące niemal w każdej miejscowości. Warto również wspomnieć o dużej aktywności **orkiestr dętych** działających przy OSP w Zawadzie i Smardzewicach.

---

¹³ <https://www.powiat-tomaszowski.pl/>

5.2 Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

W Prognozie oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 należy przewidzieć skutki zmian środowiska także w przypadku zaniechania realizacji Strategii. Można przewidzieć więc dwa scenariusze rozwoju, z których jeden faktycznie można odnieść do przypadku braku realizacji Strategii. Brak realizacji Strategii nie oznacza zasadniczo braku realizacji ujętych w niej wszystkich przedsięwzięć. Oznacza przede wszystkim zmniejszenie zdolności Gminy do realizacji działań w sposób uporządkowany i logiczny, w tym wpisujący się w potrzeby rozwojowe. Brak Strategii ograniczać będzie możliwości finansowania wielu projektów i inwestycji. Wystąpi brak wykorzystania synergii współpracy dla kreowania pozytywnych zmian, w tym również w wymiarze środowiskowym.

W przypadku braku realizacji Strategii nie dojdzie zasadniczo do większych zmian w wymiarze środowiskowym w porównaniu do sytuacji, gdy Strategia będzie wdrażana. Brak realizacji Strategii nie oznacza, że nie zaniechane zostaną realizowane inwestycje, które mogą wpływać na środowisko. Będą one realizowane, choć zapewne w mniejszej skali, co być może w pewnym stopniu ograniczy negatywny, bezpośredni wpływ na środowisko. Z uwagi na to, że Strategia nie jest dokumentem ukierunkowanym bezpośrednio na kwestie środowiskowe, brak jej realizacji nie wpłynie zasadniczo na zaniechanie działań realizowanych na rzecz ochrony środowiska, które są w gestii samorządu gminnego. Brak realizacji Strategii może ograniczyć zaś realizację działań inwestycyjnych realizowanych na rzecz infrastruktury, w tym dotyczącej termomodernizacji, rozwijania odnawialnych źródeł energii, czy też energooszczędności.

5.3 Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

5.3.1 Obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływanie, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu

Z uwagi na brak sprecyzowania lokalizacji większości zadań ujętych w Strategii trudno jednoznacznie wskazać obszary, na których przewiduje się znaczące oddziaływanie. Zasadniczo przyjęto, że przewidywane znaczące oddziaływanie dotyczyć może obszarów szczególnie wrażliwych na zanieczyszczenie lub negatywne zmiany w środowisku. Do tych obszarów należy zaliczyć w pierwszej kolejności:

- wody powierzchniowe,
- obszary chronione,
- obszary o znaczeniu dla ochrony dziedzictwa kulturowego.

Jednocześnie należy stwierdzić, iż stan środowiska na ww. obszarach zasadniczo nie odbiega od stanu dla całej gminy.

Wody płynące najczęściej narażone były na zrzut niedostatecznie oczyszczonych ścieków komunalnych i pochodzących z rolnictwa, co szczególnie widoczne jest w przypadku wód Zbiornika Sulejowskiego oraz rzeki Pilicy. Do pogorszenia stanu wód przyczyniają się prawdopodobnie spływy powierzchniowe, zwłaszcza z terenów rolniczych poddawanych nawożeniu i chemizacji.

Powierzchniowe obszary chronione charakteryzowały się prawdopodobnie lepszym stanem środowiska w porównaniu do obszarów zurbanizowanych lub terenów intensywnej gospodarki rolnej. Związane jest to m. in. z większą odległością od źródeł zanieczyszczeń. Obszary chronione w dużym stopniu występowały na obszarach leśnych, które rekompensują negatywne skutki oddziaływania na środowisko, m.in. zanieczyszczenia powietrza, wód (proces samooczyszczania), susz (zatrzymywanie wody). Zagrożeniem, ale zasadniczo chwilowym dla ww. obszarów chronionych mogą być wybrane działania inwestycyjne, niekoniecznie realizowane na tych obszarach, ale przede wszystkich w sąsiedztwie.

Obszary o znaczeniu dla ochrony dziedzictwa kulturowego stanowiły głównie zabytki. Większość tych obiektów zlokalizowana była na obszarach zurbanizowanych, w niedużej odległości od tras komunikacyjnych. W tych obszarach prawdopodobnie stan wybranych komponentów środowiskach, m. in. jakości powietrza, klimatu akustycznego, mógł być gorszy, m. in. ze względu na niską emisję, hałas spaliny z ciągów komunikacyjnych.

5.3.2 Formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym

Obszary podlegające ochronie na terenie gminy Tomaszów Mazowiecki: Obszary Natura 2000 „Łąki Ciebłownicze” (PLH100035), „Lasy Spalskie” (PLH1000003) oraz „Lasy Smardzewickie” (PLH 100024), Filia Kampinoskiego Parku Narodowego w postaci Ośrodka Hodowli Żubrów w Smardzewicach, Sulejowski Park Krajobrazowy i Spalski Park Krajobrazowy, Rezerваты przyrody „Jeleń”, „Twarda” oraz „Sługocice”, pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne.

Stan środowiska na ww. obszarach zasadniczo nie odbiega od stanu dla całej gminy lub może być lepszy, ze względu na oddalenie od funkcji przemysłowej i kompensujące działanie ekosystemów leśnych.

Jak już opisano w poprzednim rozdziale stan środowiska na terenie **powierzchniowych form ochrony przyrody** charakteryzował się prawdopodobnie lepszym stanem środowiska w porównaniu do obszarów zurbanizowanych lub terenów intensywnej gospodarki rolnej. Dotyczyło to prawdopodobnie dużych obszarowo form ochrony, oddalonych znacznie od teren zurbanizowanych, tras komunikacyjnych, terenów przemysłowych lub intensywnie wykorzystywanych gospodarczo (np. funkcja rolnicza).

W nieco innej sytuacji mogą być pomniki przyrody. Ich lokalizacja w przestrzeni gminy może mieć znaczenie z punktu widzenia stanu środowiska. Obiekty przyrody ożywionej położone są również w sąsiedztwie ruchliwych tras komunikacyjnych i mogą być narażone na zanieczyszczenia powietrza lub skutki prowadzonych inwestycji (np. odwodnienie terenu). Szczególnej ochrony wymagają także obszary i obiekty, które zlokalizowane są obrębie przestrzeni wykorzystywanych turystycznie.

5.4 Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

5.4.1 Przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska

W diagnozie Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 zauważono następujące kluczowe bariery, deficyty, potencjały rozwojowe związane z aspektami środowiskowymi.

Gmina mierzyć się będzie z koniecznością lepszego przygotowania się do wyzwań przyszłości, które związane są m. in. z odpornością na kryzysy oraz globalnymi wyzwaniami ochrony środowiska. Gmina wносить będzie swój własny, lokalny wkład w osiągnięcie wskaźników jakości środowiska w wymiarze regionu, kraju i Europy, związanymi m. in. z odchodzeniem od gospodarki opartej na węglu, rozwojem odnawialnych źródeł energii, dążeniem do ograniczania emisji CO₂ oraz dążeniem do gospodarki o obiegu zamkniętym.

Powyższe aspekty mają swoje przełożenie na część postulatywną Strategii.

Priorytety, w których koncentrują się działania mogące pozytywnie oddziaływać na środowisko to:

- Priorytet 1.6. Ochrona środowiska i polityka klimatyczna.
- Priorytet 2.2. Rozwój infrastruktury rowerowej.
- Priorytet 3.2. Rozwój infrastruktury sieciowej i komunikacyjnej.

W odniesieniu do Priorytetu 1.6. Ochrona środowiska i polityka klimatyczna w treści Strategii zapisano:

Gmina Tomaszów Mazowiecki realizować będzie szereg działań na rzecz ochrony środowiska, które stanowić będą kontynuację już podjętych inwestycji i zamierzeń. Zmierzać będzie ponadto do realizacji założeń polityki klimatycznej, wnosząc swój wkład lokalny w osiągnięcie założeń tej polityki. Do kluczowych zagadnień ochrony środowiska w gminie należy zaliczyć kwestie ochrony powietrza, jakości wód, energooszczędności oraz gospodarki odpadami. Warto również podkreślić duże znaczenie jakości przestrzeni oraz zagadnień ochrony przyrody. Gmina wspierać będzie realizację działań na rzecz poprawy jakości powietrza oraz zmniejszania emisyjności, w tym poprzez wsparcie i realizację modernizacji systemów grzewczych oraz rozwój odnawialnych źródeł energii, wdrażanie rozwiązań w zakresie oszczędności energii. Dotyczyć to będzie zarówno obiektów publicznych jak też prywatnych. Gmina kontynuować będzie wysiłek inwestycyjny związany z poprawą dostępu do oczyszczalni ścieków. Opierać będą się one zarówno na rozwiązaniach sieciowych jak też na wsparciu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Ważnym zagadnieniem dla Gminy będzie poprawa jakości wód rzeki Pilicy i Zalewu Sulejowskiego. Jest to przedsięwzięcie, które wymaga współpracy ponadlokalnej. Gmina prowadzić będzie działania z zakresu gospodarki odpadami, dążąc do jej optymalizacji. Kontynuować będzie program usuwania odpadów azbestowych. Dążyć będzie do utrzymania czystości

i estetyki. Aby zwiększyć szansę na skuteczną realizację założeń priorytetu prowadzić będzie działania z zakresu edukacji ekologicznej. Bez powszechnego udziału mieszkańców w realizacji działań na rzecz ochrony środowiska trudno będzie je zrealizować.

W odniesieniu do Priorytetu 2.2. Rozwój infrastruktury rowerowej w treści Strategii zapisano:

W gminie Tomaszów Mazowiecki przewiduje się rozwój infrastruktury rowerowej, w tym poprzez budowę ścieżek i dróg rowerowych oraz infrastruktury towarzyszącej, w szczególności wokół Zalewu Sulejowskiego oraz wzdłuż rzeki Pilicy oraz w kierunku Spały. Ważne będzie wyznaczenie nowych szlaków rowerowych w gminie, w tym w układzie funkcjonalnym, integrującej przestrzeń gminy z sąsiednimi samorządami.

W odniesieniu do Priorytetu 3.2. Rozwój infrastruktury sieciowej i komunikacyjnej w treści Strategii zapisano:

Ważną i oczekiwaną inwestycją, zarówno przez mieszkańców gminy, jak też miasta Tomaszów Mazowiecki oraz przedsiębiorców, jest budowa obwodnicy (długość około 4,5 km), ukierunkowanej na wyprowadzenie ruchu wysokotonażowego z terenów mieszkaniowych (Smardzewice, Wąwał) oraz poprawę dostępności do terenów inwestycyjnych i miejsc aktywności gospodarczej (m. in. Biała Góra). Budowa obwodnicy pozwoli przekierować ruch komunikacyjny poza obręb obszarów zurbanizowanych.

5.4.2 Powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Strategia Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 zwraca uwagę na zagadnienia problemowe związane ze środowiskiem. Są to kwestie związane z dążeniem do poprawy stanu powietrza, rozwojem odnawialnych źródeł energii, wdrażaniem rozwiązań w zakresie oszczędności energii, usuwaniem odpadów azbestowych, rozwojem kanalizacji, podnoszeniem świadomości ekologicznej, poprawą jakości wód powierzchniowych, w tym rzeki Pilicy i Zbiornika Sulejowskiego.

5.5 Charakterystyka planowanych przedsięwzięć

5.5.1. Stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć. Przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska. Powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Realizacja wybranych zamierzeń rozwojowych określonych w Strategii charakteryzować się będzie oddziaływaniem na środowisko. Poniżej przedstawiono przegląd ujętych w dokumencie działań pod kątem ich wpływu na zagadnienia środowiskowe.

Próbując dokonać analizy oddziaływania postanowień dokumentu na środowisko przeanalizowano jego zapisy w do odniesieniu do Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839).

W pierwszym kroku podzielono planowane działania na te, które mogą powodować negatywne oddziaływania na środowisko (nawet niewielkie) oraz te, które nie wykazują oddziaływania na środowisko (główne działania o charakterze nieinwestycyjnym, edukacyjnym, szkoleniowym, promocyjnym, etc.). **Do dalszych, pogłębionych analiz wybrano te, które wykazują się wpływem na środowisko (korzystnym lub niekorzystnym) i w kolejnym kroku oceniono ich wpływ na środowisko w kontekście usytuowania/ lokalizacji działania oraz rodzaju i skali przedsięwzięć.**

Do działań ujętych w Strategii, które mogą powodować negatywnie oddziaływać na środowisko należą w szczególności:

- 1.6.3. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej oraz wspieranie indywidualnych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków, w kierunku zapewnienia pełnego pokrycia dostępem do oczyszczalni ścieków przestrzeni gminy.
- 3.2.1. Rozwój infrastruktury technicznej terenów inwestycyjnych na terenie gminy (dostarczającej wodę, prąd, gaz oraz zapewniającej odbiór odpadów i ścieków).
- 3.2.2. Rozwój układu drogowego do potrzeb rozwijającej się funkcji gospodarczej. 3.2.3. Budowa drogi (długość około 4,5 km), ukierunkowanej na wyprowadzenie ruchu wysokotonażowego z terenów mieszkaniowych (Smardzewice, Wąwał), poprawę dostępności do terenów inwestycyjnych i miejsc aktywności gospodarczej (Biała Góra).
- 4.1.4. Zrównoważone planowanie rozwoju funkcji osadniczej, w tym zapewnienie rozwoju społecznego poprzez planowanie i rozwój infrastruktury społecznej, zielonej, technicznej i wytyczanie rezerwy na ww. funkcje.
- 4.2.1. Dostosowanie rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej do potrzeb rozwoju funkcji mieszkaniowej.
- 4.2.1. Dostosowanie układu drogowego i komunikacyjnego do potrzeb rozwijającej się funkcji mieszkaniowej.

W Strategii ujęte są działania, które również wpływać będą negatywnie na środowisko, jednocześnie skala tych oddziaływań będzie niewielka:

- 1.1.1. Rozwój infrastruktury społecznej, służącej aktywności kulturalnej i integracji społeczności lokalnych, w tym budowa świetlic wiejskich (Kolonia Zawada, Niebrów), rozbudowa i modernizacja istniejących obiektów (m. in. Smardzewice, Twarda).
- 1.2.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej ukierunkowany na poprawę dostępności i jakości kształcenia oraz dostosowany do zmieniających się uwarunkowań funkcjonalnych, w tym rozbudowa Szkoły Podstawowej w Zawadzie, budowa nowej hali sportowej w Smardzewicach.
- 2.1.1. Zagospodarowanie turystyczne i usługowe terenów wokół Zbiornik Sulejowskiego (m. Smardzewice).
- 2.2.1. Rozwój infrastruktury rowerowej, w tym poprzez budowę ścieżek i dróg rowerowych oraz infrastruktury towarzyszącej, w szczególności wokół Zalewu Sulejowskiego oraz wzdłuż rzeki Pilicy oraz w kierunku Spały.

W Strategii ujęte są działania, które pozytywnie wpływać będą na środowisko. Ujęte są w Priorytet 1.6. Ochrona środowiska i polityka klimatyczna, Priorytet 1.7. Bezpieczeństwo publiczne, Priorytet 2.2. Rozwój infrastruktury rowerowej, Priorytet 4.1. Przygotowanie terenów pod funkcje mieszkaniową, Priorytet 4.2. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej, sieciowej i społecznej terenów mieszkaniowych.

TABELA 9. OCENA WPŁYWU NA ŚRODOWISKO DZIAŁAŃ STRATEGII ROZWOJU GMINY TOMASZÓW MAZOWIECKI 2030

Działanie	Wpływ na środowisko	Możliwe negatywne oddziaływania na środowisko	Możliwe pozytywne oddziaływania na środowisko
Priorytet 1.1. Rozwój kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego			
1.1.1. Rozwój infrastruktury społecznej, służącej aktywności kulturalnej i integracji społeczności lokalnych, w tym budowa świetlic wiejskich (Kolonja Zawada, Niebrów), rozbudowa i modernizacja istniejących obiektów (m. in. Smardzewice, Twarda).	Tak	Tak	
1.1.2. Rozwój i zwiększenia atrakcyjności oferty kulturalnej, w tym wzmocnienie zdolności do realizacji działań na rzecz mieszkańców przez instytucje kultury.	Nie		
1.1.3. Budowa i wzmocnienie marki lokalnych instytucji kultury, w tym poprzez edukację kulturalną, ukierunkowane na zwiększenie roli lokalnych instytucji kultury w życiu społecznym.	Nie		
1.1.4. Realizacja stałych działań z zakresu kultury i pielęgnowania dziedzictwa kulturowego, ukierunkowana na poprawę dostępności oferty kulturalnej w przestrzeni gminy oraz rozwój tożsamości lokalnej.	Nie		
Priorytet 1.2. Wzmocnienie i utrzymanie wysokiego poziomu i dostępu do edukacji i wychowania			
1.2.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej ukierunkowany na poprawę dostępności i jakości kształcenia oraz dostosowany do zmieniających się uwarunkowań funkcjonalnych, w tym rozbudowa Szkoły Podstawowej w Zawadzie, budowa nowej hali sportowej w Smardzewicach.	Tak	Tak	
1.2.2. Wzmocnienie dostępności usług wychowania przedszkolnego, m. in. poprzez optymalizację istniejących rozwiązań oraz rozwiązania organizacyjne (m.in. Chorzęcin, Komorów).	Nie		
1.2.3. Wzmocnienie i dostosowanie wyposażenia szkół i placówek wychowawczych do aktualnych potrzeb i trendów, w celu zapewnienia wysokiego poziomu nauczania.	Nie		
1.2.4. Dostosowanie szkół i placówek wychowawczych do potrzeb osób defaworyzowanych, w tym osób z niepełnosprawnościami.	Nie		
1.2.5. Wspieranie rozwoju i zdolności dzieci.	Nie		
1.2.6. Podnoszenie kompetencji społecznych i kulturowych oraz wiedzy poprzez wspieranie wymian międzynarodowych oraz rywalizacji międzyszkolnej.	Nie		
Priorytet 1.3. Rozwój sportu i rekreacji			
1.3.1. Rozwój i utrzymanie w dobrym stanie infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, w tym obiektów wielofunkcyjnych, w tym utworzenie wielofunkcyjnego boiska sportowego w Smardzewicach oraz rozwój infrastruktury rekreacyjnej w m. Dąbrowa, Cekanów, Kolonia Zawada, Zaborów.	Tak	Tak	
1.3.2. Wspieranie aktywności fizycznej mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży, przy współpracy z klubami sportowymi.	Nie		
1.3.3. Wzmocnienie atrakcyjności przestrzeni gminy pod kątem aktywnego spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzieży.	Nie		
1.3.4. Wspieranie i promocja osiągnięć sportowych.	Nie		
Priorytet 1.4. Wzmocnienie kapitału społecznego			

Działanie	Wpływ na środowisko	Możliwe negatywne oddziaływania na środowisko	Możliwe pozytywne oddziaływania na środowisko
1.4.1. Wspieranie aktywności społecznej i obywatelskiej, realizowanych przez mieszkańców, w tym poprzez działalność w zrzeszenia i organizacjach społecznych, np. kół gospodyń wiejskich, zespołów artystycznych, organizacji pozarządowych.	Nie		
1.4.2. Wzmocnienie poziomu partycypacji społecznej oraz rozwój mechanizmów konsultacji społecznych, wspierających udział mieszkańców w procesach decydujących o rozwoju lokalnym.	Nie		
Priorytet 1.5. Rozwój usług społecznych i opieki zdrowotnej			
1.5.1. Zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych dla mieszkańców gminy, w tym tworzenie mieszkań chronionych, współpraca z Tomaszowem Mazowieckim w zakresie rozwoju oferty DPS.	Nie		
1.5.2. Wspieranie aktywności środowisk seniorskich oraz seniorów w oparciu o infrastrukturę społeczną i kulturalną gminy oraz przy współpracy z Tomaszowem Mazowieckim.	Nie		
1.5.3. Zapewnienie podstawowego dostępu do opieki zdrowotnej na terenie gminy w placówkach na terenie Tomaszowa Mazowieckiego.	Nie		
1.5.4. Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej oraz wspieranie i promocja zdrowego stylu życia.	Nie		
Priorytet 1.6. Ochrona środowiska i polityka klimatyczna			
1.6.1. Wspieranie i realizacja działań na rzecz poprawy jakości powietrza oraz zmniejszania emisyjności, w tym poprzez wsparcie i realizację modernizacji systemów grzewczych oraz rozwój odnawialnych źródeł energii, wdrażanie rozwiązań w zakresie oszczędności energii.	Tak		Tak
1.6.2. Realizacja założeń programu usuwania azbestu z terenu gminy.	Tak		Tak
1.6.3. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej oraz wspieranie indywidualnych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków, w kierunku zapewnienia pełnego pokrycia dostępem do oczyszczalni ścieków przestrzeni gminy.	Tak	Tak	Tak
1.6.4. Wzmocnienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz instytucji i przedsiębiorców, poprzez działania edukacyjne i informacyjne oraz rozwiązania organizacyjne.	Tak		Tak
1.6.5. Współpraca ponadlokalna ukierunkowana na szukanie i wdrażanie rozwiązań na rzecz poprawy stanu wód Pilicy oraz Zbiornika Sulejowskiego.	Tak		Tak
1.6.6. Optymalizacja gospodarki odpadami na terenie gminy, dążąca do zmniejszania ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrażania rozwiązań gospodarki o obiegu zamkniętym.	Tak		Tak
1.6.7. Utrzymanie czystości i porządku oraz estetyki w przestrzeni publicznych oraz wspieranie rozwiązań w zakresie zwiększania współodpowiedzialności społecznej za czystość i porządek.	Tak		Tak
Priorytet 1.7. Bezpieczeństwo publiczne			
1.7.1. Utrzymanie zdolności bojowej Ochotniczych Straży Pożarnych, w tym w zakresie potencjału kadrowego, lokalowego i sprzętowego oraz współpraca w zakresie bezpieczeństwa z Państwową Strażą Pożarną.	Nie		
1.7.2. Wdrażanie zasad planowania przestrzennego i ograniczeń w zakresie możliwości lokowania zabudowy na terenach zagrożenia powodziowego.	Tak		Tak
1.7.3. Wdrażanie rozwiązań infrastrukturalnych i organizacyjnych zwiększających zdolność przestrzeni gminy do kompensacji i zmniejszania zagrożenia związanego ze zjawiskami pogodowymi.	Tak		Tak
1.7.4. Wdrażanie rozwiązań związanych z bezpieczeństwem na akwenach wodnych, w tym na Zbiorniku Sulejowskim, w tym wsparcie odpowiednich służb, np. Policji, WOPR.	Nie		

Działanie	Wpływ na środowisko	Możliwe negatywne oddziaływania na środowisko	Możliwe pozytywne oddziaływania na środowisko
1.7.5. Rozwój monitoringu przestrzeni i obiektów publicznych.	Nie		
1.7.6. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym, rowerowym i pieszym poprzez rozwiązania organizacyjne i infrastrukturalne oraz działania edukacyjne.	Tak	Tak	
Priorytet 2.1. Rozwój strefy wypoczynku i relaksu wokół Zbiornika Sulejowskiego			
2.1.1. Zagospodarowanie turystyczne i usługowe terenów wokół Zbiornik Sulejowskiego (m. Smardzewice).	Tak	Tak	
2.1.2. Rozwój i wzmocnienie wykorzystania turystycznego rzeki Pilicy, w tym rozwój szlaków turystycznych, miejsc odpoczynku, małej infrastruktury turystycznej.	Tak	Tak	
2.1.3. Wspieranie rozwoju usług okolicy turystycznych, w tym wspieranie inwestorów z branży turystycznej.	Nie		
2.1.4. Współpraca z gminami i powiatem oraz związkami turystycznymi w zakresie rozwijania i kształtowania oferty turystycznej oraz jej promocji.	Nie		
Priorytet 2.2. Rozwój infrastruktury rowerowej			
2.2.1. Rozwój infrastruktury rowerowej, w tym poprzez budowę ścieżek i dróg rowerowych oraz infrastruktury towarzyszącej, w szczególności wokół Zalewu Sulejowskiego oraz wzdłuż rzeki Pilicy oraz w kierunku Spały.	Tak	Tak	Tak
2.2.2. Wyznaczenie nowych szlaków rowerowych w gminie, w tym w układzie funkcjonalnym, integrującej przestrzeń gminy z sąsiednimi samorządami.	Nie		
Priorytet 3.1. Przygotowanie terenów inwestycyjnych			
3.1.1. Wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych.	Nie		
3.1.2. Przyciąganie i obsługa inwestorów, w tym promocja gospodarcza kapitału terytorialnego gminy i jej otoczenia w odniesieniu do inwestorów.	Nie		
3.1.3. Opracowanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	Nie		
Priorytet 3.2. Rozwój infrastruktury sieciowej i komunikacyjnej			
3.2.1. Rozwój infrastruktury technicznej terenów inwestycyjnych na terenie gminy (dostarczającej wodę, prąd, gaz oraz zapewniającej odbiór odpadów i ścieków).	Tak	Tak	
3.2.2. Rozwój układu drogowego do potrzeb rozwijającej się funkcji gospodarczej.	Tak	Tak	
3.2.3. Budowa drogi (długość około 4,5 km), ukierunkowanej na wyprowadzenie ruchu wysokotonażowego z terenów mieszkaniowych (Smardzewice, Wąwał), poprawę dostępności do terenów inwestycyjnych i miejsc aktywności gospodarczej (Biała Góra).	Tak	Tak	
Priorytet 3.3. Rozwój konkurencyjnego rolnictwa			
3.3.1. Utrzymanie i zapewnienie dobrego stanu dróg dojazdowych do pól.	Tak	Tak	

Działanie	Wpływ na środowisko	Możliwe negatywne oddziaływania na środowisko	Możliwe pozytywne oddziaływania na środowisko
3.3.2. Współpraca z rolnikami oraz instytucjami rolniczymi.	Nie		
3.3.3. Wspieranie działań z zakresu zachowania i ochrony zasobów glebowych oraz wodnych, w tym poprzez przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej.	Tak		Tak
3.3.4. Wspieranie i realizacja działań mających na celu zwiększanie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych.	Tak	Tak	Tak
Priorytet 4.1. Przygotowanie terenów pod funkcje mieszkaniową			
4.1.1. Optymalizacja planowania przestrzennego w zakresie rozwoju funkcji mieszkaniowej, ukierunkowana na zrównoważony i ekonomiczny rozwój Gminy.	Tak		Tak
4.1.2. Opracowanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	Tak		Tak
Priorytet 4.2. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej, sieciowej i społecznej terenów mieszkaniowych			
4.2.1. Dostosowanie rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej do potrzeb rozwoju funkcji mieszkaniowej.	Tak	Tak	Tak
4.2.2. Dostosowanie układu drogowego i komunikacyjnego do potrzeb rozwijającej się funkcji mieszkaniowej.	Tak	Tak	Tak
4.2.3. Dostosowanie rozwoju infrastruktury społecznej do potrzeb rozwoju funkcji mieszkaniowej.	Tak	Tak	

Legenda:

	Możliwe negatywne oddziaływanie na środowisko – przedsięwzięcie ujęte na liście mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko
	Możliwe negatywne oddziaływanie na środowisko – pozostałe przedsięwzięcia
	Możliwe pozytywne oddziaływanie na środowisko

Analiza kierunków działań mogących oddziaływać na środowisko wykazała, że:

- Wybrane działania charakteryzować się będą różnym rodzajem oddziaływań oraz różną skalą oddziaływań. W Strategii ujęte są zarówno działania, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (dotyczą infrastruktury drogowej, uzbrojenie terenów na cele inwestycyjne, rozwoju sieci kanalizacyjnej) oraz takie, których skala oddziaływań jest nieduża i tym samym nie można ich zaliczyć do takich, które są ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko.
- W odniesieniu do inwestycji drogowych należy podkreślić, iż w okresie do 2030 roku zrealizowanych zostanie szereg prac modernizacyjnych, polegających na rozbudowie, przebudowie i modernizacji nawierzchni istniejących już dróg. Gmina planuje również wybudować nową drogę o długości około 4,3 km. Realizacja inwestycji pozwoli wyprowadzić ruch pojazdów wysokotonażowych z przestrzeni zamieszkałej. Poprawi się tym samym jakość życia mieszkańców.
- Inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną mogą co do zasady powodować negatywne oddziaływania na środowisko. Działania inwestycyjne realizowane będą bezpośrednio w przestrzeni wybranych miejscowości, a więc na terenach zurbanizowanych. Oznacza to, że oddziaływania na środowisko dotyczyć będą właśnie tych części gminy. Wpływ inwestycji na lokalny układ przyrodniczy będzie niewielki. Oddziaływania na środowisko związane będą z procesem inwestycji.
- W Strategii założono rozwój stref aktywności gospodarczej. Realizowane będą one w odniesieniu do układu komunikacyjnego, charakteryzującego się dobrym powiązaniem z drogą ekspresową S8 (zachodnia część gminy). Powstanie nowych stref aktywności gospodarczej będzie mieć negatywny wpływ na środowiska, zarówno na etapie prowadzenia inwestycji, jak też funkcjonowania już docelowej strefy aktywności gospodarczej. Warto jednak zwrócić uwagę, że lokalizacja terenów inwestycyjnych nie kolidować będzie z lokalnym układem przyrodniczym, tereny powstaną w dobrej łączności z nadrzędnym układem komunikacyjnym.
- W Strategii ujęte są również działania, których oddziaływanie może mieć charakter pozytywny jak również negatywny na środowisko. Bezpośredni negatywny charakter oddziaływań związany jest głównie z procesem inwestycji (np. rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej). Pośredni charakter oddziaływań dotyczyć będzie skutków zrealizowanych przedsięwzięć i mieć będzie w przeważającym stopniu pozytywny charakter oddziaływań dla środowiska. Dotyczyć on będzie aspektów związanych z komunikacją (zmodernizowane, bezpieczniejsze drogi), ochroną środowiska wodnego (infrastruktura kanalizacji), ochroną powietrza i klimatu (rozwój odnawialnych źródeł energii, modernizacje systemów grzewczych).
- Analizując ww. działania w odniesieniu do skali i lokalizacji należy zwrócić uwagę, że działania, które mogą wpływać na środowisko realizowane będą w przestrzeni zurbanizowanej. Nie przewiduje się wpływu tych działań na system obszarów chronionych. Należy bowiem założyć, iż pomimo tego, że kilka działań jest na liście mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, ich skala oraz lokalizacja nie spowodują negatywnych skutków dla obszarów chronionych. Warto również zauważyć, iż realizacji poszczególnych działań, co do których w Strategii nie określono konkretnej lokalizacji, musi przejść stosowne procedury środowiskowe. W ten sposób wyeliminuje się zagrożenia dla środowiska.

Poniżej przedstawiono szczegółową analizę oddziaływań na środowisko działań ujętych w Strategii ze względu na lokalizację, rodzaj oddziaływania oraz skalę.

TABELA 10. ANALIZA KIERUNKÓW DZIAŁAŃ MOGĄCYCH ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWISKO W ODNIESIENIU DO USYTUOWANIA, RODZAJU I SKALI

Działanie	Usytuowanie	Rodzaj oddziaływania	Skala w odniesieniu do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
1.1.1.1. Rozwój infrastruktury społecznej, służącej aktywności kulturalnej i integracji społeczności lokalnych, w tym budowa świetlic wiejskich (Kolonia Zawada, Niebrów), rozbudowa i modernizacja istniejących obiektów (m. in. Smardzewice, Twarda).	Smardzewice, Twarda	Negatywny wpływ na środowisko. Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z budową obiektów użyteczności publicznej (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi oraz emisję hałasu).	Nie wyznacza ram, gdyż przedsięwzięcie nie jest ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Skala oddziaływania na środowisko będzie nieduża.
1.2.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej ukierunkowany na poprawę dostępności i jakości kształcenia oraz dostosowany do zmieniających się uwarunkowań funkcjonalnych, w tym rozbudowa Szkoły Podstawowej w Zawadzie, budowa nowej hali sportowej w Smardzewicach.	Zawada, Smardzewice	Negatywny wpływ na środowisko. Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z budową obiektów użyteczności publicznej (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi oraz emisję hałasu).	Nie wyznacza ram, gdyż przedsięwzięcie nie jest ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Skala oddziaływania na środowisko będzie nieduża.
1.3.1. Rozwój i utrzymanie w dobrym stanie infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, w tym obiektów wielofunkcyjnych, w tym utworzenie wielofunkcyjnego boiska sportowego w Smardzewicach oraz rozwój infrastruktury rekreacyjnej w m. Dąbrowa, Cekanów, Kolonia Zawada, Zaborów.	Dąbrowa, Cekanów, Kolonia Zawada, Zaborów	Negatywny wpływ na środowisko. Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z budową obiektów użyteczności publicznej (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi oraz emisję hałasu).	Nie wyznacza ram, gdyż przedsięwzięcie nie jest ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Skala oddziaływania na środowisko będzie nieduża.
1.6.1. Wspieranie i realizacja działań na rzecz poprawy jakości powietrza oraz zmniejszania emisyjności, w tym poprzez wsparcie i realizację modernizacji systemów grzewczych oraz rozwój odnawialnych źródeł energii, wdrażanie rozwiązań w zakresie oszczędności energii.	Zurbanizowana część gminy	Pozytywny wpływ na środowisko. Działanie przyczynią się do poprawy stanu powietrza.	Brak negatywnego oddziaływania na środowisko.
1.6.2. Realizacja założeń programu usuwania azbestu z terenu gminy.	Zurbanizowana część gminy	Pozytywny wpływ na środowisko. Działanie przyczynią się do poprawy stanu środowiska i zmniejszenia zagrożenia dla zdrowia ludzi i zwierząt.	Brak negatywnego oddziaływania na środowisko.
1.6.3. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej oraz wspieranie indywidualnych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków, w kierunku zapewnienia pełnego pokrycia dostępnym do oczyszczalni ścieków przestrzeni gminy.	Zurbanizowana część gminy	Pozytywny i negatywny wpływ na środowisko. Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z tworzeniem systemu kanalizacyjnego (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi, wody, powietrze oraz emisję hałasu, jak też organizmy żywe, w tym środowiska glebowego).	Możliwe jest wystąpienie okoliczności przemawiających za zakwalifikowaniem zadania do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Określenie czy przedsięwzięcie może potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko uzależnione jest od wiedzy jaka będzie skala inwestycji oraz w jaki sposób będzie realizowana.

Działanie	Usytuowanie	Rodzaj oddziaływania	Skala w odniesieniu do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
		<p>Przedsięwzięcie może wpływać pośrednio pozytywnie na środowisko poprzez późniejsze funkcjonowanie systemu kanalizacji (pozwoli zwiększać lub zachować bioróżnorodność poprzez poprawę jakości wód powierzchniowych).</p> <p>W zakresie rozwoju OZE nie przewiduje się budowy instalacji wykorzystujących energię wiatru.</p>	<p>Do tych przedsięwzięć kwalifikują się m. in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sieci kanalizacyjne o całkowitej długości przedsięwzięcia nie mniejszej niż 1 km, z wyłączeniem: <ul style="list-style-type: none"> a) przebudowy tych sieci metodą bezwykopową, b) sieci kanalizacji deszczowej zlokalizowanych w pasie drogowym i obszarze kolejowym, c) przyłączy do budynków.
1.6.4. Wzmocnienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz instytucji i przedsiębiorców, poprzez działania edukacyjne i informacyjne oraz rozwiązania organizacyjne.	Cała przestrzeń gminy	<p>Pozytywny wpływ na środowisko.</p> <p>Działanie przyczynią się do poprawy świadomości ekologicznej.</p>	Brak negatywnego oddziaływania na środowisko.
1.6.5. Współpraca ponadlokalna ukierunkowana na szukanie i wdrażanie rozwiązań na rzecz poprawy stanu wód Pilicy oraz Zbiornika Sulejowskiego.	Obszar zlewni Pilicy	<p>Pozytywny wpływ na środowisko.</p> <p>Działanie przyczynią się do poprawy stanu wód powierzchniowych.</p>	Brak negatywnego oddziaływania na środowisko.
1.6.6. Optymalizacja gospodarki odpadami na terenie gminy, dążąca do zmniejszania ilości wytwarzanych opadów oraz wdrażania rozwiązań gospodarki o obiegu zamkniętym.	Cała przestrzeń gminy	<p>Pozytywny wpływ na środowisko.</p> <p>Działanie przyczynią się do zmniejszania ilości odpadów.</p>	Brak negatywnego oddziaływania na środowisko.
1.6.7. Utrzymanie czystości i porządku oraz estetyki w przestrzeni publicznych oraz wspieranie rozwiązań w zakresie zwiększania współodpowiedzialności społecznej za czystość i porządek.	Cała przestrzeń gminy	<p>Pozytywny wpływ na środowisko.</p> <p>Działanie przyczynią się do utrzymania czystości.</p>	Brak negatywnego oddziaływania na środowisko.
1.7.2. Wdrażanie zasad planowania przestrzennego i ograniczeń w zakresie możliwości lokowania zabudowy na terenach zagrożenia powodziowego.	Cała przestrzeń gminy	<p>Pozytywny wpływ na środowisko.</p> <p>Działanie przyczynią się do zrównoważonego planowania przestrzennego i zmniejszania presji na środowisko.</p>	Brak negatywnego oddziaływania na środowisko.
1.7.3. Wdrażanie rozwiązań infrastrukturalnych i organizacyjnych zwiększających zdolność przestrzeni gminy do kompensacji i zmniejszania zagrożenia związanego ze zjawiskami pogodowymi.	Cała przestrzeń gminy	<p>Pozytywny wpływ na środowisko.</p> <p>Działanie przyczynią się do zrównoważonego planowania przestrzennego i zmniejszania presji na środowisko.</p>	Brak negatywnego oddziaływania na środowisko.
1.7.6. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym, rowerowym i pieszym poprzez rozwiązania organizacyjne i infrastrukturalne oraz działania edukacyjne.	Cała przestrzeń gminy	<p>Negatywny wpływ na środowisko.</p> <p>Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z infrastrukturą drogową wspierającą bezpieczeństwo (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi oraz emisję hałasu).</p>	<p>Nie wyznacza ram, gdyż przedsięwzięcie nie jest ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko.</p> <p>Skala oddziaływania na środowisko będzie nieduża.</p>
2.1.1. Zagospodarowanie turystyczne i usługowe terenów wokół Zbiornika Sulejowskiego (m. Smardzewice).	Tereny wokół Zbiornika Sulejowskiego	<p>Negatywny wpływ na środowisko.</p>	<p>Nie wyznacza ram, gdyż przedsięwzięcie nie jest ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko.</p>

Działanie	Usytuowanie	Rodzaj oddziaływania	Skala w odniesieniu do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
		Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z zagospodarowaniem istniejących już obiektów i terenów turystycznych (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi oraz emisję hałasu).	Skala oddziaływania na środowisko będzie nieduża.
2.1.2. Rozwój i wzmocnienie wykorzystania turystycznego rzeki Pilicy, w tym rozwój szlaków turystycznych, miejsc odpoczynku, małej infrastruktury turystycznej.	Tereny wokół Zbiornika Sulejowskiego	Negatywny wpływ na środowisko. Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z zagospodarowaniem istniejących już obiektów i terenów turystycznych (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi oraz emisję hałasu).	Nie wyznacza ram, gdyż przedsięwzięcie nie jest ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Skala oddziaływania na środowisko będzie nieduża.
2.2.1. Rozwój infrastruktury rowerowej, w tym poprzez budowę ścieżek i dróg rowerowych oraz infrastruktury towarzyszącej, w szczególności wokół Zalewu Sulejowskiego oraz wzdłuż rzeki Pilicy oraz w kierunku Spały.	Tereny wokół Zbiornika Sulejowskiego oraz wzdłuż rzeki Pilicy.	Pozytywny i negatywny wpływ na środowisko. Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z budową infrastruktury rowerowej (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi oraz emisję hałasu). Docelowo infrastruktura rowerowa sprzyjać będzie rozwojowi niskoemisyjnej komunikacji.	Nie wyznacza ram, gdyż przedsięwzięcie nie jest ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Skala oddziaływania na środowisko będzie nieduża.
3.2.1. Rozwój infrastruktury technicznej terenów inwestycyjnych na terenie gminy (dostarczającej wodę, prąd, gaz oraz zapewniającej odbiór odpadów i ścieków).	Tereny inwestycyjne na terenie gminy (oznaczone w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego), zachodnia część gminy Tomaszów Mazowiecki	Negatywny wpływ na środowisko. Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z budową, rozbudową infrastruktury gospodarczej (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi, wody, powietrze oraz emisję hałasu). Przedsięwzięcie może wpływać pośrednio na środowisko poprzez późniejsze funkcjonowanie obiektów i terenów przemysłowych (oddziaływania przede wszystkim na powierzchnię ziemi, poprzez jej zajęcie, wpływ na jakość krajobrazu, jako jego istotna determinanta, stanowić mogą barierę dla przemieszczania się zwierząt, mogą generować hałas i dodatkowe zanieczyszczenie powietrza). Oddziaływanie związane będzie z faktem generowania ruchu, w tym pojazdów wysokotonażowych (hałas, zanieczyszczenie powietrza). Nie zakłada się zasadniczo znaczącego oddziaływania w fazie funkcjonowania samych obiektów, gdyż nowo powstające obiekty powinny co do zasady spełniać kryteria ochrony środowiska związane z emisją	Możliwe jest wystąpienie okoliczności przemawiających za zakwalifikowaniem zadania do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Określenie czy przedsięwzięcie może potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko uzależnione jest od wiedzy, gdzie będzie zlokalizowana inwestycja (obszary chronione, ich sąsiedztwo lub poza nimi), jaka będzie powierzchnia objęta inwestycją. Do tych przedsięwzięć kwalifikują się m. in.: <ul style="list-style-type: none"> zabudowa przemysłowa, w tym zabudowa systemami fotowoltaicznymi, lub magazynowa, wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą, o powierzchni zabudowy nie mniejszej niż: a) 0,5 ha na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub w otulinach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 tej ustawy, b) 1 ha na obszarach innych niż wymienione w lit. a;

Działanie	Usytuowanie	Rodzaj oddziaływania	Skala w odniesieniu do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
		zanieczyszczeń do atmosfery, powinny być podłączone do sieci kanalizacyjnej oraz funkcjonować w systemie gospodarki odpadami.	<ul style="list-style-type: none"> garaże, parkingi samochodowe lub zespoły parkingów wraz z towarzyszącą im infrastrukturą, o powierzchni użytkowej nie mniejszej niż: <ul style="list-style-type: none"> a) 0,2 ha na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub w otulinach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 tej ustawy, b) 0,5 ha na obszarach innych niż wymienione w lit. a. <p>Kwestią wtórną jest także rodzaj działalności przemysłowej (czy znajdować się będzie na liście przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko).</p>
3.2.2. Dostosowanie układu drogowego i komunikacyjnego do potrzeb rozwijającej się funkcji gospodarczej.	Zachodnia część gminy Tomaszów Mazowiecki	<p>Pozytywny i negatywny wpływ na środowisko.</p> <p>Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z modernizacją dróg (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi, wody, powietrze oraz emisję hałasu). Przedsięwzięcie może wpływać pośrednio na środowisko poprzez większy ruch komunikacyjny na wybranych, zmodernizowanych szlakach komunikacyjnych (oddziaływania przede wszystkim na powietrze, wody powierzchniowe, bioróżnorodność). Pośrednio przedsięwzięcie może pozytywnie wpływać na środowisko. Związane to będzie z poprawą bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz optymalizowaniem systemu komunikacyjnego (krótsze odcinki przemieszczeń, płynniejsza jazda, ograniczenie zużycia paliwa).</p>	<p>Możliwe jest wystąpienie okoliczności przemawiających za zakwalifikowaniem zadania do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.</p> <p>Do tych przedsięwzięć kwalifikują się m. in.:</p> <p>drogi o nawierzchni twardej o całkowitej długości przedsięwzięcia powyżej 1 km lub obiekty mostowe w ciągu drogi o nawierzchni twardej, z wyłączeniem przebudowy dróg lub obiektów mostowych, służących do obsługi stacji elektroenergetycznych i zlokalizowanych poza obszarami objętymi formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.</p>
3.2.3. Budowa drogi (długość około 4,5 km), ukierunkowanej na wyprowadzenie ruchu wysokotonażowego z terenów mieszkaniowych (Smardzewice, Wąwał), poprawę dostępności do terenów inwestycyjnych i miejsc aktywności gospodarczej (Biała Góra).	Pomiędzy miejscowościami Smardzewice, Wąwał	<p>Pozytywny i negatywny wpływ na środowisko.</p> <p>Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z modernizacją dróg (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi, wody, powietrze oraz emisję hałasu). Przedsięwzięcie może wpływać pośrednio na środowisko poprzez większy ruch komunikacyjny na wybranych, zmodernizowanych szlakach komunikacyjnych (oddziaływania przede wszystkim na powietrze, wody powierzchniowe, bioróżnorodność).</p>	<p>Możliwe jest wystąpienie okoliczności przemawiających za zakwalifikowaniem zadania do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.</p> <p>Do tych przedsięwzięć kwalifikują się m. in.:</p> <p>drogi o nawierzchni twardej o całkowitej długości przedsięwzięcia powyżej 1 km lub obiekty mostowe w ciągu drogi o nawierzchni twardej, z wyłączeniem przebudowy dróg lub obiektów mostowych, służących do obsługi stacji elektroenergetycznych i zlokalizowanych</p>

Działanie	Usytuowanie	Rodzaj oddziaływania	Skala w odniesieniu do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
		Pośrednio przedsięwzięcie może pozytywnie wpływać na środowisko. Związane to będzie z poprawą bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz optymalizowaniem systemu komunikacyjnego (krótsze odcinki przemieszczeń, płynniejsza jazda, ograniczenie zużycia paliwa.	poza obszarami objętymi formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.
3.3.1. Utrzymanie i zapewnienie dobrego stanu dróg dojazdowych do pól.	Tereny rolne	Negatywny wpływ na środowisko. Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z modernizacją dróg dojazdowych do pól (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi).	Nie wyznacza ram, gdyż przedsięwzięcie nie jest ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Skala oddziaływania na środowisko będzie nieduża.
3.3.3. Wspieranie działań z zakresu zachowania i ochrony zasobów glebowych oraz wodnych, w tym poprzez przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej.	Tereny rolne	Pozytywny wpływ na środowisko. Działanie przyczynią się do zachowania zasobów glebowych, bioróżnorodności oraz ochronie wód.	Brak negatywnego oddziaływania na środowisko.
3.3.4. Wspieranie i realizacja działań mających na celu zwiększanie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych.	Tereny rolne, leśny, zurbanizowane	Pozytywny i negatywny wpływ na środowisko. Mała retencja polega na gromadzeniu wody w niewielkich zbiornikach, zarówno naturalnych, jak i sztucznych. To także spiętrzanie wody w korytach małych rzek, potoków, kanałów i rowów, w celu gromadzenia wody i uniemożliwienia jej szybkiego spływu powierzchniowego. Mała retencja jest jedną z form magazynowania wody i może być wykorzystywana jako narzędzie do zapobiegania powodzią i suszą. ¹⁴ Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z budową, rozbudową, modernizacją zasobów infrastruktury retencji wodnej (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi, wody, powietrze oraz emisję hałasu, jak też organizmy żywe, w tym środowiska wodnego). Przedsięwzięcie może wpływać pośrednio negatywnie na środowisko poprzez późniejsze funkcjonowanie obiektów infrastruktury (przede wszystkim poprzez zmianę stosunków wodnych, wpływ na wybrane nisze i ekosystemy, w tym na rośliny i zwierzęta).	Możliwe jest wystąpienie okoliczności przemawiających za zakwalifikowaniem zadania do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Określenie czy przedsięwzięcie może potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko uzależnione jest od wiedzy, gdzie będzie zlokalizowana inwestycja (obszary chronione, ich sąsiedztwo lub poza nimi), jaka będzie wielkość inwestycji, na jakich ciekach wodnych będzie realizowana. Do tych przedsięwzięć kwalifikują się m. in.: <ul style="list-style-type: none"> • budowie piętrzące: a) na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub w otulinach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 tej ustawy, z wyłączeniem budowli piętrzących o wysokości piętrzenia wody mniejszej niż 1 m realizowanych na podstawie planu ochrony, planu zadań ochronnych lub zadań ochronnych ustanowionych dla danej formy ochrony przyrody, Dziennik Ustaw – 12 – Poz. 1839 b) jeżeli piętrzenie dotyczy cieków naturalnych, na których nie ma budowli piętrzących,

¹⁴ Za: <http://www.rzgw.szczecin.pl/retencja-wod>

Działanie	Usytuowanie	Rodzaj oddziaływania	Skala w odniesieniu do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
		Przedsięwzięcie może wpływać pośrednio pozytywnie na środowisko poprzez późniejsze funkcjonowanie systemu retencji (zwiększać bioróżnorodność, ograniczać negatywne skutki susz i powodzi).	c) jeżeli w promieniu mniejszym niż 5 km na tym samym cieku lub cieku z nim połączonym znajduje się inna budowla piętrząca, d) o wysokości piętrzenia wody nie mniejszej niż 1 m.
4.2.1. Dostosowanie rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej do potrzeb rozwoju funkcji mieszkaniowej.	Tereny zurbanizowane gminy	Pozytywny i negatywny wpływ na środowisko. Działanie przyczynią się do zrównoważonego rozwoju gminy, wpłynie na zmniejszenie obciążeń na środowisko. Negatywny wpływ na środowisko. Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z rozwojem infrastruktury technicznej (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi).	Nie wyznacza ram, gdyż przedsięwzięcie nie jest ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Skala oddziaływania na środowisko będzie nieduża.
4.2.2. Dostosowanie układu drogowego i komunikacyjnego do potrzeb rozwijającej się funkcji mieszkaniowej.	Tereny zurbanizowane gminy	Pozytywny i negatywny wpływ na środowisko. Działanie przyczynią się do zrównoważonego rozwoju gminy, wpłynie na zmniejszenie obciążeń na środowisko. Negatywny wpływ na środowisko. Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z modernizacją dróg dojazdowych do pól (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi).	Nie wyznacza ram, gdyż przedsięwzięcie nie jest ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Skala oddziaływania na środowisko będzie nieduża.
4.2.3. Dostosowanie rozwoju infrastruktury społecznej do potrzeb rozwoju funkcji mieszkaniowej.	Tereny zurbanizowane gminy	Negatywny wpływ na środowisko. Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z rozwojem infrastruktury społecznej (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi).	Nie wyznacza ram, gdyż przedsięwzięcie nie jest ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Skala oddziaływania na środowisko będzie nieduża.

5.6. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Zrównoważony rozwój jest przedmiotem szczególnego zaangażowania Unii Europejskiej oraz zasadą leżącą u podstaw wszelkich polityk i działań Unii. Celem Unii Europejskiej jest stworzenie społeczeństwa opartego na wolności, demokracji i poszanowaniu podstawowych praw oraz wspierającego równość szans i solidarność w ramach pokoleń i pomiędzy nimi.

Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju (The World Commission on Environment and Development) zdefiniowała zrównoważony rozwój jako rozwój zaspokajający obecne potrzeby bez uszczerbku dla możliwości przyszłych pokoleń zaspokajania swych własnych potrzeb¹⁵.

Celem zrównoważonego rozwoju jest ciągła poprawa jakości życia zarówno obecnych, jak i przyszłych pokoleń, a także zapewnienie możliwości utrzymania pełnej różnorodności form życia na Ziemi.

Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września 2015 r. pod nazwą „Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030” definiuje cele zrównoważonego rozwoju:

- Cel 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie
- Cel 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo
- Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt
- Cel 4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie
- Cel 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt
- Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi
- Cel 7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie
- Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi
- Cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność
- Cel 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami
- Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu
- Cel 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji
- Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

---

¹⁵ Źródło: Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju

- Cel 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony
- Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej
- Cel 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu
- Cel 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.¹⁶

Projektowany dokument Strategii nawiązuje do celów zrównoważonego rozwoju. W misji Gminy Tomaszów Mazowiecki wskazano cel nadrzędny: „Rozwój społeczno-ekologiczny (podnoszenie jakości życia) oraz gospodarczy w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju.

Kolejnym dokumentem o charakterze międzynarodowym jest **Agenda XXI – Globalny Program Działania na XXI wiek**, która powstała w wyniku dyskusji na gremiach ONZ, którą prowadzono nad podstawowymi wyzwaniami współczesnego świata. Najistotniejszą częścią dokumentu odnoszącą się do problematyki ochrony środowiska jest część II pt. „Ochrona i zarządzanie zasobami przyrody”, w której to części jest 14 rozdziałów dotyczących potrzeby badań środowiska, zapobieganiu zagrożeniom, zwalczaniu negatywnych zjawisk w środowisku, ochronie zasobów środowiska, bezpiecznym gospodarkom itd.

Najważniejsze założenia i cele Agendy 21 to m.in.:

- ochrona i wspomaganie zdrowia człowieka,
- zrównoważony rozwój osiedli ludzkich (powstrzymanie kryzysu ekologicznego miast),
- ochrona atmosfery (przeciwdziałanie efektowi cieplarnianemu, zanikaniu warstwy ozonowej, kwaśnym deszczom),
- bezpieczne wykorzystanie toksycznych substancji chemicznych,
- bezpieczne gospodarowanie odpadami stałymi i ściekowymi, niebezpiecznymi i radioaktywnymi,
- zrównoważone gospodarowanie gruntami rolnymi,
- powstrzymanie niszczenia lasów,
- ochrona i zagospodarowanie zasobów wód słodkich,
- zachowanie różnorodności biologicznej (krajowe oceny różnorodności biologicznej, opracowanie strategii ich zachowania),
- przeciwdziałanie pustynnieniu i suszy,
- edukacja ekologiczna¹⁷.

Wśród ww. założeń, w kontekście Strategii, szczególne znaczenie posiadają następujące kwestie:

¹⁶ Źródło: „Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”

¹⁷ Źródło: Agenda XXI – Globalny Program Działania na XXI wiek

- 1.6.1. Wspieranie i realizacja działań na rzecz poprawy jakości powietrza oraz zmniejszenia emisyjności, w tym poprzez wsparcie i realizację modernizacji systemów grzewczych oraz rozwój odnawialnych źródeł energii, wdrażanie rozwiązań w zakresie oszczędności energii.
- 1.6.2. Realizacja założeń programu usuwania azbestu z terenu gminy.
- 1.6.3. Rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej wraz z wspieraniem indywidualnych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków, w kierunku zapewnienia pełnego systemu oczyszczania ścieków.
- 1.6.4. Wzmocnienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz instytucji i przedsiębiorców, poprzez działania edukacyjne i informacyjne oraz rozwiązania organizacyjne.
- 1.6.5. Współpraca ponadlokalna ukierunkowana na szukanie i wdrażanie rozwiązań na rzecz poprawy stanu wód Pilicy oraz Zbiornika Sulejowskiego.
- 1.6.6. Optymalizacja gospodarki odpadami na terenie gminy, dążąca do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrażania rozwiązań gospodarki o obiegu zamkniętym.
- 3.3.3. Wspieranie działań z zakresu zachowania i ochrony zasobów glebowych oraz wodnych, w tym poprzez przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej.
- 3.3.4. Wspieranie i realizacja działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych.
- 4.1.1. Optymalizacja rozwoju funkcji mieszkaniowej, ukierunkowana na zrównoważony i ekonomiczny rozwój Gminy wynikająca z zapisów w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.
- 4.1.2. Opracowanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Wyrazem dążenia do przeciwdziałania zmianom klimatu oraz degradacji środowiska jest tzw. Zielony Ład, czyli jedna z kluczowych polityk Unii Europejskiej. Europejski Zielony Ład zawiera plan działań umożliwiających bardziej efektywne wykorzystanie zasobów dzięki przejściu na czystą gospodarkę o obiegu zamkniętym przeciwdziałanie utracie różnorodności biologicznej i zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń.

Zakłada się, że do 2050 r. UE stanie się kontynentem neutralnym dla klimatu. Osiągnięcie tego celu będzie wymagało działań we wszystkich sektorach gospodarki, takich jak:

- inwestycje w technologie przyjazne dla środowiska,
- wspieranie innowacji przemysłowych,
- wprowadzanie czystszych, tańszych i zdrowszych form transportu prywatnego i publicznego,
- obniżenie emisyjności sektora energii,
- zapewnienie większej efektywności energetycznej budynków,
- współpraca z partnerami międzynarodowymi w celu poprawy światowych norm środowiskowych.

UE zapewni wsparcie finansowe i pomoc techniczną dla ludzi, przedsiębiorstw i regionów najbardziej odczuwających skutki przejścia na gospodarkę ekologiczną. Służyć temu będzie mechanizm

sprawiedliwej transformacji, w ramach którego najbardziej dotknięte regiony mają otrzymać 100 mld euro w latach 2021–2027.¹⁸

Założenia Zielonego Ładu są szczególnie spójne z następującymi działaniami Strategii:

- 1.6.1. Wspieranie i realizacja działań na rzecz poprawy jakości powietrza oraz zmniejszania emisyjności, w tym poprzez wsparcie i realizację modernizacji systemów grzewczych oraz rozwój odnawialnych źródeł energii, wdrażanie rozwiązań w zakresie oszczędności energii.
- 1.6.4. Wzmocnienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz instytucji i przedsiębiorców, poprzez działania edukacyjne i informacyjne oraz rozwiązania organizacyjne.
- 1.6.6. Optymalizacja gospodarki odpadami na terenie gminy, dążąca do zmniejszania ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrażania rozwiązań gospodarki o obiegu zamkniętym.

Nadrzędnym prawem w Polsce jest konstytucja i do jej zapisów odnoszone są wszystkie pozostałe dokumenty prawne. Przyjęta w 1997 r. **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** stwierdza, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju (art. 5) ustala także, że ochrona środowiska jest obowiązkiem m.in. władz publicznych, które poprzez swą politykę powinny zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom (art. 74).¹⁹

16 lipca 2019 roku Rada Ministrów przyjęła "Politykę ekologiczną państwa 2030 – strategię rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej" – PEP2030. PEP2030 staje się najważniejszym dokumentem strategicznym w tym obszarze.

PEP2030 jest strategią zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Rolą PEP2030 jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. W systemie dokumentów strategicznych doprecyzowuje i operacjonalizuje "Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)".

PEP2030 będzie stanowiła podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030.

Cel główny PEP2030, tj. Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców, został przeniesiony wprost z SOR.

Cele szczegółowe PEP 2030 stanowią odpowiedź na zdiagnozowane najważniejsze trendy w obszarze środowiska.

TABELA 11. CELE PEP 2030

Lp.	Trendy	Cele
1.	Przybierający na znaczeniu negatywny	Cel szczegółowy I. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

¹⁸ Za: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl, dostęp 04.05.2020

¹⁹ Źródło: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

	wpływ środowiska na zdrowie ludzi	
2.	Zwiększająca się konkurencja o zasoby	Cel szczegółowy II. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska
3.	Rosnąca presja na ekosystemy	Cel szczegółowy III. Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych
4.	Nasilające się skutki zmian klimatu	Cele horyzontalne: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa
5.	Wyczerpywanie się dotychczasowych źródeł finansowania ochrony środowiska	Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska

W PEP 2030 określono następujące kierunki interwencji:

- Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- Kierunek interwencji: Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,
- Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT,
- Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,
- Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Założenia Polityki ekologicznej państwa 2030 wykazują się szczególną spójnością z następującymi działaniami Strategii:

- 1.6.1. Wspieranie i realizacja działań na rzecz poprawy jakości powietrza oraz zmniejszania emisyjności, w tym poprzez wsparcie i realizację modernizacji systemów grzewczych oraz rozwój odnawialnych źródeł energii, wdrażanie rozwiązań w zakresie oszczędności energii.
- 1.6.2. Realizacja założeń programu usuwania azbestu z terenu gminy.

- 1.6.3. Rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej wraz z wspieraniem indywidualnych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków, w kierunku zapewnienia pełnego systemu oczyszczania ścieków.
- 1.6.4. Wzmocnienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz instytucji i przedsiębiorców, poprzez działania edukacyjne i informacyjne oraz rozwiązania organizacyjne.
- 1.6.5. Współpraca ponadlokalna ukierunkowana na szukanie i wdrażanie rozwiązań na rzecz poprawy stanu wód Pilicy oraz Zbiornika Sulejowskiego.
- 1.6.6. Optymalizacja gospodarki odpadami na terenie gminy, dążąca do zmniejszania ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrażania rozwiązań gospodarki o obiegu zamkniętym.
- 3.3.3. Wspieranie działań z zakresu zachowania i ochrony zasobów glebowych oraz wodnych, w tym poprzez przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej.
- 3.3.4. Wspieranie i realizacja działań mających na celu zwiększanie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych.
- 4.1.1. Optymalizacja rozwoju funkcji mieszkaniowej, ukierunkowana na zrównoważony i ekonomiczny rozwój Gminy wynikająca z zapisów w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.
- 4.1.2. Opracowanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Mając na uwadze ww. cele nadrzędne, trendy związane ze środowiskiem oraz specyfikę przestrzeni gminy Tomaszów Mazowiecki za najważniejsze wyzwania należy uznać kwestie ochrony wód powierzchniowych, powietrza, kształtowania klimatu akustycznego, ochrony powierzchni ziemi, zachowania bioróżnorodności. Dane GDOŚ pokazują, że wody powierzchniowe charakteryzują się złym stanem. Negatywna presja na środowisko wodne związana jest z rolnictwem oraz brakiem odpowiednio rozwiniętej infrastruktury kanalizacyjnej. Ponadto teren gminy narażony jest na zanieczyszczenie powietrza, głównie przez niską emisję. Przebieg szlaków komunikacyjnych oraz zakłady przemysłowe są źródłem hałasu. Prognozowany, dynamiczny rozwój aktywności gospodarczej i inwestycyjnej na terenie gminy może wpływać na zachowanie zasobów glebowych.

Ponadto istotne kwestie środowiskowe dotyczyć będą globalnych wyzwań środowiskowych, przede wszystkim związanych ze zmianami klimatu oraz zwiększającą się presją na środowisko. Kluczowe więc będzie wdrażanie i szukanie rozwiązań mających na celu zmniejszenie emisji CO₂ oraz rozwiązań efektywniejszego użytkowania zasobów środowiska.

5.7 Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnio-terminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko

W tej części opracowania dokonano oceny przewidywanego znaczącego oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośredniego, pośredniego, wtórnego, skumulowanego, krótkoterminowego, średnioterminowego i długoterminowego, stałego i chwilowego oraz pozytywnego i negatywnego, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne
- z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Wyniki analiz ujęto w poniższej tabeli. Analizie poddano charakter oddziaływań, do których przypisano czynności powodujące oddziaływania na środowisko. Do poszczególnych sfer oddziaływania przypisano poszczególne kierunki działań. Przeanalizowano ponadto prawdopodobieństwo występowania, czas trwania, zasięg, częstotliwość, odwracalność oddziaływań. Oceniono prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych oraz prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska.

5.7.1 Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko w odniesieniu do poszczególnych zadań

- Charakter oddziaływania - bezpośrednie, pośrednie oddziaływanie na środowisko (w tym oddziaływanie pozytywne, negatywne),
- Prawdopodobieństwo występowania, czas trwania, zasięg, częstotliwość, odwracalność,
- Prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych (S) lub transgranicznych (T),
- Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska.

TABELA 12. OPIS ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO W ODNIESIENIU DO POSZCZEGÓLNYCH KIERUNKÓW DZIAŁAŃ

Lp.	Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko	Charakter oddziaływania	Jakie czynności spowodują oddziaływanie?	Powiązanie z przedsięwzięciami ujętymi w Programie	A: Prawdopodobieństwo występowania, B: czas trwania, C: zasięg, D: częstotliwość, E: odwracalność oddziaływań	Prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych (S) lub transgranicznych (T)	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska
1.	Oddziaływanie na powierzchnię ziemi - skala oddziaływania – umiarkowane (lokalnie poprzez realizację inwestycji związanych z rozwojem infrastruktury terenów inwestycyjnych, częściowo w związku z tworzeniem zaplecza inwestycji).	Negatywne, Krótkotrwałe lub stałe, bezpośrednie, pośrednie (zajęcie powierzchni ziemi)	Prace związane z prowadzeniem inwestycji, w szczególności inwestycje wymagające użycia ciężkich maszyn i sprzętu, przeobrażenia powierzchni ziemi, zorganizowania terenu budowy oraz dojazdu do niego. Ww. działania mogą spowodować bezpośrednie oddziaływania mechaniczne na powierzchnię ziemi, w tym jej przemieszczanie, zagęszczania i ostatecznie zajęcie przez powstałą infrastrukturę. Stale zajęcie powierzchni ziemi przez zabudowę.	Negatywny wpływ: 1.6.3. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej oraz wspieranie indywidualnych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków, w kierunku zapewnienia pełnego pokrycia dostępem do oczyszczalni ścieków przestrzeni gminy. 3.2.1. Rozwój infrastruktury technicznej terenów inwestycyjnych na terenie gminy (dostarczającej wodę, prąd, gaz oraz zapewniającej odbiór odpadów i ścieków). 3.2.2. Rozwój układu drogowego i komunikacyjnego do potrzeb rozwijającej się funkcji gospodarczej. 3.2.3. Budowa drogi (długość około 4,5 km), ukierunkowanej na wyprowadzenie ruchu wysokotonażowego z terenów mieszkaniowych (Smardzewice, Wąwał), poprawę dostępności do terenów inwestycyjnych i miejsc aktywności gospodarczej (Biała Góra). 3.3.4. Wspieranie i realizacja działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych. Pozytywny wpływ: 4.1.1. Optymalizacja rozwoju funkcji mieszkaniowej, ukierunkowana na zrównoważony i ekonomiczny rozwój Gminy wynikająca z zapisów w studium	A: duże B: ograniczone do czasu inwestycji (dot. procesu inwestycyjnego) lub stałe C: lokalizacja inwestycji D: jednorazowa lub stała E: częściowa	S: bardzo małe T: brak	Bardzo małe

Lp.	Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko	Charakter oddziaływania	Jakie czynności spowodują oddziaływanie?	Powiązanie z przedsięwzięciami ujętymi w Programie	A: Prawdopodobieństwo występowania, B: czas trwania, C: zasięg, D: częstotliwość, E: odwracalność oddziaływań	Prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych (S) lub transgranicznych (T)	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska
				uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. 4.1.2. Opracowanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.			
2.	Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne - skala oddziaływania – mała (ze względu na brak potencjalnych konfliktów z systemem wód powierzchniowych).	Negatywne, krótkotrwałe lub stałe, bezpośrednie Pozytywne, stałe	Prace związane z prowadzeniem inwestycji, wymagające użycia ciężkich maszyn i sprzętu, przeobrażenia powierzchni ziemi, zorganizowania terenu budowy oraz dojazdu do niego. W ten sposób generuje się również negatywne oddziaływania na środowisko wodne, poprzez wpływ powierzchniowy wód opadowych z terenu prowadzonej inwestycji, naruszenie układu wodnego środowiska glebowego, dostawanie się do wód powierzchniowych i gruntowych szkodliwych substancji, np. ropopochodnych, farb, lakierów, etc. Ww. działania mogą powodować dostarczenie zanieczyszczeń, w pierwszej kolejności do wód powierzchniowych, a następnie w wyniku przenika do głębszych warstw ziemi – wód podziemnych. Dotyczy to m. in. materiałów eksploatacyjnych maszyn i urządzeń, środków z placu budowy, jak też spływu	Negatywny wpływ: 1.6.3. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej oraz wspieranie indywidualnych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków, w kierunku zapewnienia pełnego pokrycia dostępem do oczyszczalni ścieków gminy. 3.2.1. Rozwój infrastruktury technicznej terenów inwestycyjnych na terenie gminy (dostarczającej wodę, prąd, gaz oraz zapewniającej odbiór odpadów i ścieków). 3.2.2. Rozwój układu drogowego i komunikacyjnego do potrzeb rozwijającej się funkcji gospodarczej. 3.2.3. Budowa drogi (długość około 4,5 km), ukierunkowanej na wyprowadzenie ruchu wysokotonażowego z terenów mieszkaniowych (Smardzewice, Wąwał), poprawę dostępności do terenów inwestycyjnych i miejsc aktywności gospodarczej (Biała Góra). Pozytywny wpływ: 1.6.3. Rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej wraz z wspieraniem indywidualnych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków, w kierunku zapewnienia pełnego systemu oczyszczania ścieków. 1.6.4. Wzmocnienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz instytucji i przedsiębiorców, poprzez działania edukacyjne i informacyjne oraz rozwiązania organizacyjne. 1.6.5. Współpraca ponadlokalna ukierunkowana na szukanie i wdrażanie rozwiązań na rzecz poprawy stanu wód Pilicy oraz Zbiornika Sulejowskiego. 3.3.3. Wspieranie działań z zakresu zachowania i ochrony zasobów glebowych oraz wodnych, w tym poprzez przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej.	A: duże B: ograniczone do czasu inwestycji lub stałe C: lokalizacja inwestycji i jego bliższe oraz dalsze otoczenie (spływ do wód i dalsza migracja zanieczyszczeń) D: jednorazowa lub stała E: częściowa	S: umiarkowane T: brak	Bardzo małe

Lp.	Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko	Charakter oddziaływania	Jakie czynności spowodują oddziaływanie?	Powiązanie z przedsięwzięciami ujętymi w Programie	A: Prawdopodobieństwo występowania, B: czas trwania, C: zasięg, D: odwracalność oddziaływań	Prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych (S) lub transgranicznych (T)	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska
			<p>powierzchniowego z terenu budowy.</p> <p>Stale negatywne oddziaływania mogą dotyczyć terenów zabudowanych, np. parkingów przy terenach inwestycyjnych (spływ powierzchniowy).</p> <p>Jednocześnie zakłada się realizację działań związanych z rozwojem sieci kanalizacyjnej, która wpłynie na poprawę stanu wód, jak też zwiększenia potencjału retencyjnego, co pozwoli zwiększyć zasoby dyspozycyjne wód, wpłynąć na procesy samooczyszczania.</p>	3.3.4. Wspieranie i realizacja działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych.			
3.	<p>Oddziaływanie na powietrze</p> <p>- skala oddziaływania – mała (ze względu na skalę inwestycji i odwracalność stanu po zrealizowaniu inwestycji.</p>	<p>Negatywne, krótkotrwałe lub stałe, bezpośrednie</p> <p>Pozytywne, stałe</p>	<p>Prace związane z prowadzeniem inwestycji, w szczególności inwestycje wymagające użycia ciężkich maszyn i sprzętu.</p> <p>Oddziaływania na powietrze dotyczą przede wszystkim emisji spalin z urządzeń i maszyn wykorzystywanych w inwestycjach, jak również pyłów, np. z terenu budowy. Za emisję zanieczyszczeń może odpowiadać zwiększony ruch pojazdów wysokotonazowych.</p> <p>Oddziaływanie na powietrze może dotyczyć także</p>	<p>Negatywny wpływ:</p> <p>1.6.3. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej oraz wspieranie indywidualnych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków, w kierunku zapewnienia pełnego pokrycia dostępem do oczyszczalni ścieków przestrzeni gminy.</p> <p>3.2.1. Rozwój infrastruktury technicznej terenów inwestycyjnych na terenie gminy (dostarczającej wodę, prąd, gaz oraz zapewniającej odbiór odpadów i ścieków).</p> <p>3.2.2. Rozwój układu drogowego i komunikacyjnego do potrzeb rozwijającej się funkcji gospodarczej.</p> <p>3.2.3. Budowa drogi (długość około 4,5 km), ukierunkowanej na wyprowadzenie ruchu wysokotonazowego z terenów mieszkaniowych (Smardzewice, Wąwał), poprawę dostępności do terenów inwestycyjnych i miejsc aktywności gospodarczej (Biała Góra).</p>	<p>A: duże</p> <p>B: ograniczone do czasu inwestycji (dot. procesu inwestycyjnego) lub czasu ulokowania obiektu (np. tereny przemysłowe)</p> <p>C: lokalizacja inwestycji</p> <p>D: jednorazowa lub stała</p> <p>E: częściowa</p>	<p>S: umiarkowane</p> <p>T: brak</p>	Bardzo małe

Lp.	Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko	Charakter oddziaływania	Jakie czynności spowodują oddziaływanie?	Powiązanie z przedsięwzięciami ujętymi w Programie	A: Prawdopodobieństwo występowania, B: czas trwania, C: zasięg, D: odwracalność oddziaływań	Prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych (S) lub transgranicznych (T)	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska
			<p>powstałych inwestycji gospodarczych.</p> <p>Pozytywny wpływ na jakość powietrza związany będzie z ograniczeniem niskiej emisji.</p>	<p>3.3.4. Wspieranie i realizacja działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych.</p> <p>Pozytywny wpływ:</p> <p>1.6.1. Wspieranie i realizacja działań na rzecz poprawy jakości powietrza oraz zmniejszenia emisyjności, w tym poprzez wsparcie i realizację modernizacji systemów grzewczych oraz rozwój odnawialnych źródeł energii, wdrażanie rozwiązań w zakresie oszczędności energii.</p> <p>1.6.4. Wzmocnienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz instytucji i przedsiębiorców, poprzez działania edukacyjne i informacyjne oraz rozwiązania organizacyjne.</p>			
4.	<p>Oddziaływanie na klimat akustyczny (hałas)</p> <p>- skala oddziaływania – umiarkowana (ze względu na umiarkowaną skalę inwestycji i odwracalność stanu po zrealizowaniu inwestycji).</p>	<p>Negatywne, krótkotrwałe lub stałe, bezpośrednie</p> <p>Pozytywne, stałe</p>	<p>Wszelkie prace związane z prowadzeniem inwestycji, w szczególności inwestycje wymagające użycia ciężkich maszyn i sprzętu, np. inwestycje drogowe..</p> <p>Hałas może być generowany w trakcie prac budowlanych oraz podczas użytkowania obiektów przez maszyny i urządzenia.</p> <p>Stale oddziaływanie może dotyczyć powstania na terenie Gminy nowych zakładów produkcyjnych lub logistycznych, które dodatkowo obsługiwane będą przez transport ciężarowy.</p> <p>Pozytywne stałe oddziaływanie wiązać się może w modernizacją infrastruktury drogowej oraz</p>	<p>Negatywny wpływ:</p> <p>1.6.3. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej oraz wspieranie indywidualnych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków, w kierunku zapewnienia pełnego pokrycia dostępem do oczyszczalni ścieków przestrzeni gminy.</p> <p>3.2.1. Rozwój infrastruktury technicznej terenów inwestycyjnych na terenie gminy (dostarczającej wodę, prąd, gaz oraz zapewniającej odbiór odpadów i ścieków).</p> <p>3.2.2. Rozwój układu drogowego i komunikacyjnego do potrzeb rozwijającej się funkcji gospodarczej.</p> <p>3.2.3. Budowa drogi (długość około 4,5 km), ukierunkowanej na wyprowadzenie ruchu wysokotonażowego z terenów mieszkaniowych (Smardzewice, Wąwał), poprawę dostępności do terenów inwestycyjnych i miejsc aktywności gospodarczej (Biała Góra).</p> <p>3.3.4. Wspieranie i realizacja działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych.</p>	<p>A: duże</p> <p>B: ograniczone do czasu inwestycji (dot. procesu inwestycyjnego) lub czasu ulokowania obiektu (np. tereny przemysłowe)</p> <p>C: lokalizacja inwestycji, przebieg trasy komunikacyjnej</p> <p>D: jednorazowa lub stała</p> <p>E: częściowa</p>	<p>S: umiarkowane</p> <p>T: brak</p>	<p>Bardzo małe</p>

Lp.	Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko	Charakter oddziaływania	Jakie czynności spowodują oddziaływanie?	Powiązanie z przedsięwzięciami ujętymi w Programie	A: Prawdopodobieństwo występowania, B: czas trwania, C: zasięg, D: częstotliwość, E: odwracalność oddziaływań	Prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych (S) lub transgranicznych (T)	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska
			odciążeniem szlaków komunikacyjnych (rozwój komunikacji publicznej, rowerowej).				
5.	Oddziaływanie na bioróżnorodność, w tym podlegające ochronie gatunki roślin, grzybów i zwierząt - skala oddziaływania – mała (ze względu na małą skalę inwestycji i odwracalność stanu po zrealizowaniu większości inwestycji (poza trwałym zajęciem powierzchni przez tereny inwestycyjne)	Negatywne, krótkotrwałe lub stałe, bezpośrednie	Wszelkie prace związane z prowadzeniem inwestycji, w szczególności inwestycje wymagające użycia ciężkich maszyn i sprzętu, np. inwestycje drogowe. Ze względu na umiarkowaną skalę planowanych inwestycji nie przewiduje się dużego wpływu na gatunki roślin, grzybów i zwierząt, poza oddziaływaniem lokalnym. Działania inwestycyjne skumulowane będą w wybranej przestrzeni gminy. Nie przewiduje się wpływu na spójność korytarzy ekologicznych, choć może dochodzić lokalnie do zajęcia obszarów, na których występują rośliny, grzyby i zwierzęta.	Negatywny wpływ: 1.6.3. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej oraz wspieranie indywidualnych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków, w kierunku zapewnienia pełnego pokrycia dostępem do oczyszczalni ścieków przestrzeni gminy. 3.2.1. Rozwój infrastruktury technicznej terenów inwestycyjnych na terenie gminy (dostarczającej wodę, prąd, gaz oraz zapewniającej odbiór odpadów i ścieków). 3.2.2. Rozwój układu drogowego i komunikacyjnego do potrzeb rozwijającej się funkcji gospodarczej. 3.2.3. Budowa drogi (długość około 4,5 km), ukierunkowanej na wyprowadzenie ruchu wysokotonażowego z terenów mieszkaniowych (Smardzewice, Wąwał), poprawę dostępności do terenów inwestycyjnych i miejsc aktywności gospodarczej (Biała Góra). 3.3.4. Wspieranie i realizacja działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych. Pozytywny wpływ: 1.6.4. Wzmocnienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz instytucji i przedsiębiorców, poprzez działania edukacyjne i informacyjne oraz rozwiązania organizacyjne. 1.6.5. Współpraca ponadlokalna ukierunkowana na szukanie i wdrażanie rozwiązań na rzecz poprawy stanu wód Pilicy oraz Zbiornika Sulejowskiego. 3.3.4. Wspieranie i realizacja działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych. 4.1.1. Optymalizacja rozwoju funkcji mieszkaniowej, ukierunkowana na zrównoważony i ekonomiczny rozwój Gminy wynikająca z zapisów w studium	A: umiarkowane B: ograniczone do czasu inwestycji (dot. procesu inwestycyjnego) lub czasu ulokowania obiektu (np. tereny przemysłowe) C: lokalizacja inwestycji, przebieg trasy komunikacyjnej D: jednorazowa lub stała E: częściowa	S: Małe T: brak	Bardzo małe

Lp.	Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko	Charakter oddziaływania	Jakie czynności spowodują oddziaływanie?	Powiązanie z przedsięwzięciami ujętymi w Programie	A: Prawdopodobieństwo występowania, B: czas trwania, C: zasięg, D: częstotliwość, E: odwracalność oddziaływań	Prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych (S) lub transgranicznych (T)	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska
				uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. 4.1.2. Opracowanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.			
6.	Przestrzeń i walory krajobrazowe - skala oddziaływania – umiarkowana (ze względu na oczekiwane powstanie nowej zabudowy)	Negatywne, krótkotrwałe lub stałe, bezpośrednie (proces inwestycyjny)	Planowane inwestycje mogą mieć wpływ na jakość przestrzeni oraz walory krajobrazowe. Potencjalny wpływ związany mógłby być z nowymi obiektami budowlanymi oraz procesem ich tworzenia (np. place budowy).	Negatywny wpływ: 3.1.3. Rozwój infrastruktury technicznej, w tym sieciowej terenów inwestycyjnych na terenie gminy. Pozytywny wpływ: 4.1.1. Optymalizacja rozwoju funkcji mieszkaniowej, ukierunkowana na zrównoważony i ekonomiczny rozwój Gminy wynikająca z zapisów w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. 4.1.2. Opracowanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	A: umiarkowane B: ograniczone do czasu inwestycji (dot. procesu inwestycyjnego, np. utworzenie placu budowy) lub czasu ulokowania obiektu (np. tereny przemysłowe, obiekty mieszkalne) C: lokalizacja inwestycji, D: jednorazowa lub stała E: częściowa	S: Małe T: brak	Brak
7.	Obszary chronione - skala oddziaływania – brak	Brak znaczącego negatywnego oddziaływania, na terenie gminy nie przewiduje się znaczącego wpływu realizowanych działań na cele ochrony.	-	-		-	-
8.	W zakresie utrzymania dobrej jakości gleb, zagospodarowania odpadów - skala oddziaływania – umiarkowana	Negatywne, krótkotrwałe lub stałe, bezpośrednie	Prace związane z prowadzeniem inwestycji, w szczególności inwestycje wymagające użycia ciężkich maszyn i sprzętu, przeobrażenia powierzchni ziemi, zorganizowania terenu budowy oraz dojazdu do niego. Ww. działania mogą spowodować bezpośrednio oddziaływania mechaniczne na powierzchnię ziemi, w tym	Negatywny wpływ: 1.6.3. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej oraz wspieranie indywidualnych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków, w kierunku zapewnienia pełnego pokrycia dostępem do oczyszczalni ścieków przestrzeni gminy. 3.2.1. Rozwój infrastruktury technicznej terenów inwestycyjnych na terenie gminy (dostarczającej wodę, prąd, gaz oraz zapewniającej odbiór odpadów i ścieków). 3.2.2. Rozwój układu drogowego i komunikacyjnego do potrzeb rozwijającej się funkcji gospodarczej. 3.2.3. Budowa drogi (długość około 4,5 km), ukierunkowanej na wyprowadzenie ruchu	A: duże B: ograniczone do czasu inwestycji (dot. procesu inwestycyjnego) lub stałe C: lokalizacja inwestycji D: jednorazowa lub stała E: częściowa	S: bardzo małe T: brak	Bardzo małe

Lp.	Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko	Charakter oddziaływania	Jakie czynności spowodują oddziaływanie?	Powiązanie z przedsięwzięciami ujętymi w Programie	A: Prawdopodobieństwo występowania, B: czas trwania, C: zasięg, D: częstotliwość, E: odwracalność oddziaływań	Prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych (S) lub transgranicznych (T)	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska
			<p>jej przemieszczanie, zagęszczania i ostatecznie zajęcie przez powstałą infrastrukturę.</p> <p>Stale zajęcie powierzchni ziemi przez zabudowę.</p>	<p>wysokotonażowego z terenów mieszkaniowych (Smardzewice, Wąwał), poprawę dostępności do terenów inwestycyjnych i miejsc aktywności gospodarczej (Biała Góra).</p> <p>3.3.4. Wspieranie i realizacja działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych.</p> <p>Pozytywny wpływ:</p> <p>1.6.2. Realizacja założeń programu usuwania azbestu z terenu gminy.</p> <p>1.6.4. Wzmocnienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz instytucji i przedsiębiorców, poprzez działania edukacyjne i informacyjne oraz rozwiązania organizacyjne.</p> <p>1.6.6. Optymalizacja gospodarki odpadami na terenie gminy, dążąca do zmniejszenia ilości wytwarzanych opadów oraz wdrażania rozwiązań gospodarki o obiegu zamkniętym.</p> <p>3.3.3. Wspieranie działań z zakresu zachowania i ochrony zasobów glebowych oraz wodnych, w tym poprzez przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej.</p> <p>3.3.4. Wspieranie i realizacja działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych.</p> <p>4.1.1. Optymalizacja rozwoju funkcji mieszkaniowej, ukierunkowana na zrównoważony i ekonomiczny rozwój Gminy wynikająca z zapisów w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.</p> <p>4.1.2. Opracowanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.</p>			
9.	Promieniowanie elektromagnetyczne	Brak oddziaływania	-	-	-	-	-
10.	Klimat	Negatywne, stałe, bezpośrednie	Na terenie gminy Tomaszów Mazowiecki mogą powstać nowe działalności gospodarcze, co przyczynić	<p>Negatywny wpływ:</p> <p>3.2.1. Rozwój infrastruktury technicznej terenów inwestycyjnych na terenie gminy (dostarczającej</p>	A: duże B: ograniczone do czasu inwestycji (dot. procesu inwestycyjnego) lub stałe	S: bardzo małe T: brak	Bardzo małe

Lp.	Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko	Charakter oddziaływania	Jakie czynności spowodują oddziaływanie?	Powiązanie z przedsięwzięciami ujętymi w Programie	A: Prawdopodobieństwo występowania, B: czas trwania, C: zasięg, D: częstotliwość, E: odwracalność oddziaływań	Prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych (S) lub transgranicznych (T)	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska
	- skala oddziaływania – bardzo mała	Pozytywne, stałe	<p>się będzie do zwiększenia emisji CO₂.</p> <p>Jednocześnie w Strategii przewidziano do realizacji działania, które ograniczać będą emisję CO₂.</p> <p>Do pozytywnych oddziaływań na skutki zmian klimatu należy zaliczyć również działania związane ze zwiększaniem potencjału retencyjnego (przeciwdziałanie suszy).</p>	<p>wodę, prąd, gaz oraz zapewniającej odbiór odpadów i ścieków).</p> <p>3.2.2. Rozwój układu drogowego i komunikacyjnego do potrzeb rozwijającej się funkcji gospodarczej.</p> <p>3.2.3. Budowa drogi (długość około 4,5 km), ukierunkowanej na wyprowadzenie ruchu wysokotonażowego z terenów mieszkaniowych (Smardzewice, Wąwał), poprawę dostępności do terenów inwestycyjnych i miejsc aktywności gospodarczej (Biała Góra).</p> <p>Pozytywny wpływ:</p> <p>1.6.1. Wspieranie i realizacja działań na rzecz poprawy jakości powietrza oraz zmniejszenia emisyjności, w tym poprzez wsparcie i realizację modernizacji systemów grzewczych oraz rozwój odnawialnych źródeł energii, wdrażanie rozwiązań w zakresie oszczędności energii.</p> <p>1.6.4. Wzmocnienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz instytucji i przedsiębiorców, poprzez działania edukacyjne i informacyjne oraz rozwiązania organizacyjne.</p> <p>1.6.6. Optymalizacja gospodarki odpadami na terenie gminy, dążąca do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrażania rozwiązań gospodarki o obiegu zamkniętym.</p> <p>3.3.3. Wspieranie działań z zakresu zachowania i ochrony zasobów glebowych oraz wodnych, w tym poprzez przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej.</p> <p>3.3.4. Wspieranie i realizacja działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych.</p> <p>4.1.1. Optymalizacja rozwoju funkcji mieszkaniowej, ukierunkowana na zrównoważony i ekonomiczny rozwój Gminy wynikająca z zapisów w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.</p> <p>4.1.2. Opracowanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.</p>	<p>C: lokalizacja inwestycji</p> <p>D: jednorazowa lub stała</p> <p>E: częściowa</p>		

Lp.	Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko	Charakter oddziaływania	Jakie czynności spowodują oddziaływanie?	Powiązanie z przedsięwzięciami ujętymi w Programie	A: Prawdopodobieństwo występowania, B: czas trwania, C: zasięg, D: częstotliwość, E: odwracalność oddziaływań	Prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych (S) lub transgranicznych (T)	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska
11.	Zasoby naturalne	Brak oddziaływania	-	-	-	-	-
12.	Zabytki	Brak oddziaływania	-	-	-	-	-
13.	Dobra materialne	Brak oddziaływania	-	-	-	-	-

5.7.2 Podsumowanie oddziaływania na środowisko

Prawdopodobieństwo występowania, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność

Realizacja wybranych zadań ujętych w Strategii charakteryzować się będzie oddziaływaniem na środowisko, część z tych zadań może spełniać kryteria ujęte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839). Należy jednak zaznaczyć, iż opis wymienionych w Strategii przedsięwzięć jest zbyt ogólny aby to stwierdzić z pełną stanowczością. Przedsięwzięcia inwestycyjne, które zaplanowano do realizacji w ramach Strategii, powinny przejść osobną procedurę oceny oddziaływania na środowisko.

Analizując ogólne zapisy treści zadań należy wskazać, że oddziaływania na środowisko związane będą przede wszystkim z projektami inwestycyjnymi dot. infrastruktury drogowej, kanalizacji, retencyjności oraz tworzenia terenów inwestycyjnych. W ramach tych działań planowane jest między innymi użycie ciężkiego sprzętu, ingerencja w środowisko glebowe, zajęcie powierzchni ziemi. Można również założyć, iż powstałe tereny inwestycyjne mogą generować stały negatywny wpływ na środowisko, m. in. w związku z prowadzoną na tych terenach działalnością gospodarczą (wpływ na wody powierzchniowe, powietrze, hałas).

Prognozuje się występowanie następujących oddziaływań na środowisko:

ODDZIAŁYWANIE NA POWIERZCHNIĘ ZIEMI

- Oddziaływanie na powierzchnię ziemi związane może być z zajęciem jej powierzchni pod zabudowę, w tym tymczasową, związaną z zapleczem inwestycji oraz stałą pod tereny inwestycyjne. Oznacza to zajęcie terenu pod zorganizowane prace budowlane, negatywny wpływ ciężkich maszyn na powierzchnię gleby, jej zagęszczenie lub nawet zniszczenie warstwy gleby, jak też stałe jej zajęcie przez zabudowę przemysłową, parkingi, drogi dojazdowe.

ODDZIAŁYWANIE NA WODY POWIERZCHNIOWE ORAZ PODZIEMNE

- Oddziaływanie na wody powierzchniowe oraz podziemne związane może być przede wszystkim z prowadzeniem prac inwestycyjnych (oddziaływanie bezpośrednie).
- Negatywne oddziaływania na wody powierzchniowe oraz podziemne może wynikać z ingerencji w środowisko glebowe przy prowadzeniu prac ziemnych, jak również wskutek przedostawania się płynów eksploatacyjnych maszyn i urządzeń do gleby, wód powierzchniowych i dalej do wód podziemnych. Wpływ na wody może dotyczyć także spływu powierzchniowego z terenów zabudowanych, np. dróg, parkingów.

ODDZIAŁYWANIA NA POWIETRZE

- Oddziaływanie na powietrze może mieć charakter głównie bezpośredni, częściowo pośredni. Oddziaływania bezpośrednie powstawać będą w skutek prowadzonych prac inwestycyjnych i dotyczyć będą emisji pyłów i gazów z terenu budowy, zarówno wskutek emisji gazów i pyłów z maszyn i urządzeń, jak również pyłów z terenu powierzchni ziemi. Oddziaływanie pośrednie dotyczyć będzie emisji zanieczyszczeń przez nowo utworzone podmioty gospodarcze.

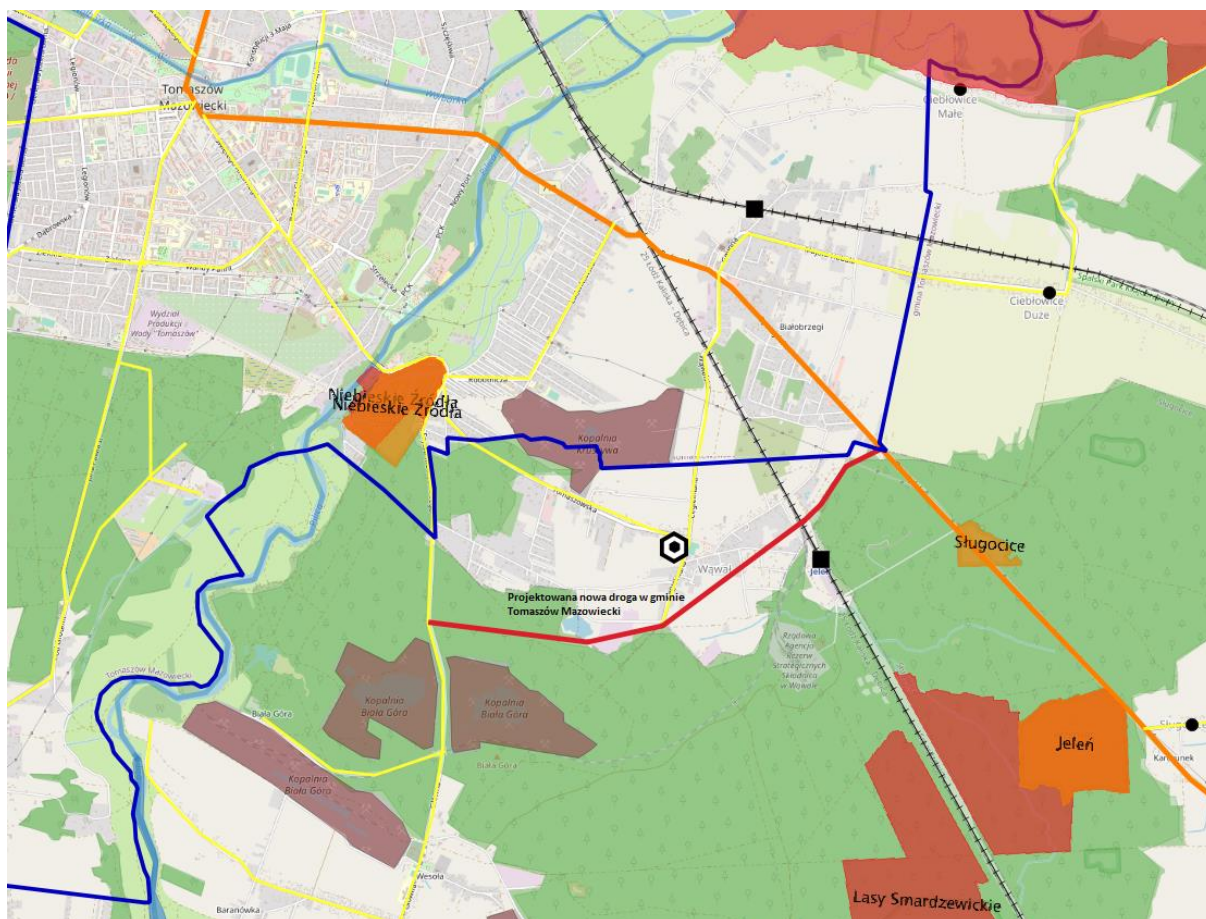
EMISJA HAŁASU

- Emisja hałasu spowodowana może być przede wszystkim przez maszyny i urządzenia pracujące na terenach budowy oraz zlokalizowane na terenach inwestycyjnych zakłady przemysłowe i logistykę tych terenów. Oznacza to oddziaływanie bezpośrednie, które po zakończeniu procesu inwestycyjnego ustanie oraz stałe.

ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZNE I BIORÓŻNRODNOŚĆ

- Oddziaływanie na przyrodę może mieć charakter głównie bezpośredni, co związane jest z procesami inwestycyjnymi oraz zajęciem powierzchni ziemi (zajęcie fizyczne siedlisk). Nie przewiduje się wpływu na spójność korytarzy ekologicznych, ze względu na brak działań o znaczącym oddziaływaniu bezpośrednio na tych terenach w gminie. Dotyczy to również projektowanej nowej drogi, wyprowadzającej ruch z terenów aktywności gospodarczej (kopalnia Biała Góra). Lokalizacja projektowanej drogi wskazuje na znaczne oddalenie od obszarów Natura 2000 oraz rezerwatów.
- Zasięg i czas trwania oddziaływań w przeważającej mierze ograniczony będzie do miejsca realizacji inwestycji, jak również czasu jej prowadzenia. Po tym czasie negatywne oddziaływania w większości powinny ustać. Częstotliwość oddziaływania może być większa w okresie prowadzenia prac budowlanych. W związku z tym w przeważającej mierze wpływ na środowisko charakteryzować się będzie częściowo odwracalnością (poza oddziaływaniem na powierzchnię ziemi przez jej zajęcie pod nowe obiekty budowlane – co dotyczy praktycznie niedużej powierzchni). Oddziaływanie może również dotyczyć rozwiniętych nowych funkcji gospodarczych. W tym przypadku zasięg oddziaływania może dotyczyć nie tylko bezpośrednio miejsc lokalizacji działalności gospodarczych, ale również dróg dojazdowych. Może zwiększyć się tym samym ruch komunikacyjny na wybranych trasach biegnących przez gminę Tomaszów Mazowiecki.

MAPA 5. LOKALIZACJA PROJEKTOWANEJ DROGI NA TLE OBSZARÓW NATURA 2000 (CZERWONY) ORAZ REZERWATÓW (POMARAŃCZOWY)

ŹRÓDŁO: OPRAWOWANIE WŁASNE

ODDZIAŁYWANIE NA PRZESTRZEŃ I WALORY KRAJOBRAZOWE

- Oddziaływanie na przestrzeń i walory krajobrazowe w największym stopniu może być związane z powstaniem nowej zabudowy przemysłowej. Może to zmienić lokalny krajobraz, przekształcić otwartą przestrzeń, w przestrzeń zdominowaną przez wielkopowierzchniową zabudowę. Będzie to oddziaływanie stałe.
- Wpływ na przestrzeń i walory krajobrazowe mogą mieć inwestycje realizowane na terenie gminy, co wiąże się ze zorganizowaniem zaplecza budowy. Takie oddziaływanie będzie zasadniczo chwilowe i ustanie po zakończeniu inwestycji.

ODDZIAŁYWANIE NA JAKOŚĆ GLEB, ZAGOSPODAROWANIA ODPADÓW

- Oddziaływanie na potencjał zasobów glebowych dotyczyć może inwestycji, które zajmą na stałe powierzchnię gminy. Oznacza to, że trwale mogą zostać zniszczone zasoby glebowe.
- Oddziaływanie na jakość gleb może mieć również inwestycje, które wymagają zorganizowania placów budowy oraz użycia ciężkiego sprzętu. Może dojść do mechanicznego zniszczenia gleby, w tym jej zagęszczenia.

ODDZIAŁYWANIE NA KLIMAT

- Oddziaływanie na klimat będzie zasadniczo nieduże, biorąc pod uwagę skalę inwestycji. Niemniej jednak należy przewidzieć, że powstanie nowych zakładów przemysłowych oraz zapewnienie dla nich logistyki może wpływać na zwiększenie emisji CO₂ w skali całej gminy.

Realizacja Strategii przyczyni się do poprawy stanu środowiska, w szczególności powietrza, wód powierzchniowych.

- Rozwinięta zostanie infrastruktura wodno-kanalizacyjna,
- Poprawiony zostanie stan dróg lokalnych, w tym powstanie nowa droga, która wyprowadzi ruch wysokotonażowy z terenów zurbanizowanych,
- Rozwinięte zostaną odnawialne źródła energii, zwiększona zostanie energooszczędność,
- Zmodernizowane zostaną systemy grzewcze,
- Zwiększy się świadomość ekologiczna mieszkańców,
- Zwiększy się naturalna retencyjność,
- Zachowane zostaną zasoby glebowe.

Prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych

Ryzyko skumulowanych oddziaływań na środowisko związane może być z prowadzonymi procesami inwestycyjnymi. Potencjalnie największe ryzyko oddziaływań skumulowanych należy postrzegać w realizacji osobnych przedsięwzięć infrastrukturalnych/inwestycyjnych w tym samym czasie i/lub miejscu, co może spowodować przekroczenie norm środowiskowych, w tym czasie i/lub miejscu. Przykładem takich przedsięwzięć może być prowadzenie prac inwestycyjnych. Ryzyko oddziaływań skumulowanych jest jednocześnie bardzo niskie.

Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska

W Strategii nie zdiagnozowano prawdopodobieństwa występowania ryzyka dla zdrowia ludzi, poza kwestiami związanymi z przestrzeganiem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy – pracowników wykonujących działania inwestycyjne.

5.8 Analiza oddziaływania na środowisko realizacji Strategii

5.8.1 Czy projektowany dokument wyznacza ramy dla późniejszych realizacji mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz czy realizacja postanowień tego dokumentu może spowodować znaczące oddziaływania na środowisko

Wśród zaplanowanych do realizacji działań znajdują się takie, które zostały wskazane w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839), jako przedsięwzięcia o zawsze znaczącym lub potencjalnie znaczącym oddziaływaniu na środowisko.

TABELA 13. DZIAŁANIA, KTÓRE MOGĄ POWODOWAĆ ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Działanie	Uzasadnienie
<p>1.6.3. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej oraz wspieranie indywidualnych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków, w kierunku zapewnienia pełnego pokrycia dostępem do oczyszczalni ścieków przestrzeni gminy.</p>	<p>Możliwe jest wystąpienie okoliczności przemawiających za zakwalifikowaniem zadania do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.</p> <p>Określenie czy przedsięwzięcie może potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko uzależnione jest od wiedzy jaka będzie skala inwestycji oraz w jaki sposób będzie realizowana.</p> <p>Do tych przedsięwzięć kwalifikują się m. in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sieci kanalizacyjne o całkowitej długości przedsięwzięcia nie mniejszej niż 1 km, z wyłączeniem: <ol style="list-style-type: none"> a) przebudowy tych sieci metodą bezwykopową, b) sieci kanalizacji deszczowej zlokalizowanych w pasie drogowym i obszarze kolejowym, c) przyłączy do budynków.
<p>3.2.1. Rozwój infrastruktury technicznej terenów inwestycyjnych na terenie gminy (dostarczającej wodę, prąd, gaz oraz zapewniającej odbiór odpadów i ścieków).</p>	<p>Możliwe jest wystąpienie okoliczności przemawiających za zakwalifikowaniem zadania do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.</p> <p>Określenie czy przedsięwzięcie może potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko uzależnione jest od wiedzy, gdzie będzie zlokalizowana inwestycja (obszary chronione, ich sąsiedztwo lub poza nimi), jaka będzie powierzchnia objęta inwestycją.</p> <p>Do tych przedsięwzięć kwalifikują się m. in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zabudowa przemysłowa, w tym zabudowa systemami fotowoltaicznymi, lub magazynowa, wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą, o powierzchni zabudowy nie mniejszej niż: <ol style="list-style-type: none"> a) 0,5 ha na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub w otulinach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 tej ustawy, b) 1 ha na obszarach innych niż wymienione w lit. a; • garaże, parkingi samochodowe lub zespoły parkingów wraz z towarzyszącą im infrastrukturą, o powierzchni użytkowej nie mniejszej niż: <ol style="list-style-type: none"> a) 0,2 ha na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub w otulinach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 tej ustawy, b) 0,5 ha na obszarach innych niż wymienione w lit. a. <p>Kwestią wtórną jest także rodzaj działalności przemysłowej (czy znajdować się będzie na liście przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko).</p>
<p>3.2.2. Rozwój układu drogowego i komunikacyjnego do potrzeb rozwijającej się funkcji gospodarczej.</p>	<p>Możliwe jest wystąpienie okoliczności przemawiających za zakwalifikowaniem zadania do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.</p> <p>Do tych przedsięwzięć kwalifikują się m. in.:</p> <p>drogi o nawierzchni twardej o całkowitej długości przedsięwzięcia powyżej 1 km lub obiekty mostowe w ciągu drogi o nawierzchni twardej, z wyłączeniem przebudowy dróg</p>

Działanie	Uzasadnienie
	lub obiektów mostowych, służących do obsługi stacji elektroenergetycznych i zlokalizowanych poza obszarami objętymi formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.
3.2.3. Budowa drogi (długość około 4,5 km), ukierunkowanej na wyprowadzenie ruchu wysokotonażowego z terenów mieszkaniowych (Smardzewice, Wąwał), poprawę dostępności do terenów inwestycyjnych i miejsc aktywności gospodarczej (Biała Góra).	<p>Możliwe jest wystąpienie okoliczności przemawiających za zakwalifikowaniem zadania do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.</p> <p>Do tych przedsięwzięć kwalifikują się m. in.:</p> <p>drogi o nawierzchni twardej o całkowitej długości przedsięwzięcia powyżej 1 km lub obiekty mostowe w ciągu drogi o nawierzchni twardej, z wyłączeniem przebudowy dróg lub obiektów mostowych, służących do obsługi stacji elektroenergetycznych i zlokalizowanych poza obszarami objętymi formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.</p>
3.3.4. Wspieranie i realizacja działań mających na celu zwiększanie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych.	<p>Możliwe jest wystąpienie okoliczności przemawiających za zakwalifikowaniem zadania do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.</p> <p>Określenie czy przedsięwzięcie może potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko uzależnione jest od wiedzy, gdzie będzie zlokalizowana inwestycja (obszary chronione, ich sąsiedztwo lub poza nimi), jaka będzie wielkość inwestycji, na jakich ciekach wodnych będzie realizowana.</p> <p>Do tych przedsięwzięć kwalifikują się m. in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowlę piętrzącą: <ul style="list-style-type: none"> a) na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub w otulinach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 tej ustawy, z wyłączeniem budowli piętrzących o wysokości piętrzenia wody mniejszej niż 1 m realizowanych na podstawie planu ochrony, planu zadań ochronnych lub zadań ochronnych ustanowionych dla danej formy ochrony przyrody, Dziennik Ustaw – 12 – Poz. 1839 b) jeżeli piętrzenie dotyczy cieków naturalnych, na których nie ma budowli piętrzących, c) jeżeli w promieniu mniejszym niż 5 km na tym samym cieku lub cieku z nim połączonym znajduje się inna budowla piętrząca, d) o wysokości piętrzenia wody nie mniejszej niż 1 m.

Należy stwierdzić, że realizacja działań ujętych w Strategii z dużym prawdopodobieństwem spowoduje oddziaływania na środowisko. Dużego prawdopodobieństwa wystąpienia negatywnych oddziaływań należy oczekiwać w odniesieniu do powietrza atmosferycznego, powierzchni ziemi, wód powierzchniowych oraz hałasu. Małego prawdopodobieństwa wystąpienia negatywnych oddziaływań należy oczekiwać w odniesieniu do oddziaływania na bioróżnorodność, w tym podlegających ochronie gatunki roślin, grzybów i zwierząt, utrzymanie dobrej jakości gleb, zagospodarowanie odpadów, wpływu na przestrzeń i walory krajobrazowe oraz klimat. Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań wynika z faktu, że powiązane jest ono w dużym stopniu z procesami inwestycyjnymi, w tym dot. inwestycji drogowych, uzbrojenia terenów inwestycyjnych, budowy kanalizacji. W przypadku realizacji inwestycji niemal pewne jest, że wystąpią chwilowe negatywne oddziaływania na środowisko, niepewna jest natomiast skala tych oddziaływań. Mniej pewne jest prawdopodobieństwo oddziaływań pośrednich, wywołanych przez powstałe w wyniku realizacji inwestycji zmiany (zwiększona przepustowość dróg i szlaków komunikacyjnych, oddziaływanie rozwiniętej funkcji gospodarczej, etc.).

Brak prawdopodobieństwa wystąpienia negatywnych oddziaływań na środowisko należy przewidzieć w stosunku do obszarów chronionych. Wynika to z faktu, że na obszarach bezpośredniej ochrony nie będą bezpośrednio realizowane działania inwestycyjne.

Oddziaływania na środowisko będzie zasadniczo chwilowe, ograniczone do czasu prowadzenia inwestycji. Większość uciążliwych dla środowiska inwestycji realizowanych będzie na obszarach

zurbanizowanych, przeznaczonych na funkcje gospodarcze, usługowe lub mieszkaniowe lub w ciągach głównych szlaków komunikacyjnych. Takie lokalizacje ograniczą negatywny wpływ na obszary chronione, choć ze względu na możliwość migracji zanieczyszczeń, w szczególności do środowiska wodnego, choć go nie wykluczą.

Większość oddziaływań na środowisko będzie miała charakter czasowy, ograniczony do trwania inwestycji. Z reguły procesy inwestycyjne trwają do 2 lat. Po zakończeniu inwestycji oddziaływania znikną, czyli takie oddziaływanie będzie miało charakter jednorazowy.

Zasięg oddziaływań na środowisko będzie miał lokalny charakter. Związany będzie z realizowanymi inwestycjami. Prowadzone prace budowlane powodować będą chwilowe zajęcie powierzchni ziemi, w tym degradację środowiska glebowego. Skutki prowadzonych prac mogą być odczuwane w najbliższym sąsiedztwie poprzez emisję pyłów i zanieczyszczeń gazowych oraz hałas. Do środowiska wodnego dostawać się mogą zanieczyszczenia wskutek spływu powierzchniowego. W ten sposób zanieczyszczenia mogą migrować także na inne obszary.

Większość skutków negatywnych oddziaływań charakteryzować się będzie pełną lub częściową odwracalnością. Po zakończeniu inwestycji oddziaływania znikną, więc zniknie większość negatywnych skutków. Związane to będzie także z procesami samooczyszczania, w tym powietrza atmosferycznego, środowiska glebowego i wodnego.

Należy zaznaczyć, iż wymienione działania, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, wynikają z zapisów już obowiązujących dokumentów lub są kontynuacją poprzednich planów rozwojowych, do których należy zaliczyć w szczególności:

- **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Tomaszów Mazowiecki.**
- **Strategia Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki na lata 2015-2020.**

Oznacza to, że faktyczne ramy dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko wytyczyły już ustalone plany i strategie. Aktualna Strategia w dużym stopniu powiela faktycznie te zapisy.

Mając na uwadze powyższą analizę oraz analizę zapisów Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 należy stwierdzić:

- **Realizacja postanowień tego dokumentu może spowodować znaczące oddziaływania na środowisko, jednocześnie nie przewiduje się wpływu na obszary chronione w tym obszary Natura 2000.**
- **Zaplanowane w Strategii działania, pomimo tego, że znajdują się na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko, zlokalizowane są w przestrzeni zurbanizowanej, ich realizacja nie naruszy istniejącego stanu i układu środowiska. Są to przedsięwzięcia o umiarkowanej skali (np. przedsięwzięcia dot. budowy i modernizacji dróg, tworzenia terenów inwestycyjnych, infrastruktury wodno-ściekowej), a ewentualne oddziaływania ograniczają się do otaczającej je przestrzeni. Działania te realizowane będą zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Warto również dodać, iż zapisy Strategii nie wskazują na ostateczną skalę oraz nie ustalają szczegółowej lokalizacji działań.**

5.8.2 Wpływ realizacji zadań mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko na jego wybrane komponenty oraz proponowane działania kompensacyjne

Oddziaływanie na powierzchnię ziemi, utrzymania dobrej jakości gleb, zagospodarowanie odpadów

Prace związane z prowadzeniem inwestycji, w szczególności inwestycje wielkopowierzchniowe, wymagające użycia ciężkich maszyn i sprzętu, przeobrażenia powierzchni ziemi, zorganizowania terenu budowy oraz dojazdu do niego należy zaliczyć do przedsięwzięć, które w szczególny sposób wpływać mogą na powierzchnię ziemi oraz degradację gleb. Docelowo wpływ na powierzchnię ziemi związany będzie z powstaniem wielkopowierzchniowych obiektów powodujących trwałe zajęcie powierzchni ziemi. Do tych obiektów należy zaliczyć także parkingi i drogi dojazdowe. Ww. działania mogą spowodować bezpośrednie oddziaływania mechaniczne na powierzchnię ziemi, w tym jej przemieszczanie, zagęszczania i ostatecznie zajęcie przez powstałą infrastrukturę.

Mając na uwadze, że wpływ na środowisko wynikać może z realizacji procesów inwestycyjnych związanych z budową nowej infrastruktury lub modernizacją istniejącej, jak również późniejsze funkcjonowanie tej infrastruktury, wśród rozwiązań mające na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko wskazać przede wszystkim na właściwą lokalizację działań np. na obszarach pozbawionych szczególnych walorów przyrodniczych, unikanie lokalizacji wymagających znacznych zmian ukształtowania terenu oraz wywołujących konflikty przestrzenne, w tym degradację krajobrazu lub utratę produktywności gleb wyższych klas bonitacyjnych, zachowanie śródpolnych ekosystemów jako lokalnych centrów różnorodności biologicznej. Istotne jest również odpowiednie zorganizowanie procesu inwestycyjnego, w tym również odpowiedniego zagospodarowania powstałych odpadów.

Wody podziemne i powierzchniowe

Ocena wpływu na stan wód powierzchniowych wiąże się z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych, która miała na celu zidentyfikowanie tych JCWP, które z powodu występowania istotnych oddziaływań antropogenicznych mogą nie osiągnąć ustalonych dla nich celów środowiskowych. Zidentyfikowane JCWP rzeczne, w przypadku których ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych jest wysokie, wymagają wprowadzenia działań uzupełniających zorientowanych na ograniczenie lub całkowitą redukcję występujących w nich presji.

Wg danych duża część wód rzecznych charakteryzowała się umiarkowanym lub słabym stanem ekologicznym, poniżej dobrego stanem chemicznym oraz złym stanem wód.

Plan gospodarowania wodami na obszarze Dorzecza Wisły ustala następujące cele środowiskowe:

- Dla jednolitych części wód – będących w dobrym stanie/potencjalnie ekologicznym – utrzymanie tego stanu/potencjału.

- Dla naturalnych części wód – osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.
- Dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – osiągnięcie co najmniej dobrego potencjału ekologicznego, utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

Wpływ realizacji Strategii na osiąganie celów środowiskowych wyznaczonych dla jednolitych części wód (JCW) będzie umiarkowany. Gmina inwestować będzie przede wszystkim w rozwój sieci kanalizacyjnej oraz działania zwiększające retencyjność. Jednocześnie kluczowy wydaje się być wpływ rolnictwa, na które Gmina ma małe oddziaływanie.

Mając jednak na uwadze charakterystykę działań przewidzianych do realizacji w Strategii, zaleca się zwracanie szczególnej uwagi i zachowanie ostrożności podczas prowadzenia inwestycji. Należy odpowiednio zabezpieczyć teren budowy, unikać przedostawania się do środowiska glebowego płynów eksploatacyjnych, paliw i innych szkodliwych substancji. Należy zabezpieczyć teren przed możliwością niekontrolowanego spływu powierzchniowego i erozji powierzchni ziemi.

Istotnym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych może być gospodarka rolna. W tym zakresie należy wspierać stosowanie kodeksu dobrej praktyki rolnej. Należy minimalizować straty składników pokarmowych, w tym azotu i fosforu w glebie, poprzez m. in. zrównoważone nawożenie, odpowiednie zabiegi agrotechniczne, jak też realizację programów rolno-środowiskowych, w szczególności.

Istotnym zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych jest zmniejszenie naturalnej zdolności samooczyszczania się wód, spowodowane suszą. Należy wdrożyć kolejne działania, aby zapewnić dobry stan ilościowy wód, tj. zapewnić odpowiednią wielkość przepływu i retencji wody. Służyć mają temu m. in. działania związane z małą retencją wód. Jednocześnie realizując inwestycje z zakresu małej retencji wód należy zwrócić uwagę na wpływ inwestycji na środowisko przyrodnicze, w szczególności bioróżnorodność (wskutek lokalnych zmian hydrologicznych, np. poprzez podniesienie lustra wody), jak też na zagrożenia związane z dostawaniem się do wód stojących (np. stawów, oczek wodnych, małych zbiorników).

Konieczne jest stałe monitorowanie wód powierzchniowych przez uwzględnienie wszystkich istotnych elementów jakości we wszystkich kategoriach wód zgodnie z ramową dyrektywą wodną.

Powietrze atmosferyczne

Realizacja strategii może powodować negatywny wpływ na standardy powietrza, ale tylko w ujęciu lokalnym (wpływ chwilowy i lokalny). Dotyczy to przede wszystkim zadań o charakterze inwestycyjnym, których realizacja może powodować emisję gazów i pyłów do atmosfery.

Hałas

Trwały wpływ na pogorszenie się warunków akustycznych w analizowanym obszarze może mieć rozwój infrastruktury drogowej i kolejowej. Wpływ na chwilowe pogorszenie się warunków

akustycznych może mieć realizacja większości przedsięwzięć inwestycyjnych, w których wykorzystywany jest ciężki i specjalistyczny sprzęt generujący hałas.

Do przedsięwzięć, które mogą pozytywnie wpływać na klimat akustyczny można wymienić następujące:

- Planowanie przestrzenne i zarządzanie zagospodarowaniem terenu z uwzględnieniem problemów akustycznych, np. poprzez ustalanie obszarów ograniczonego użytkowania, ustalanie stref przemysłowych,
- Rozwój systemów transportowych, w tym: budowa dróg alternatywnych, wyznaczenie stref ruchu uspokojonego, wprowadzenie stref ograniczonego hałasu, poprawa płynności potoku ruchu pojazdów poprzez wprowadzenie systemu inteligentnej sygnalizacji świetlnej, planowanie ruchu, w tym: ograniczenie ruchu, ograniczenie prędkości, wprowadzenie ograniczeń dla ruchu pojazdów ciężkich, zakazy lub ograniczenia ruchu w porze nocnej, wspieranie przyjaznej środowisku komunikacji miejskiej, budowę ścieżek rowerowych i wspieranie komunikacji pieszej, wprowadzenie systemu stref płatnego parkowania, wspieranie cichego transportu,

Przedsięwzięcia techniczne, pozwalające na redukcje emisji i imisji hałasu:

- Rozwiązania ograniczające hałas pochodzący od infrastruktury komunikacyjnej, w tym: Zastosowanie cichych nawierzchni drogowych, zastosowanie podtorowych rozwiązań tłumiących, szlifowanie szyn oraz kół pojazdów kolejowych, spawanie łącz szynowych, rozwiązania zmniejszające hałas infrastruktury szynowej na mostach i wiaduktach,
- Rozwiązania ograniczania hałasu samochodowego (jako głównego źródła hałasu w miastach), w tym: redukcja hałasu przez zastosowanie cichych opon, zapewnienie kontroli warunków homologacji pojazdów (w zakresie emisji dźwięku), wyciszanie samochodów,
- Ograniczanie propagacji dźwięku, w tym: zastosowanie ekranów akustycznych, zastosowanie półtuneli akustycznych, zastosowanie przykryć źródeł dźwięku, odpowiednie ukształtowanie zabudowy oraz terenu w pobliżu źródeł hałasu, zastosowanie absorbujących powierzchni w pobliżu torowisk,
- Rozwiązania ograniczania hałasu w punkcie odbioru, w tym: zastosowanie okien o odpowiedniej izolacyjności, podwyższenie izolacyjności akustycznej przegród zewnętrznych, zastosowanie rozwiązań z dziedziny kształtowania architektonicznego budynku.

Do pozostałych przedsięwzięć wpływających pozytywnie na ograniczenie hałasu należą:

- Rozwiązania legislacyjne, w tym: limity emisji dźwięku przez źródła, pozwolenia i decyzje, zmiany funkcji budynków, ekonomiczne środki ograniczania hałasu.²⁰

Obszarowa ochrona przyrody, bioróżnorodność, rośliny, grzyby, zwierzęta

Nie przewiduje się wystąpienia negatywnych oddziaływań na obszary chronione, ze względu na ich znaczne oddalenie od miejsc prowadzenia inwestycji.

---

²⁰ Na podstawie: Program ochrony przed hałasem dla miasta Gdyni, 2008 rok

Przy realizacji Strategii należy uwzględnić ogólne zasady realizacji inwestycji mając na uwadze ochronę gatunkową roślin, zwierząt, grzybów.

W stosunku do dziko występujących zwierząt, należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową zakazuje się:²¹

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) umyślnego okaleczania lub chwytania;
- 3) umyślnego niszczenia ich jaj lub form rozwojowych;
- 4) transportu;
- 5) chowu;
- 6) zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 7) niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania;
- 8) niszczenia, usuwania lub uszkodzenia gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień;
- 9) umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień;
- 10) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów gatunków;
- 11) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 12) umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;
- 13) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

W stosunku do dziko występujących zwierząt, oznaczonych symbolem (1) w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia, wprowadza się dodatkowo zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia.

W stosunku do dziko występujących zwierząt, oznaczonych symbolem (2) w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia, wprowadza się dodatkowo zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych, lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących.

W stosunku do dziko występujących zwierząt, oznaczonych symbolem (3) w załączniku nr 1 do rozporządzenia, wprowadza się dodatkowo zakaz fotografowania, filmowania lub obserwacji, mogących powodować ich płoszenie lub niepokojenie.

W stosunku do dziko występujących grzybów należących do gatunków objętych ochroną ścisłą zakazuje się²²:

---

²¹ Za: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, Dz.U. 2020 poz. 26

²² Za: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów Dz.U. 2014 poz. 1408

- 1) umyślnego niszczenia;
- 2) umyślnego zrywania lub uszkodzania;
- 3) niszczenia ich siedlisk;
- 4) pozyskiwania lub zbioru;
- 5) przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 6) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów gatunków;
- 7) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 8) umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym;
- 9) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

W stosunku do dziko występujących grzybów należących do gatunków objętych ochroną częściową zakazuje się:

- 1) umyślnego niszczenia;
- 2) umyślnego zrywania lub uszkodzania;
- 3) niszczenia ich siedlisk;
- 4) pozyskiwania lub zbioru;
- 5) umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym;
- 6) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

W stosunku do dziko występujących roślin należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową, o których mowa w załączniku nr 1 oraz w lp. 1–300 załącznika nr 2 do rozporządzenia²³, zakazuje się:

- 1) umyślnego niszczenia;
- 2) umyślnego zrywania lub uszkodzania;
- 3) niszczenia ich siedlisk;
- 4) pozyskiwania lub zbioru;
- 5) przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 6) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów gatunków, z tym, że zakaz transportu dotyczy gatunków oznaczonych w załączniku nr 1 do rozporządzenia symbolem (2);
- 7) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;

---

²³ Za: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin Dz.U. 2014 poz. 1409

8) umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym;

9) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

Mając na uwadze specyfikę działań ujętych w Strategii należy zwrócić szczególną uwagę na następujące zakazy:

- Niszczenia siedlisk roślin należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową,
- Niszczenia siedli grzybów należących do gatunków objętych ochroną ścisłą i częściową,
- Niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania – dotyczy również drzew, zadrzewień i krzewów,
- Niszczenia, usuwania lub uszkodzenia gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień.

Powyższe zakazy należy w szczególny sposób przestrzegać w kontekście planowanych inwestycji, ujętych w Strategii.

Przestrzeń i walory krajobrazowe

Przewiduje się, że realizacja Strategii nie spowoduje znaczącego oddziaływania na krajobraz w ujęciu całej gminy. Oddziaływanie na krajobraz możliwe jest lokalnie w przypadku realizacji inwestycji związanych z tworzeniem nowej infrastruktury gospodarczej oraz chwilowo, również terenów budów. Prace te mogą powodować zmiany w krajobrazie, np. zajmowanie terenu, ograniczoną w czasie lokalizację sprzętu budowlanego, czy też powstawania wykopów i hałd związanych z przemieszczaniem gruntów.

Mając na uwadze charakter przewidzianych do realizacji zadań oraz obecny sposób zagospodarowania przestrzeni gminy, należy podkreślić, iż realizacja Strategii może powodować miejscowo lub chwilowo wpływ na krajobraz. Wpływ taki wiązać się może z powstaniem nowych obiektów wielkopowierzchniowych lub zmian w przestrzeni spowodowanych realizacją przedsięwzięć inwestycyjnych, np. poprzez powstanie placów budowy.

Klimat

Realizacja Strategii nie wpływać będzie w zauważalny sposób negatywnie na zmiany klimatu. Do zadań, które mogą pogłębiać pojawiające się zagrożenia, będące pochodnymi zmian klimatu, takie jak ekstremalne zjawiska pogodowe (nawalne deszcze, powodzie, podtopienia, osunięcia ziemi, fale upałów, susze, huragany, osuwiska itp.), należą te związane z budową infrastruktury technicznej oraz tworzeniem nowej zabudowy.

Działania przeciwdziałające zmianom klimatu, w kontekście zadań mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko to:

- Należy minimalizować podatność na ryzyko związane z zmianami klimatu, m.in. uwzględniając ten aspekt na etapie planowania inwestycji.

- Ważne jest, aby działania służące ochronie przeciwpowodziowej w pierwszej kolejności wykorzystywały najmniej inwazyjne dla środowiska przyrodniczego rozwiązania, w szczególności nietechniczne metody ochrony przeciwpowodziowej.
- Z punktu widzenia ochrony siedlisk najistotniejsze są działania związane z utrzymaniem obszarów wodno-błotnych i ich odtwarzaniem wszędzie tam, gdzie jest to możliwe. Jednocześnie istotne będą działania sprzyjające prowadzeniu zrównoważonej gospodarki leśnej w warunkach zmian klimatu.
- Wsparciem może być stosowanie skutecznych systemów planowania przestrzennego zapewniającego właściwe i zrównoważone wykorzystanie terenów, z uwzględnieniem narzędzi informatycznych.

6. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

Ze względu na znaczne oddalenie Gminy Tomaszów Mazowiecki od granicy kraju, prognozową umiarkowaną skalę oddziaływań na środowisko, wywołanych realizacją poszczególnych działań oraz prognozowany brak możliwości migracji zanieczyszczeń powstałych w wyniku realizacji projektów, nie przewiduje się oddziaływań transgranicznych na środowisko.

7. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko

Ze względu na ogólny charakter opisanych w Strategii działań trudno wskazać jakie ich będzie ostatecznie oddziaływanie na środowisko. Każde z przedstawionych działań i ujętych w ich ramach zadań może wymagać osobnej ekspertyzy oddziaływania na środowisko, prowadzonej już w ramach procesu inwestycyjnego. Poszczególne zadania powinny uwzględniać aspekty środowiskowe, w szczególności uwzględniać zasady kompensacji przyrodniczej, czyli uwzględniać podjęcie działań prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej. Inwestycje powinny kierować się zasadami wyboru najlepszych dostępnych technik, czyli wyboru najbardziej efektywnych i zaawansowanych poziomów rozwoju technologii i metod prowadzenia danej działalności. Aspekt środowiskowy poszczególnych działań powinien uwzględniać zasady ochrony środowiska polegające na racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom oraz przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Mając na uwadze, że wpływ na środowisko wynikać może z realizacji procesów inwestycyjnych związanych z budową nowej infrastruktury technicznej, jak też późniejsze funkcjonowanie powstałej infrastruktury, głównie przemysłowej, wśród rozwiązań mające na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko wskazać można na:

- Właściwą lokalizację działań np. na obszarach pozbawione szczególnych walorów przyrodniczych, unikanie lokalizacji wymagających znacznych zmian ukształtowania terenu oraz wywołujących konflikty przestrzenne, w tym degradację krajobrazu lub utratę produktywności gleb wyższych klas bonitacyjnych, zachowanie śródpolnych ekosystemów jako lokalnych centrów różnorodności biologicznej.
- Właściwą lokalizacją i konstrukcją infrastruktury komunikacyjnej/dojazdowej (przy uwzględnieniu aspektów środowiskowych).
- Stosowanie innych metod ograniczania negatywnych wpływów powstałej infrastruktury na różnorodność biologiczną (tworzenie stanowisk i siedlisk zastępczych, ogrodzenia ochronne, nasadzenia zieleni, ograniczenia prędkości, odstraszenie zwierząt).
- W przypadku prac modernizacyjnych i remontowych przeprowadzenie inwentaryzacji pod kątem występowania chronionych gatunków zwierząt, roślin i grzybów.
- Dostosowanie terminów prowadzenia prac budowlanych do terminów migracji, rozrodu i wychowu młodych poszczególnych grup zwierząt.
- Stosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych.
- Odpowiednią organizację zaplecza budowy na etapie realizacji inwestycji, w celu zapobiegania przedostawaniu się zanieczyszczeń do środowiska gruntowo-wodnego.
- Rozpoznanie archeologiczne obszaru inwestycji.
- Dostosowanie intensywności i sposobów wykorzystania obiektów do charakteru obiektu i jego przepustowości.

8. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie

Strategia jest dokumentem, który wskazuje optymalną ścieżkę działań mającą na celu rozwój społeczno-gospodarczy. Jest dokumentem o dużym stopniu ogólności, tj. nie wskazuje szczegółowych rozwiązań, np. odnoszących się do lokalizacji inwestycji, infrastruktury, dlatego też nie jest możliwe precyzyjne wskazanie rozwiązań alternatywnych.

W odniesieniu do działań Strategii trudno wskazać rozwiązania alternatywne. Z punktu widzenia rozwiązań ekonomicznych oraz środowiskowych są to rozwiązania optymalne, gdyż w przypadku nowych rozwiązań inwestycje poprzedza je faza planowania, w tym uwzględniająca wymiar środowiskowy.

W przypadku realizacji inwestycji może dochodzić do negatywnego oddziaływania na środowisko. Skala tego oddziaływania może być oczywiście różna, trudno ją przewidzieć ze względu na brak szczegółów realizacji inwestycji. Należy przewidzieć, że każda z tych inwestycji wymagać będzie odrębnych analiz dot. oddziaływania na środowisko. W przypadku tej grupy przedsięwzięć co do zasady nie jest możliwe wskazanie rozwiązań alternatywnych. W projekcie Strategii nie wskazano w jaki sposób realizowane będą te inwestycje.

Podsumowując, należy stwierdzić, że propozycje działań ujęte w dokumencie wydają się być optymalnymi rozwiązaniami. Rozwiązania alternatywne można rozważyć w przypadku uszczegóławiania realizacji poszczególnych zadań, np. co do sposobu prowadzenia prac budowlanych, lokalizacji zadania, wyboru technologii.

9. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym

Strategia Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 jest dokumentem, który wytycza ścieżkę rozwoju lokalnego w perspektywie wieloletniej. Zbudowany został na podstawie diagnozy społeczno-gospodarczej oraz ocenie uwarunkowań przestrzenno-środowiskowych. Perspektywa realizacji Strategii to 2030 roku. Jednocześnie w planowaniu rozwoju starano się spojrzeć na zmiany i trendy rozwojowe, które wykraczają poza ten okres. Dotyczy to w szczególności wymiaru demograficznego, gospodarczego oraz środowiskowego. W perspektywie 2030 roku gmina chce podtrzymać dużą dynamikę rozwoju, w tym m. in. gospodarczego. Doskonała lokalizacja i przebieg ważnych szlaków komunikacyjnych predysponuje gminę do rozwoju funkcji gospodarczych. Rozwój aktywności gospodarczej na terenie gminy wzmacniać będzie dochody własne, czyli pozwolą Gminie Tomaszów Mazowiecki realizować inne zamierzenia rozwojowe i utrzymać dobrą jakość życia mieszkańców.

Celem prognozy jest ustalenie, czy zapisy projektowanej Strategii nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Prognoza ma również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją w przyszłości postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Strategia Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 obejmuje zestaw celów strategicznych, podporządkowane im priorytety i kierunki działań. Analizując oddziaływania na środowisko dokonano szczegółowego przeglądu kierunków działań, czyli najbardziej szczegółowych zapisów. Należy przy tym podkreślić, że przedmiotowa Strategia co do zasady jest dokumentem ogólnym, analizującym uwarunkowania i szanse rozwoju, wytyczającym główne ramy i kluczowe kierunki działań o pewnym stopniu ogólności.

Projektowany dokument Strategii nawiązuje do celów zrównoważonego rozwoju. W misji Gminy Tomaszów Mazowiecki wskazano cel nadrzędny: „Rozwój społeczno-ekologiczny (podnoszenie jakości życia) oraz gospodarczy w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju.

W diagnozie Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 zauważono następujące kluczowe bariery, deficyty, potencjały rozwojowe związane z aspektami środowiskowymi. Gmina mierzyć się będzie z koniecznością lepszego przygotowania się do wyzwań przyszłości, które związane są m. in. z odpornością na kryzysy oraz globalnymi wyzwaniami ochrony środowiska. Gmina wnosić będzie swój własny, lokalny wkład w osiąganie wskaźników jakości środowiska w wymiarze regionu, kraju i Europy, związanymi m. in. z odchodzeniem od gospodarki opartej na węglu, rozwojem odnawialnych źródeł energii, dążeniem do ograniczania emisji CO₂ oraz dążeniem do gospodarki o obiegu zamkniętym.

Strategia Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030 zwraca uwagę na zagadnienia problemowe związane ze środowiskiem. Są to kwestie związane z dążeniem do poprawy stanu powietrza, rozwojem odnawialnych źródeł energii, wdrażaniem rozwiązań w zakresie oszczędności energii, usuwaniem odpadów azbestowych, rozwojem kanalizacji, podnoszeniem świadomości ekologicznej, poprawą jakości wód powierzchniowych, w tym rzeki Pilicy i Zbiornika Sulejowskiego.

Mając na uwadze cele nadrzędne polityk ekologicznych, trendy związane ze środowiskiem oraz specyfikę przestrzeni gminy Tomaszów Mazowiecki za najważniejsze wyzwania należy uznać kwestie ochrony wód powierzchniowych, powietrza, kształtowania klimatu akustycznego, ochrony

powierzchni ziemi, zachowania bioróżnorodności. Dane GDOŚ pokazują, że wody powierzchniowe charakteryzują się złym stanem. Negatywna presja na środowisko wodne związana jest z rolnictwem oraz brakiem odpowiednio rozwiniętej infrastruktury kanalizacyjnej. Ponadto teren gminy narażony jest na zanieczyszczenie powietrza, głównie przez niską emisję. Przebieg szlaków komunikacyjnych oraz zakłady przemysłowe są źródłem hałasu. Prognozowany, dynamiczny rozwój aktywności gospodarczej i inwestycyjnej na terenie gminy może wpływać na zachowanie zasobów glebowych.

Ponadto istotne kwestie środowiskowe dotyczyć będą globalnych wyzwań środowiskowych, przede wszystkim związanych ze zmianami klimatu oraz zwiększającą się presją na środowisko. Kluczowe więc będzie wdrażanie i szukanie rozwiązań mających na celu zmniejszanie emisji CO₂ oraz rozwiązań efektywniejszego użytkowania zasobów środowiska.

Realizacja wybranych zamierzeń rozwojowych określonych w Strategii charakteryzować się będzie oddziaływaniem na środowisko.

Wybrane działania charakteryzować się będą różnym rodzajem oddziaływań oraz różną skalą oddziaływań. W Strategii ujęte są zarówno działania, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (dotyczą infrastruktury drogowej, uzbrojenie terenów na cele inwestycyjne, rozwoju sieci kanalizacyjnej) oraz takie, których skala oddziaływań jest nieduża i tym samym nie można ich zaliczyć do takich, które są ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko.

W odniesieniu do inwestycji drogowych należy podkreślić, iż w okresie do 2030 roku zrealizowanych zostanie szereg prac modernizacyjnych, polegających na rozbudowie, przebudowie i modernizacji nawierzchni istniejących już dróg. Gmina planuje również wybudować nową drogę o długości około 4,3 km. Realizacja inwestycji pozwoli wyprowadzić ruch pojazdów wysokotonażowych z przestrzeni zamieszkałej. Poprawi się tym samym jakość życia mieszkańców.

Inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną mogą co do zasady powodować negatywne oddziaływania na środowisko. Działania inwestycyjne realizowane będą bezpośrednio w przestrzeni wybranych miejscowości, a więc na terenach zurbanizowanych. Oznacza to, że oddziaływania na środowisko dotyczyć będą właśnie tych części gminy. Wpływ inwestycji na lokalny układ przyrodniczy będzie niewielki. Oddziaływania na środowisko związane będą z procesem inwestycji.

W Strategii założono rozwój stref aktywności gospodarczej. Realizowane będą one w odniesieniu do układu komunikacyjnego, charakteryzującego się dobrym powiązaniem z drogą ekspresową S8 (zachodnia część gminy). Powstanie nowych stref aktywności gospodarczej będzie mieć negatywny wpływ na środowiska, zarówno na etapie prowadzenia inwestycji, jak też funkcjonowania już docelowej strefy aktywności gospodarczej. Warto jednak zwrócić uwagę, że lokalizacja terenów inwestycyjnych nie kolidować będzie z lokalnym układem przyrodniczym, tereny powstaną w dobrej łączności z nadrzędnym układem komunikacyjnym.

W Strategii ujęte są również działania, których oddziaływanie może mieć charakter pozytywny jak również negatywny na środowisko. Bezpośredni negatywny charakter oddziaływań związany jest głównie z procesem inwestycji (np. rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej). Pośredni charakter oddziaływań dotyczyć będzie skutków zrealizowanych przedsięwzięć i mieć będzie w przeważającym stopniu pozytywny charakter oddziaływań dla środowiska. Dotyczyć on będzie aspektów związanych z komunikacją (zmodernizowane, bezpieczniejsze drogi), ochroną środowiska

wodnego (infrastruktura kanalizacja), ochroną powietrza i klimatu (rozwój odnawialnych źródeł energii, modernizacje systemów grzewczych).

Analizując ww. działania w odniesieniu do skali i lokalizacji należy zwrócić uwagę, że działania, które mogą wpływać na środowisko realizowane będą w przestrzeni zurbanizowanej. Nie przewiduje się wpływu tych działań na system obszarów chronionych. Należy bowiem założyć, iż pomimo tego, że kilka działań jest na liście mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, ich skala oraz lokalizacja nie spowodują negatywnych skutków dla obszarów chronionych. Warto również zauważyć, iż realizacji poszczególnych działań, co do których w Strategii nie określono konkretnej lokalizacji, musi przejść stosowne procedury środowiskowe. W ten sposób wyeliminuje się zagrożenia dla środowiska.

W Strategii nie zdiagnozowano prawdopodobieństwa występowania ryzyka dla zdrowia ludzi, poza kwestiami związanymi z przestrzeganiem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy – pracowników wykonujących działania inwestycyjne.

Realizacja Strategii przyczyni się do poprawy stanu środowiska, w szczególności powietrza, wód powierzchniowych.

- Rozwinięta zostanie infrastruktura wodno-kanalizacyjna,
- Poprawiony zostanie stan dróg lokalnych, w tym powstanie nowa droga, która wyprowadzi ruch wysokotonażowy z terenów zurbanizowanych,
- Rozwinięte zostaną odnawialne źródła energii, zwiększona zostanie energooszczędność,
- Zmodernizowane zostaną systemy grzewcze,
- Zwiększy się świadomość ekologiczna mieszkańców,
- Zwiększy się naturalna retencyjność,
- Zachowane zostaną zasoby glebowe.

Podsumowując należy stwierdzić, iż realizacja postanowień tego dokumentu może spowodować znaczące oddziaływania na środowisko, jednocześnie nie przewiduje się wpływu na obszary chronione w tym obszary Natura 2000.

Zaplanowane w Strategii działania, pomimo tego, że znajdują się na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko, zlokalizowane są w przestrzeni zurbanizowanej, ich realizacja nie naruszy istniejącego stanu i układu środowiska. Są to przedsięwzięcia o umiarkowanej skali (np. przedsięwzięcia dot. budowy i modernizacji dróg, tworzenia terenów inwestycyjnych, infrastruktury wodno-ściekowej), a ewentualne oddziaływania ograniczają się do otaczającej je przestrzeni. Działania te realizowane będą zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Warto również dodać, iż zapisy Strategii nie wskazują na ostateczną skalę oraz nie ustalają szczegółowej lokalizacji działań.

Ze względu na ogólny charakter opisanych w Strategii działań trudno wskazać jakie ich będzie ostatecznie oddziaływanie na środowisko. Każde z przedstawionych działań i ujętych w ich ramach zadań może wymagać osobnej ekspertyzy oddziaływania na środowisko, prowadzonej już w ramach procesu inwestycyjnego. Poszczególne zadania powinny uwzględniać aspekty środowiskowe, w szczególności uwzględniać zasady kompensacji przyrodniczej, czyli uwzględniać podjęcie działań prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej.

Propozycje działań ujęte w dokumencie wydają się być optymalnymi rozwiązaniami. Rozwiązania alternatywne można rozważyć w przypadku uszczegóławiania realizacji poszczególnych zadań, np. co do sposobu prowadzenia prac budowlanych, lokalizacji zadania, wyboru technologii.

W przypadku braku realizacji Strategii nie dojdzie zasadniczo do większych zmian w wymiarze środowiskowym w porównaniu do sytuacji, gdy Strategia będzie wdrażana. Brak realizacji Strategii nie oznacza, że nie zaniechane zostaną realizowane inwestycje, które mogą wpływać na środowisko. Będą one realizowane, choć zapewne w mniejszej skali, co być może w pewnym stopniu ograniczy negatywny, bezpośredni wpływ na środowisko. Z uwagi na to, że Strategia nie jest dokumentem ukierunkowanym bezpośrednio na kwestie środowiskowe, brak jej realizacji nie wpłynie zasadniczo na zaniechanie działań realizowanych na rzecz ochrony środowiska, które są w gestii samorządu gminnego. Brak realizacji Strategii może ograniczyć zaś realizację działań inwestycyjnych realizowanych na rzecz infrastruktury, w tym dotyczącej termomodernizacji, rozwijania odnawialnych źródeł energii, czy też energooszczędności.

Proponuje się, aby monitoring skutków realizacji postanowień Strategii na środowisko polegał na analizie i ocenie stanu poszczególnych komponentów środowiska w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska oraz w przypadku zadań, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko w ramach indywidualnych zamówień. Wyniki pomiarów muszą odnosić się do obszaru objętego Strategią. Proponuje się, aby monitoring skutków realizacji postanowień Strategii na środowisko prowadzony był w cyklu dwurocznym i dotyczył w szczególności następujących kwestii: stan wód powierzchniowych, podziemnych, stan powietrza.

10. Literatura i materiały źródłowe

Agenda XXI – Globalny Program Działania na XXI wiek

<http://crfop.gdos.gov.pl/crfop>

<http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl

https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpMZP

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Ocena jakości powietrza za 2020 rok na terenie województwa łódzkiego, GŁÓWNY INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Łodzi

„Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” przyjętym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1911).

Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej, Warszawa, 2019 rok

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Tomaszowskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Tomaszów Mazowiecki na lata 2015-2018 z uwzględnieniem lat 2019-2022 (aktualizacja)

Raport o stanie środowiska województwa łódzkiego w 2020 roku, GŁÓWNY INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Łodzi

Centralny rejestr form ochrony przyrody

Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września 2015 r. pod nazwą „Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, Dz.U. 2020 poz. 26

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów Dz.U. 2014 poz. 1408

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin Dz.U. 2014 poz. 1409

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Strategia Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030

Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2021 poz. 1098)

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2021 poz. 2373).

11. Spis rysunków i tabel

Mapa 1. Przyszły model funkcjonalno-przestrzenny gminy Tomaszów Mazowiecki.....	8
Mapa 2. Parki krajobrazowe na tle uwarunkowań rozwoju Gminy Tomaszów mazowiecki	33
Mapa 3. Specjalne obszary ochrony Natura 2000 i rezerваты przyrody na tle uwarunkowań rozwoju Gminy Tomaszów mazowiecki	33
Mapa 4. Korytarze ekologiczne na terenie gminy Tomaszów Mazowiecki.....	34
Mapa 5. Lokalizacja projektowanej drogi na tle obszarów natura 2000 (czerwony) oraz rezerwatów (pomarańczowy).....	72
Rysunek 1. Struktura Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030.....	7
Tabela 1. Spójność założeń Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 oraz Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030	10
Tabela 2. Ocena stanu jednolitych części wód Powierzchniowych.....	18
Tabela 3. Mapa szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy Tomaszów Mazowiecki	20
Tabela 4. Ocena jakości wód podziemnych na terenie gminy Tomaszów Mazowiecki	21
Tabela 5. wyniki jakości powietrza dla strefy łódzkiej.....	22
Tabela 6. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku w gminie Tomaszów Mazowiecki w latach 2012-2019.....	24
Tabela 7. Odpady zmieszane na 1 mieszkańca w kg w latach 2012-2019	25
Tabela 8. Lista obszarów chronionych Gminy Tomaszów Mazowiecki.....	25
Tabela 9. Ocena wpływu na środowisko działań Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030	44
Tabela 10. Analiza kierunków działań mogących oddziaływać na środowisko w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali	49
Tabela 11. Cele PEP 2030	58
Tabela 12. Opis oddziaływań na środowisko w odniesieniu do poszczególnych kierunków działań....	62
Tabela 13. Działania, które mogą powodować znaczące oddziaływanie na środowisko.....	75

Wrocław, 17.01.2022

Mgr inż. Marek Karłowski (imię i nazwisko Autora prognozy)

Instytut Badawczy IPC Spółka z o.o.

Ul. Ostrowskiego 9

53-328 Wrocław

**OŚWIADCZENIE AUTORA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO O SPEŁNIENIU
WYMAGAŃ, KTÓRYCH MOWA W ART. 74A UST.2 USTAWY OOŚ**

Oświadczam, iż jako Autor prognozy oddziaływania na środowisko dokumentu pod nazwą „Strategia Rozwoju Gminy Tomaszów Mazowiecki 2030”, spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust.2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2021 poz. 2373), tj. posiadam ukończone w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym jednolite studia magisterskie o kierunku ochrony środowiska. Ponadto jestem autorem minimum 5 prognoz oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych. Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

podpis Autora prognozy

